

Mircea , am lucrat pe fișier. Fă Sumarul .aranjează-l cf .celor stabilite

I.ECONOMIE FINANȚE BUGET

INDUSTRIE COMERȚ MESERII

1928-1930

I.ECONOMIE FINANȚE BUGET.....	1
INDUSTRIE COMERȚ MESERII.....	1
1928-1930.....	1
-----	5
Guvern Vintilă Brătianu .Legislatura I . Sesiunea II. oct.-nov.'28.....	5
-----	6
a.)Vintilă Brătianu,"VIAȚA ȘI OPERA",1936.....	6
#Epoca1895-1930 =epoca "Vintilă Brătianu".....	6
#Deviza "Prin noi înșine ".....	6
b) Vintilă Brătianu (prim ministru) ,Audiență la Regență ,29 sept.'28.....	6
#Rațiunile rămânerii la guvernare.....	6
-Împrumutul extern.....	6
-Bugetul '29/'30.....	6
-Modificarea legii electorale.....	6
c)Dinu C.I.C.Brătianu ,retro'28, discurs la mesaj,17 aug.'32.....	6
#Viziunea lui Vintilă Brătianu.....	6
/Guvern de concentrare PNL+PNȚ.....	7
/Votarea bugetului și perfecționarea stabilizării.....	7
/PNȚ să vină la guvernare.....	7
d)Guvernul IIC Brătianu / Vintilă Brătianu Portofolii.....	7
e)Deschiderea Parlamentului [PNL], a II-a sesiune ordinară,16 oct.'28.....	7
#Mesajul Regal.....	7
/Tratativele împrumutului și stabilizarea.....	7
/Reforme de consolidare.....	8
# Semnat, în numele regelui Mihai, de membrii Regenței.....	8
1.) 3 nov.'28.Demisia gov.Vintilă Brătianu.....	8
-----	8
Guvern Iuliu Maniu Legislatura I .Sesiunea I	8
-----	8
2.)Proiectul de Buget general al exercițiului 1929/30	8
#Politică bugetară nouă.....	8
Retrospectivă istorică.....	8
#Împrumuturile .Revalorizarea .(PNL).....	8
1922-1928.Bugetele României.....	9
#Politica monetară [PNL].....	9
#Moștenirea bugetară preluată de PNȚ , nov.'28.....	9
3).Horia Maniu (PNȚ) , Comunicare , 28 dec.'28.....	10
#Mizeria și dezastrul din Valea Jiului și jud.Hunedoara.....	10
4.)Legea Organizării și administrării pe baze comerciale a întreprinderilor și avuțiilor de stat, 19 februarie, 1929.....	10
a)Virgil Magearu :.....	10
-Legea –punct de plecare ptr însănătoșirea economiei.....	10
- Avuția Vechiului regat –avuția României Mari.....	10
#Efecte economice, fiscale , sociale dezastruoase.....	10
#Legea –o nouă concepție și metodă legislativă.....	11
#Concepția PNL:legea din '24.....	11
/Concepția PNȚ.....	11
/Concepțiile opoziției:PSD, PND,PNL.....	11
# Clarificări teoretice.....	11
b)Duca –Madgearu-Slăvescu :polemică.....	12
-Deficite, fraude, nereguli.....	12
Madgearu / '29.....	12

▫Avuțiile Transilvaniei :obiect de dispută între ardeleni și regăteni.....	12
▫Regiile.....	13
/Înlăturarea restricțiilor procentuale pentru capitalul străin.....	14
#PNL: ignorare a legilor economice.....	14
▫PNȚ: Porți deschise !.....	14
▫Delimitări doctrinare	14
▫Legea PNȚ :organizarea Statului pe alte baze	15
-Agricultură.....	15
-Industrie.....	15
-Finanțe.....	15
-Comunicații.....	15
-Armată.....	15
-Justiție.....	15
-Sănătate.....	15
▫ Consecințele sociale ale legii.....	15
-----	16
Guvern Maniu . Legislatura I .Sesiunea II . 1929 /1930.....	16
Madgearu (Finanțe),Mihalache (Agricultură), aurel Vlad (Industrie.....	16
-----	16
5)Mesajul Regal , 15 nov.'29.....	16
Guvernul Maniu.....	16
Finanțe-Virgil Madgearu].....	16
▫Reușita stabilizării monetare.....	16
/Legea CEC.....	16
/Legea energiei.....	16
Agricultură-Ion Mihalache].....	16
/Legea pădurilor.....	16
/Legea cadastrului.....	16
/Legea ptr. îndrumarea și încurajarea agriculturii.....	17
Industrie,dr.Aurel Vlad.....	17
/Lege industrială.....	17
Comerț,dr.Aurel Vlad.....	17
/Lege pentru reglementarea și încurajarea exportului.....	17
/Legea concurenței neleale.....	17
6.)Proiectul de Răspuns la mesaj, 22 nov.'29.....	17
[Finanțe].....	17
[Agricultură].....	18
[Industrie].....	18
7)Pompiliu Ioanițescu (PNȚ) , discurs la mesaj, 28- 29 nov.'29.....	18
▫ Împrumutul stabilizării	18
▫ Politica dezastruoasă financiară a PNL	18
8.)Fritz Conert (PNG,deputat de Năsăud),Comunicare, 29 nov.'29.....	18
▫Demagogia din jurul aplicării reformei agrare.....	18
Ex.:Ticușul Vechi-Ticușul Nou.....	18
#Noi Comisii ptr.plângeri în Ardeal.....	19
9.)I.Gh.Pardos (PNȚ,țărănist, Prahova), Interpelare,29 nov. '29.....	19
"Cazul Vidrighin ".....	19
▫Răspuns Virg. Madgearu	19
/Regia autonomă CFR.....	19
10.)I.I.Mirescu (PSD , deputat de Ilfov), discurs la mesaj ,2 dec.'29.....	20
▫Industria -ca "interes politic".....	20
/Măsurile PNȚ= acte de răzbunare.....	20
-Boicotarea industriei naționale.....	20
11) dr.N.Lupu (PȚ,deputat de Fălciu), discurs la mesaj, 11 decembrie 1929.....	21
▫ Criza economică.....	21
#Starea sanitară precară.....	21
#Stat falimentar :nici de păstori,nici agricol.....	21
#Industrie parazitară.....	21
Studiu de caz:agricultura în Tutova.....	22
-Lege contra cametei !.....	22
-Credit pentru țărani!.....	22

12.)Iosif Jumanca (PSD) , discurs la mesaj, 11 dec.'29.....	23
▫ Împrumutul extern.....	23
13.)Virgil Madgearu (ministr.Finanțe),"demascarea" PNL , 12 dec.'29.....	23
▫PNȚ-PNL:Conflict de interese între instituțiile de credit.....	23
/PNL nu respecta instituțiile create de adversari.....	23
/PNȚ a retras o serie de "privilegii" acordate CFR.....	24
a)Monopolul indiguirilor.....	24
b)Construirea și exploatarea antrepozitelor și magazinelor generale.....	24
c)Monopolul asigurărilor agricole.....	24
d)Dreptul BNR de a face operațiuni nefirești.....	24
e)Reducerea unor drepturi la Casle de Credit Agricol (filiale CFR).....	24
f)Stoparea extinderii privilegiilor a)b)c)la nivelul României Mari.....	24
▫Societățile de credit agrar.....	25
/Retro'Vechiul Regat.....	25
/1918-1928.România Mare :credite agricole acordate.....	25
▫"Porți deschise" capitalurilor străine.....	25
▫"Cooperăția" / Băncile Populare / CRR.....	25
CRR.....	26
▫Comunicatul PNL:Vinovăția:Amenințările.....	26
-Legiferarea strâmbă a reformei agrare.....	26
-Act de dușmănie împotriva țărănimii.....	26
-Act de sabotare a industriei.....	26
-Act de agitare a țărănimii.....	27
-Declarație criminală contra capitaliștilor străini.....	27
*Madgearu:Acțiunea PNȚ din 1928.....	27
Madgearu /'29.....	28
▫ CRR.....	28
14.)N.Bogdan (PNȚ , deputat Hunedoara),Interpelare:Lupeni'29, 12 dec.'29.....	28
▫Valea Jiului.Retro'1918.....	28
-Efectele naționalizării românești a minelor.....	28
-Eșecul băncilor românești.....	28
15.)P.C.Andrei (PNȚ) ,discurs la mesaj, 16 dec.'29.....	28
▫ Agrarism = Țărănism ?.....	29
-Circulația bunurilor = o nouă burghezie ?!.....	29
▫ Proprietatea țărănească.....	29
16.)Teodor Fischer (Club parlamentar evreesc),discurs la mesaj,17dec.'29.....	29
▫Meritul gov.PNȚ:alungarea fantomei "prin noi înșine".....	29
#Legea cooperăției=nerespectarea principiului libertății.....	30
17)M.Ghelmegeanu (PNȚ,deputat Ismail,raportor la R.la mesaj,17 dec.'29.....	30
#Emanciparea Statului român de cauza economică a PNL.....	30
#PNL-funcția socială bancară.....	30
▫Stat "industrial"(PNL) -Stat "agrar" (PNȚ).....	30
▫ Legea circulației bunurilor.....	31
▫Țărănime-"Țărănism"-PNȚ: rol de arbitru.....	31
/PNȚ: industrie	31
-Protecționism -raționalizare.....	31
-Madgearu:raționalizarea.....	32
18.)Cristel Ceaușoglu (PTȚ-Lupu) ,Interpelare: libertatea presei,19 ian.'30.....	32
"Cazul Vidrighin".....	32
19.)1-4 mai'30.Manifestul-program ,lansat la Congresul general PNL.....	32
#Înteruperea operei PNLde către PNȚ.....	33
▫PNL:neatârnamarea economică față de capitalul străin.....	33
*Alexandru Topliceanu " Sir Deterding în România ".....	33
▫PNL:Industria.....	33
▫PNL:Finanțele.....	34
▫PNL:agricultură.....	34
▫PNL:Cooperăția	34
-----	34
8 iunie'30.Restaurația :Carol II-rege.....	34
-----	34
-----	34

Guvern GGMironescu.Legislatura I-PNȚ.Sesiunea III, 1930/'31.....	34
Madgearu (Agricultură),Popovici(Finanțe),Manoilescu (Industrie).....	34
-----	34
20) Regele Carol, Mesajul Regal, 15 nov.'30.....	34
#Criză economică profundă.....	35
#Popovici:Măsurile financiare.....	35
-Comprimarea bugetului.....	35
-Economii severe.....	35
#Madgearu:Agricultură.....	35
-Legea încurajării agriculturii.....	35
-Conversiunea :ajutorarea debitorilor agricoli.....	35
-Raționalizarea exploatărilor agricole.....	36
21.)Răspuns la Mesaj,raportor N.Polizu-Micșunești,20 nov.'30.....	36
#Criza economică.....	36
22.)Al.Mâță,(Sfat parlamentar basarabean ,Bălți),la measj, 25 nov.'30.....	36
#Guvernul Maniu (1928-1930).....	36
-Lupenii !.....	36
-Susținerea industriei parazitare !.....	37
-Conversiunea :supralicitare demagogică.....	37
23.)Lota Rădăceanu (PSD) , discurs la mesaj, 29 nov.-1 dec.'30.....	37
#Țărănismul PNȚ=agrarianism capitalist.....	37
#CFR-pronunțat spirit capitalist.....	37
#Criza economică din industrie și comerț.....	37
# Criza economică.....	38
#Poziția față de capitalul străin.....	38
#Bugetul-spirit antieconomic, reacționar.....	38
#Fiscalitatea.....	38
#Sporirea bugetului militar.....	38
24.)D.Bogos(PNȚ-Basarabia) , discurs la mesaj, 28 nov.'30.....	39
#Îngrijorare pentru viitor.....	39
#Criza economică.....	39
#Doctrină economică.....	39
-Pesimismul lui Spengler, Ferero ,.....	39
#Țărănism basarabean.....	39
-Cooperative țărănești.....	39
25.)Virgil Solomon (PNȚ, ardelean, medic , deputat Odorhei) , 29 nov.'30.....	39
# Armata.....	40
#Industrie dezvoltată.....	40
#Muncă, economii cruțare.....	40
26.)Mihail Manoilescu (ministrul Industriei și comerțului) , 3 dec.'30.....	40
Răspuns la interpelarea lui Șt.Mihăescu.....	40
#Conferințele economice de la Geneva.....	40
/Dec.'30.Conferința statelor agricole.....	40
Contribuția românească.....	41
/Tratamentul preferențial.....	41
27.)Gh.Brătianu (PNL-georgist deputat Iași),la mesaj, 5 dec.'30.....	42
# Economia.....	42
/Comprimarea severă a bugetului.....	42
/Agricultura.....	43
#Legea datoriilor agricole.....	43
28.)I.Gh Pardos (PNȚ, deputat Prahova),Interpelare ministr. Industriei , 8 dec.'30.....	43
#Membrii din Consiliile de administrație la Regii și Case autonome.....	43
-Mihalache: birocrăția e de vină.....	44
-Manoilescu :veți fi pe deplin satisfăcut.....	44
29.)Costache Leanca(PNȚ .Sfat parlamentar basarabean-Bălți) , 8 dec.'30.....	44
#Cauzele crizei economice.....	44
/Scăderea rentabilității agricole.....	45
/Viticultură degradată.....	45
/Zootehnie nerentabilă.....	45
/Inchiziție fiscală.....	45
-Polemică:Madgearu versus steriștii, lupiștii.....	45

▫ Bugetul : să se sacrifice funcționarii.....	46
▫ Industria " parazitară"	46
30.)Constantin Stere (PNȚ.Sfat parlamentar basarabean,Cetatea Albă),.....	46
▫ Criza economică mondială.....	46
- <Îngrijorare și groază >	46
-Revoluțiuni, tulburări politice, reacțiuni dictatoriale, experimente sociale.....	47
- Ravagiile sociale ale crizei.....	47
▫ Criza din România.....	47
/Românii –un popor de țărani.....	47
/Decalajul prețurilor agrar/industriale.....	47
/Supraproducție agricolă ?.....	48
▫ Datoria publică.....	48
▫ Industria.....	49
/Nenorocita politică economică a încurajării industriei naționale.....	49
▫ Cauzele crizei agricole.....	49
I.Marea revoluțiune în tehnica agricolă.....	49
-Ex.SUA, Canada.....	49
-Ex.:Rusia Sovietică.....	49
31.)dr.Nicolae Lupu (PȚ), discurs la mesaj, 12 dec.'30.....	50
▫ Falimentul regimului PNȚ.....	50
▫ Criza din România.....	50
-Țăranul.....	50
-Orășanul.....	50
/Tehnica agricolă.....	50
/Viticultura.....	51
▫ Pescăriile.....	51
/Pomicultura.....	51
/Avicultura.....	51
▫ Consecințe sociale.....	51
32.)A.C.Cuza (LANC, deputat de Roman, discurs la mesaj, 13 dec.'30.....	52
▫ Problema economică.....	52
/Lipsa de metodă și competență.....	52
/Capitalul străin- singura salvare a României ?.....	52
*Planul lui Schopkez.....	53
/România-colonie jidănească !.....	53
/Cauza crizei economice:capitalul jidănesc parazit.....	53
/Lichidarea industriei parazitare !.....	54
/Orientarea economică spre Germania.....	54
33)A.C.Cuza,(LANC), continuarea discursului la mesaj,15 dec.'30.....	54
▫ Problema economică și partidele.....	54
#Industria parazitată jidănească.....	55
▫ Primatul agriculturii.....	55
#Industria parazitată și partidele.....	55
▫ Memoriul LANC, către Carol,20 sept.'30.....	56
#Criza regimului:agricolă,industrială,financiară,de naționalitate.....	56
/Gh.Tătărescu despre crize.....	56
34.)Gr.Andreiasciuc (PNȚ-Ucrainean, deputat Cernăuți),la mesaj, 5 dec.'30.....	57
▫ Măsuri pentru ameliorarea crizei :economii.....	57
▫ "Hangaralele" țărănești ".....	57
35.)Dr.N.Lupu (PȚ) , Comunicare : țărani din jud.Someș , 16 dec.'30.....	57
▫ Starea disperată:pierderea averilor pentru datorii.....	58
/Lege contra cametei !.....	58
36.)I.Rosenthal (atașat de presă, New-York), telegramă, 21 ian.'31.....	58
-Congresul XIII al federației evreilor româno-americani.....	58

---

a.) Vintilă Brătianu, "VIAȚA ȘI OPERA", 1936

▪ Epoca 1895-1930 = epoca "Vintilă Brătianu"

Doctrina economică-financiară [Constant Georgescu] (pag.641)

Vintilă Brătianu a fost **pentru România**, ceea ce a fost **Colbert** (Franța), **Cromwell** (Anglia), **Frederic Liszt** (Germania).

Epoca dela 1895-1930, ar trebui să-i poarte numele în istoria economiei naționale.

Rolul său în istoria României, este asemănător cu al lui Tudor Vladimirescu (politic), M.Kogălniceanu (istoric), Gh.Lazăr (cultural), pentru că datorită lui s-a realizat **renașterea economică și financiară a României moderne.**

▪ Deviza "Prin noi înșine "

(rev.."DEMOCRAȚIA", mai 1927)

Cu subtitlul "**Ce a fost, ce să fie România Mare și Nouă?**" :

" < **Prin noi înșine** >, în statul național și democrat al votului obștesc luminat, nu mai poate fi de acum înainte decât **crezul comun al tuturor românilor** [...] el nu mai poate fi decât **un patrimoniu național**, [...] se transformă pentru a se adapta **noilor condiții politice ale României**, care cere în primul rând **punerea în valoare** [...] a acestor **noi condiții atât de favorabile** pentru o țară cu atâtea **bogății vii și moarte** de folosit. [...] **Ioșinca** nu mai are o latură propriu-zisă politică [...]"

Vint.Brătianu / 1895-1930

---

b) Vintilă Brătianu (prim ministru), Audiență la Regentă, 29 sept.'28

("Dimineața", 30 sept.'28)

▪ Rațiunile rămânerii la guvernare

-Împrumutul extern

-Bugetul '29/'30

-Modificarea legii electorale

În ultima sa audiență la Regentă, V.B. a fost categoric: **nu poate pleca de la guvern, deoarece țara are nevoie de "împrumutul extern"**. Luînd tăcerea Regentei drept o confirmare, V.B. a început pregătirile pentru sesiunea de toamnă parlamentară.

Situația guvernului este lesne de apreciat: V.B. șovăie, este prins în cleștele acțiunii opoziției [PNȚ] și a necesităților superioare [împrumutul].

Deși **decis să părăsească guvernarea**, V.B. vrea totuși să deschidă Parlamentul, pentru ca **să se voteze Bugetul '29 și modificarea Legii electorale** (revenirea la vechea lege, cu reprezentarea proporțională, cu **suprimarea "primei" guvernamentale**).

---

c) Dinu C.I.C.Brătianu, retro'28, discurs la mesaj, 17 aug.'32

(DAD. MO 11, șed.din 17 aug.'32, pag. 238- 256)

▪ Viziunea lui Vintilă Brătianu.

"Sigur că în 1928 era **criză și un rău an agricol**, care s-a soldat cu **deficite**.

"Economistul financiar" al PNȚ, Madgearu, dădea niște cifre fantastice și Maniu folosea aceste cifre.

"Vedeți, începeau după vacile grase, vacile slabe; **trebuiau luate măsuri energice** pentru ca **țara să poată surmonta efectele acestei crize**. Aceste măsuri s-au luat peste tot [...] Începuse **seceta și în bugetul țării**, evident, prin diferitele deficite care se constatau în timpul anului."

El era la Paris, în oct.'28, și fratele său, Vintilă, care era președ. Consiliului, l-a chemat să ia parte la lucrările **Comisiei bugetare**, cerîndu-le să facă **reduceri la bugetul pe 1929**

(față de cel pe 1928, de 4 miliarde lei) S-a întors în țară în chiar timpul crizei ministeriale **Regența dorea schimbarea guvernului. Vintilă credea că nu este momentul potrivit, deoarece un nou guvern nu cunoștea situația financiară a țării și era , în curs, împrumutul stabilizării .**

" Vintilă Brătianu avea o viziune clară a viitorului ,pe care nimeni nu i-a contestat-o niciodată,[...] că un partid nou, cu oameni neexperimentați, nu putea să conducă situația în acele momente.

/Guvern de concentrare PNL+PNȚ

/Votarea bugetului și perfecționarea stabilizării

/PNȚ să vină la guvernare

A propus Regenței următorul lucru :să facă un guvern de concentrare, un guvern național, între partidul Național-Țărănesc și partidul Liberal ,numai pentru votarea bugetului ,luîndu-și angajamentul că Adunările Legiuitoare vor vota acel buget, și pentru perfecționarea stabilizării pe care o tratase.

Pe urmă, **să se dizolve Parlamentul și PNȚ să ia singur guvernarea .**

Regența a răspuns că **PNȚ, reprezentat prin Maniu, nu acceptă această soluție**,că își ia răspunderea întreagă a situației.

Guvernul liberal a demisionat și a fost chemat la cîrmă PNȚ.

d)Guvernul IIC Brătianu / Vintilă Brătianu Portofolii

-IIC Brătianu -președ. Consil de Min.,ad-int.la Afaceri Străine
(Moare la 24 nov.'27)

-Vintilă I.C.Brătianu -Finanțe
(prim-ministru din 24 nov.'27)

-Stelian Popescu -Justiție

-Dr.Const.Angelescu -Instrucțiune Publică

-Alexandru Lapedatu, Culte și Arte

-G-ral Paul Angelescu -Război

-Const.Argetoianu -Agricultură și Domenii

-Ludovic Mrazec-Industrie și Comerț

-Ion Nistor -Lucrări Publice

-Const.C-Dumitriu -Comunicații

-Dr.Nic.Lupu , Muncă, Cooperatie, Asigurări Sociale

-Ion Inculeț -Sănătate și Ocrotiri Sociale

-Gh.Tătărăscu -subsecretar de Stat Interne

-Richard Franasovici -Subsecretar de Stat la Interne

-Gheorge Cipăianu - Subsecretar de Stat

-Alex. Periteanu -Subsecretar de Stat la Comunicații

-Nicolae Titulescu -Afaceri Străine (3 aug.'27-30 iul.'28)

-C.Brătianu (Bebe) -subsecretar de Stat la Președ. Consil.(3 aug.'27)

e)Deschiderea Parlamentului [PNL], a II-a sesiune ordinară,16 oct.'28

("Dimineața, 17 oct. 1928)

▣Mesajul Regal

(citit de prințul regent ,Nicolae)(subtitlurile aparțin ziarului)

▣ **Tratatul împrumutului și stabilizarea.**

▣ **Reforme de consolidare**

▣ **Politica externă.**

▣ **Reforme militare**

▣ **Politica minoritară**

Semnat, în numele regelui Mihai, de membrii Regenței.

/Tratatul împrumutului și stabilizarea.

/ Explicații pentru întârziere și criză;

/ Necesitatea votării legilor necesare stabilizării;
/Bugetul pe 1929;

/Reforme de consolidare

/ Legea învățământului profesional și universitar;
/ Codul penal și Codul comercial;
/ Modificarea legii administrative ;
/ Legi pentru reorganizarea poliției și jandarmeriei ;
/ Legea drumurilor, a muncii, a pescăriilor, a viticulturii ;

▣ **Semnat, în numele regelui Mihai, de membrii Regenței.**

1.) 3 nov.'28.Demisia guv.Vintilă Brătianu

Guvern Iuliu Maniu Legislatura I .Sesiunea I .

2.)Proiectul de Buget general al exercițiului 1929/30 .

C.Hoisescu,Expunerea de motive,30 dec.'28
(DAD, MO. 6 /1928, șed. 30 dec.'28, p. 175- 180)

Cel mai însemnat act al acestei sesiuni va fi votarea bugetului pe exercițiul 1929.
Hoisescu / '28

▣Politică bugetară nouă.

/ "**O schimbare hotărâtoare** în politica bugetară a României , era de mult **inevitabilă.**"
Bugetul pe 1929, punte de trecere către sistemul ce va traduce și oglindi
programul economic și financiar al PNT.

/ Cu **Bugetul 1928 - "buget de așteptare "** - **se va încheia definitiv o lungă perioadă**
de străduinți pentru **consolidarea și organizarea finanțelor publice**
pe **principii** care "adeseori, fuseseră părăsite , fără o mărturisire formală. "
Hoisescu /'29

Retrospectivă istorică.

/ Este momentul unei " adevărate cotituri de drum în politica bugetară "a României,
de aceea trebuie să explice **deosebirile esențiale între politicile bugetare.**
/ **România veche** , în preajma războiului, se afla printre **Statele bine cîrmuite** ,
iar **bugetele sale publice** , cu toate imperfecțiile vremei, aveau **o înfățișare sănătoasă.**
/ **Războiul** ,care ne-a împlinit visul milenar al unității naționale, **ne-a lovit greu**, creindu-
ne **o situație financiară anevoioasă**,împovărată de **dificultățile refacerii.**
O asemenea politică financiară "**nu se putea bizui numai pe exploatarea forțelor**
noastre financiare neîndestulătoare și slăbite, ci și **printr-o conlucrare sinceră cu**
centrele financiare din Apus ."

O asemenea conlucrare ar fi adus **un sprijin însemnat economiei private** (lipsite de
capital circulant) și **ar fi împiedicat deprecierea monedei naționale.**

Ea **s-ar fi manifestat și în bugetele noastre**, la **necesitățile teritoriului nostru mărit** ,
apropiindu-ne de normalitate.

O asemenea politică ar fi permis **realizarea unei concepții financiare largi și**
occidentale , pe baza **tehnicii financiare moderne.** (p. 175-176)

Hoisescu /'28

#Împrumuturile .Revalorizarea .(PNL)

/Vechiul **regat** reușise în preajma războiului să plaseze pe piața internă
primul împrumut național însemnat.

/ După război, a lipsit această politică de împrumuturi interne, ceea ce putea fi suplinit doar cu împrumuturi externe.

Refacerea economică și reforma agrară, cereau **enorme resurse bănești**.

/ Pe cînd celelalte state ale Europei sărăcite s-au adresat, din timp, străinătății, primind credite însemnate, care au dus la însănătoșirea monetară și financiară și normalizarea vieții lor economice...

"Statul nostru a încercat să se izoleze voluntar, și nu s-a folosit din timp de buna dispoziție a piețelor străine, pentru a atrage capitalurile ce căutau plasament.[...]

s-a ales calea împrumuturilor deghizate."

După 1923, **s-a optat** [PNL] pentru o politică de **"gospodărie de mizerie"**, cu **"refuzul formal și agresiv al capitalului străin"**, urmărind restaurarea monetei,

a creditului, a finanțelor publice și private, prin **iluzia revalorizării monetare**.

Revalorizarea a fost concepția dominantă a bugetelor noastre între 1923-1927.

Defectele defavorabile ale acestei politici de revalorizare, s-au repercutat în toate domeniile: statul a amînat plata datoriilor externe; societățile particulare au contractat obligațiuni în valută forte; circulația bunurilor și economia s-au anemiât, sufocat;

(argumentează cu statistici, cu cifre)

Hoiescu / '28

1922-1928. Bugetele României

1915 -1916 cifra bugetului (Vechiului Regat), era de **600.000.000 lei aur**.

1922-1923, România Mare ar fi trebuit să fie de **2 1/2 mai mare**, cu o creștere de cel puțin 5% anual care ar fi dus ca, pînă în 1928, să se ajungă la **peste 2 miliarde lei aur**.

Comprimînd pînă la sufocare cheltuielile, au fost **bugete echilibrate** perfect

contabilicește, dar **dezechilibrate** din p.d.v al **nevoilor reale ale statului**.

Au avut **excedente aparente**, care au și scăpat de sub controlul parlamentului.

Anul	Buget votat	Buget normal (în lei aur)
1922/'23	381	1.575
1923	516	1.654
1924	617	1.737
1925	794	1.824
1926	985	1.915
1927	1.594	2.011
1928	1.703	2.111

Hoiescu '28

#Politica monetară [PNL]

/Explicația acestei politici bugetare, rezidă în **concepția monetară** care **a predominat ultimii 10 ani**, fiind **părăsită doar în toamna anului 1928**. [Vint.Brătianu]

/ **Politica monetară a revalorizării**, a culminat cu Legea pentru lichidarea datoriei Statului la Banca Națională (1925), după care **a fost abandonată**... dar foarte tîrziu s-a admis...ideea **stabilizării monetei** (înlăturată și amînată în perioada bugetelor "excedentare").

/ **Împrumutul extern și stabilizarea** (chiar atunci cînd au fost luate în considerație),

s-au izbit de efectele dăunătoare pe care le-a avut **politica noastră financiară postbelică**.(p. 178)

Hoiescu /'29

#Moștenirea bugetară preluată de PNȚ, nov.'28

/ Rezultatul final al politicii bugetare PNL, se cristalizează în situația preluată în nov.'28.

Ea se caracterizează printr-un **deficitul bugetului '28** (pe 11 luni), și **grelele sarcini** ce apasă pe **bugetul '29**.

/Explică cauzele minusului de încasări: minusul la impozitul alcoolului; fraude în viticultură; taxe de import scăzute, prin regimul protecționist exagerat, care a ridicat "ziduri chinezești [...] în cea mai autarhică economie din Europa"; taxe de export sufocante (deși, după 1927, tardiv, se relaxase această politică).

3).Horia Maniu (PNT) , Comunicare , 28 dec.'28

(DAD, MO 4/'29, șed. 28 dec.'28 , p. 88)

▣Mizeria și dezastrul din Valea Jiului și jud.Hunedoara

/Nu în calitate de deputat, ci frământat de o problemă de "conștiință omenească " **comunică** ministrului Industriei (Virg. Madgearu) : mizeria și dezastrul economic din **Valea Jiului și întreg județul Hunedoara.**

Bogăția acestui județ, persecutat de împrejurări, încăpută pe mîini " național-comercializante " , merge spre o ruină sigură.

Din această avuție, **statul** mai deține **uzinele Hunedoara și anexele.**

Ele au fost conduse cu risipă, auto-distrugere, ruinare și concediere de lucrători.

/Cere măsuri urgente , pentru îmbunătățirea sit. din Valea Jiului.

4.)Legea Organizării și administrării pe baze comerciale a întreprinderilor și avuțiilor de stat, 19 februarie, 1929

Virgil Madgearu (Ministr. Industriei și comerțului) :

M.Ghelmegeanu.(Raportor ,concluzii dezbateri)

Polemica **Madgearu (PNT) - Duca (PNL)**

(DAD, MO. 36 , șed. 19 febr.1929, p. 1122- 1136)

- ▣ Stări economice
- ▣ Efecte economice, fiscale , sociale .
- ▣ Antecedentele legii
- ▣ Concepția PNT
- ▣ Concepțiile opoziției
- ▣ Clarificări teoretice
- ▣ Bogățiile Statului nostru
- ▣ PNT) : PNL
- ▣ PNR (Ardeleni) : PNL (Vechi regat)
- ▣ Legea PNT
  - ▣ Capital național / capital străin
  - ▣ Delimitări doctrinare .
- ▣ Legea PNT : organizarea Statului pe alte baze .
- ▣ Consecințele sociale ale legii

Virgil Madgearu (Ministr. Industriei și comerțului) :

a)Virgil Magearu :

-Legea –punct de plecare ptr însănătoșirea economiei

Dintre toate **criticile neîntemeiate** împotriva **Proiectului de lege** aflat în discuție, **cea mai puțin întemeiată** este cea cu privire la **mobilitatea** ce a călăuzit la elaborarea lui. S-a presupus că autorul a fost mînat de **ambiciia "de a legifera și a de a reforma totul ."** **Acuzația poate fi risipită cu ușurință./ Punctul de plecare** reiese clar din **compararea unor cifre**(explicate în expunerea de motive) .
Madgearu/'29

- Avuția Vechiului regat –avuția României Mari

Vechiul Regat -statul avea o **avuție** de **2.320.000.000 lei aur**

astăzi, **România Mare** are o **avuție** de **6.200.000.000 lei aur**

Venitul, înainte de război era de **124.500.000 lei aur , cu rentabilitate de 5,4 %**

Astăzi, în România Mare,este de 96.600.000 lei aur, cu rentabilitate de 1, 5% .

/ De aceea a înfățișat (în expunerea de motive) **situația rentabilității exploatărilor celor mai importante ale statului :**

CFR - deficitar ; serviciul maritim -deficitar ; regiile miniere și industriale - deficitare ; păduri, bălți, stabilimente balneare, docuri, poștă, telefoane, telegraf etc. - rentabilitate ridicolă .

Madgearu /'29

#Efecte economice, fiscale , sociale dezastruoase

Situația este **îngrijorătoare** , din p.d.v. **economic, fiscal și social.**

Anul bugetar (1927/ 28) s-a încheiat cu un deficit de 5.000.000.000 lei.

"Se poate o reconstrucție economică a statului , înainte ca poșta, căile ferate, telegraful și telefonul, porturile , docurile și celelalte artere ale vieții economice , să aibă o funcționare normală [...] ?"

Din p.d.v social , în cei 10 ani de la Unire, **Statul nu și-a putut îndeplini însemnatele funcțiuni** (de cultură, sănătate populară), **"sunt ani pierduți, care trebuie înscrși cu creștături de sînge "** , pentru ca să mai putem întîrzia să readucem în patrimoniul său a unui însemnat venit, pentru a îmbunătăți situația și pentru a progresa. Aceasta dovedește că **legea propusă nu este " o ambiție "**.

Madgearu /'29

▫ **Legea –o nouă concepție și metodă legislativă**

/ **Proiectul de lege** reprezintă o nouă metodă de legiferare și reprezintă și o nouă concepție legislativă.

/ **Țelul legii** : administrarea pe baze economice a averilor publice și organizarea rațională a funcționării serviciilor economice ale Statului.

Pentru asta , a trebuit să se cerceteze **natura** acestor bogății, **felul** cum sunt ele administrate astăzi, **inconvenientele și defectele, rezultatele** , realitatea economică Pentru asta, a studiat **formele "vitale"**, care corespund **specificului** nostru ; Pentru asta , s-a gîndit la deschiderea **căii de evoluție** , pentru fiecare formă, în parte (aplaude PNȚ)

Madgearu /'29

#Concepția PNL: legea din '24

este aplicarea **programului înfățișat de el , în 1924**, cu prilejul discuțiilor la **Legea comercializării bunurilor Statului**, cînd a constatat că **se legifera " în necunoscut "**, **fără ca parlamentul, guvernul**, să fi avut cunoștința de materia care **se legifera: Se anatemiza** , pentru pură demagogie, una din formele însemnate de exploatare a averilor statului - **concesiunea** - pentru a o introduce pe ușa din dos, în toate legile care au urmat;

Se menținea regia birocratică (la cfr, poșta, ș.a.) , fără a fi schimbată cu ceva;

Se desconsidera complet o formă nouă, **regia cooperativă** ;

Se înfățișa ,ca un panaceu universal, **regia mixtă** (sau cointeresarea) ;

Madgearu /'29

/ **Concepția PNȚ**

"Noi prezentăm o nouă concepțiune de administrare și de organizare a bunurilor publice , pentru că noi **reglementăm pentru întîia oară** , pe cale legislativă, **concesiunea** ; pentru că , în al doilea rînd, noi **creem tipul nou al regiei publice comerciale** ; pentru că, în al treilea rînd, noi **legiferăm , pentru prima oară** - și nu găsim exemple în nici o altă legislațiune - **regia cooperativă** ; pentru că, în al patrulea rînd, noi **transformăm adînc regia mixtă ."**

Aceasta este o nouă concepție în materie, deoarece **nu poate fi găsit nicăieri un cod complet** , ci doar ... legi speciale dispersate .

Madgearu /'29

/ **Concepțiile opoziției: PSD, PND, PNL**

PSD - a respins **regia mixtă**; s-au declarat adepții **regiei publice comerciale**, cu forme mai socializante ;

PND, Iorga, s-a mirat că PNȚ nu s-a ocupat numai de **regia cooperativă**, corespunzătoare programului agrarian al PNȚ;

PNL -a respins , demagogic, **concesiunea** ; a admirat **regia publică** ; a respins **regia mixtă**. (p. 1123)

Madgearu /'29

▫ **Clarificări teoretice**

/ **Arenda și concesiunea** - sunt **sisteme pur capitaliste**, din prima fază .

În țările dezvoltate (Anglia, SUA, Franța) ele se practică și azi (înregistrînd unele modificări :ex. concesiunea " colonială " , în stil " Raubbau" , care exploatează adînc atît forțele omenești cît și cele ale naturii).

Concesiunea presupune : condiționare, licitație publică, caiet de sarcini, răscumpărare ,

controlul tarifelor etc...

/ **Regia publică comercială, regia mixtă, regia cooperativă** - sunt sisteme **post capitaliste** (cf. Wernert Sombart), cu motivații mai mult sociale, decât economice .

/ **Regia publică** (agreată de PNL) s-a dezvoltat - f. interesant ! - paralel și ca o consecință a "**statului intervenționist**" , nu sub regimul liberal clasic.

Ea a fost criticată pentru formalism, încetineală, prudență exagerată, lipsă de cunoștințe la funcționari, confuzii ... din care au decurs multe alte deficiențe, inclusiv la edificarea bugetului .

/ **Regia cooperativă** , este ceva nou, "**sistemul viitorului**" . Dacă Statul acceptă să se întovărășească cu "particularul" , de ce nu ar face-o și cu " cooperativa " ? (p. 1124)

Arendarea : se practică mai mult decât o arată statisticile .

Din ea , statul are un venit mic, **cca 31 milioane**.

Concesiunea , este **unica formă de exploatare a bogățiilor statului** ,care se practică (deși este respinsă de opoziție !) : ape, mine , energie (legiferate dePNL) ; pescărie (legiferată de PP); tramvaie, iluminat , ape ,(legiferate înainte de război de PNL).

Ex.:Concesiunea minieră (1924) , dată pe baza legii minelor.

Dar ele s-au făcut cu excluderea completă a licitațiilor ; fără control parlamentar ; fără publicarea veniturilor realizate de stat

Rezultate. Exploatarea apelor și energiei - **nimic** ; la cărbuni - **1 milion pe an** ;petrol (500ha) - **492 milioane anual** ;**Controlul slab, ineficient...**

b)Duca –Madgearu-Slăvescu :polemică

-Deficite, fraude, nereguli

-**Madgearu** :**De ce s-a opus PNL** (Duca,în cameră ; V. Antonescu, în senat)

Concesiunii chibritelor (PNȚ , 1929) , catalogînd-o "anticonstituțională "uitînd

Concesiunea fabricării de exploziv (făcută de ei în 1924, pentru 30 deani) ?!

(**Ilaritate la PNȚ**)

-**I.G.Duca, Vict.Slăvescu** :Inexact .Legea a fost făcută în 1920, înainte de Constituție, care a introdus dispoziția privind **interzicerea concesiunii monopolurilor de stat**.

Acest monopol a fost concesionat de **guvernul Averescu** .Guv. PNL a încercat să-l modifice (1924) atît cît s-a putut, fiind vorba de un contract făcut cu străinii.

-**Madgearu** : nu s-a salvat nimic.Statul a cãpãtat 10 % din acțiuni, gratuit.Atît.

În urma acestui monopol,a suferit întreaga noastră industrie minieră.

(cum a arãtat și deputatul PSD, **Eft.Gherman**, pentru industria minieră din regiunea moșilor; pînã în1926, **moșii au fost ruinați de această societate**) **Atît a putut face d. Duca !**

-**I.G.Duca** : **De acord**.A trebuit să **reparãm greșelile altora** , cum va trebui **sã le reparãm și pe ale dvs.** " "Am făcut ce s-a putut "

-**Madgearu** : dar **regiile publice** ? minele și uzinele statului , care sunt sub dependența Ministerului de Industrie și Comerț [Tancred Constantinescu] ? :nereguli administrative, fraude, bilanțuri fictive, anchete fără rezultat,nereguli în registre, plusuri în magazii, acte false de transport...

- **Ionel Țãranu** (ziarist independent , evreu, Dorohoi).**"Sistem Brătianu !"**

-**I.G.Duca** :acuzatie calomnioasă !**Camera** aceasta este plină de **nepoți și de fii ."**

-**Madgearu** : Între 1924-1927,**minele statului** au înregistrat un **deficit de 192.000.000 lei** Singura care apărea cu excedent era **Hunedoara**.Dar s-a constatat că erau **bilanțuri fictive, falsuri în evaluări** (pentruca funcționarii și muncitorii să aibă drepturi la beneficii).

La CFR , pe 1928, un **deficit de 2 miliarde** .

PNL a avut grijă doar să abroge legea guv. Averescu , și s-o repună pe a sa .

Așa s- a ajuns la **condiționările experților străini !**Proasta administrare a **docurilor, a porturilor, a serviciului maritim**,în prag de faliment , a conductei de petrol.(p. 1126-1127)

-**Madgearu** : dar **regiile mixte** ? Pe baza Legii din 1924, s-au creat doar **5 societăți** : **industria aeronautică;CopșaMică și Cugir ; orient-radio ; difuziunea radio-telefonică** (dar pentru fiecare a trebuit să facă o lege nouă !)

Madgearu / '29

☛**Avuțiile Transilvaniei :obiect de dispută între ardeleni și regăteni**

[LD: Mărturisesc că este imposibil să înțeleg din aceste polemici cum s-a făcut transferul (tranziția) acestor proprietăți. Iau de bune informațiile oferite de oamenii politici –miniștri, parlamentari, ziariști. Ceea ce este sigur: **existau puternice conflicte de interese**, și că ,în mare măsură, de la ele s-au tras consecințe, inclusiv pe plan politic.

Drapate cu lozinci regionaliste, argumentate cu teorii economice ,regăsite în programele economice ale partidelor ,ele au fost temă de dispută între guverne ,pretext pentru schimbarea legislației ,subiect de scandaluri de presă

-Madgearu :Lonea, după comercializare (1925) ,și-a scăzut producția la 79 milioane tone. !

-Vict.Slăvescu :CFR refuză cărbunile de la Lonea!

-Madgearu : pentru că acolo se găsesc "interesele trustului " de cărbuni (PNL) !

-Duca : Acuzațiune falsă și pătimașă ! Știu toți că **mina Lonea** (exploatăată de statul maghiar) este f.dezavantajoasă. Are un cărbune de calitate inferioară.

Societatea de gaz metan "**Sonametan** " (înființată în 1925-'26), cel mai caracteristic monopol , pentru că cine-l deține, stăpânește industria din Ardeal.

Nu s-a mai făcut nici o lucrare serioasă de explorare; nu s-a mai construit nicio conductă.

-Madgearu: În 1920, cele **2 mitropolii** , **7 episcopii românești** și **totalitatea factorilor economici** din Ardeal (comunitățile de averi, băncile, cooperativele , fabricile românești) ,în total **70 de ofertanți** [PNR] , au dorit să **concesioneze pe 75 de ani ,gazul metan.**

Oferta era mult **mai avantajoasă pentru stat** ,decît a UEG (1915 , sub unguri) .

Au repetat oferta în 1921. Nu s-a admis!

În Ardeal, există unica **uzină de acid azotic și nitrat de amoniu** (Diciosînmartin)

Guv. Averescu "trece cu vederea" că **Statul român avea toate drepturile** asupra acestei societăți, dînd **avantaj "industrii naționale"**.

În 1922, ministrul de finanțe **Vintilă Brătianu**, atrage atenția Ministerului industriei și comerțului , despre importanța fabricii pentru industria de apărare și asupra **drepturilor statului ca "succesor " al statului ungar !** În consecință, **fabrica de la Diciosînmartin** a primit un custode .. (dr. Zaharia)La fel au procedat cu **societatea "Nitrogenul "** (**Tancred Constantinescu !**) pe motiv că avea sediul la Budapesta .

În 1924, prin **jurnalul Consiliului de miniștri [PNL]** , fabrica a fost **naționalizată** (pe baza propunerii Băncii Românești !)

-I.G.Duca : Afacerea nu s-a făcut .

- Madgearu : "Nu s-a făcut, dar din ce motive, **nu știu , sau nu vreau să știu."**

Dar în 1927 , această concesiune a fost acordată **UEG , societate dușmană** , pentru că PNL voia , de fapt, să pună mîna pe ea !

Pentru că **la liberali Statul și Banca , sunt totuna .**

Se confundă interesul public cu cel privat, sacrificîndu-se și interesele apărării naționale (apaluze la PNT) (p. 1130-1131)

I.G.Duca :Protestează. Acuzațiile sunt nedrepte ."Sonametan " este o societate **favorabilă pentru Stat**, nu pentru acționari.(**ilaritate la PNT**)

Pe anul 1928, Sonametanul a plătit dividende :**2.300. 000 lei acționarii și 30. 900 .000lei Statul. "Acesta este jaful liberal în această afacere ! "** Dacă ar fi o societate "necurată", ce caută **Mihai Popovici** (actualul ministru de finanțe) **acționar în ea ,pînă în ziua cînd a devenit ministru ?!**

- Madgearu :"**Ați intrat acționari la această Societate nu ca să cîștigați parale [...]** ci ca să **stăpîniți industria din Ardeal ."**Lămuriți-vă cu "**oculta financiară "** din PNL care vă "**sapă "** șefia (**apaluze PNT**) "**Dle Duca, de ce v-ați roșit atît de tare ? (apaluze la PNT)** " Dar dle Duca, **v-am demascat și v-am arătat ...**

-I.G.Duca : "**Dar nu ați demascat nimic, ați acuzat cu patimă și fără temei ... că în regia publică sunteți incapabili Ați calomniat : și că în regia cointeresată sunteți interesați** (apaluze prelungite la PNT)**Dle Madgearu , eu nu am de ce să roșesc de faptele partidului meu .Eu roșesc de indignare în fața sistemului dvs.de a calomnia... (p. 1132) (polemica și invectivele continuă, cu alte intervenții , aplauze și întreruperi,apoi Madgearu revine la explicarea legii cu acele tipuri de regii)**

Madgearu /'29

▣Regiile

(p. 1132-1133)

Arenda -pentru **bunurile mici**, cu stagiul provizoriu ;**Concesiunea** - în **orice domeniu**, unde este nevoie de capital mare , de riscuri însemnate, cu mobilitate de tehnici, cu fluctuațiuni mari comerciale, cu situații conjuncturale.

Regia publică - în domniile f. largi : căi ferate, monopolurile de stat, poșta, telegraful, stabilimentele și atelierele militare, fermele, pepinierele, porturile, docurile ... unde își pot găsi o valorificare însemnată;

Regia mixtă - prototip al societății cu cel mai larg domeniu de aplicațiune în comunele noastre ; numai în mod excepțional, în afaceri mai însemnate : navigație, uzine metalurgice, miniere ;

Regia cooperativă - domeniu f.larg de aplicațiune, în exploatarea pădurilor, pescăriilor, terenurilor inundabile, ș.a.(ex: **Marea cooperativă a gazului metan** (în Ardeal) : statul asociat + orașele ardelenene + sindicatele + cooperativele de distribuție + fabricile consumatoare.El spera că va găsi chiar la " **Sonametan** " tot sprijinul pentru această cooperativă .(Aplauze PNȚ)

Toate marile întreprinderi (cfr, poșta, regii etc se vor transforma prin **legi speciale**. (explică tehnicile, procedurile, instituțiile,răspunderile, controlul ,)

Consiliile de administrație - funcționari publici înalți, elemente distinse; specialiști .
Incompatibilități :parlamentarii și furnizorii.

Înlăturarea restricțiilor procentuale pentru capitalul străin

[LD:este una din cele mai mari deosebiri de politică economică între PNL și PNȚ.
Personal, consider o mare eroare săvârșită de PNȚ în direcția slăbirii protejării economiei naționale.De ce a făcut-o ?!]

A îndepărtat din lege ,împărțirea capitalului în două categorii :

străini (40 %) și național (60 %) ;obligativitatea ca administrația să fie în **mâini românești (2/3)** măsuri ce îndepărtaseră capitalul străin de la orice participare în regiile mixte.(p. 1134)

Era convins că și PNL se bucură de această schimbare și că numai din fătărnicie o susține, pentrucă o introdusese Vintilă Brătianu.

-Duca :"Nu este exact ! "

Madgearu /'29

#PNL: ignorare a legilor economice

[LD 18 iul.2006 .Am urmărit pe parcursul întregii mele cercetări , această dispută.
Există în mine un "virus" naționalist care mă predispune la opțiunea pentru doctrina națională a PNL?

Discuția este veche.Înainte de război, între PNL și P.C. ;după război , între PNL și PNȚ .
"Dacă **național-liberalii sunt sinceri** ,în această materie,**dovedesc o totală ignorare a legilor economice** ;iar **dacă nu sunt sinceri**, nici acum după război,**dovedesc că încă nu s-au adaptat la noua situație** , creată prin lărgirea hotarelor noastre .

Pentru ca **un economist să se urce la tribună și să nu cunoască legile de circulație a capitalului, legile care cîrmuesc importul și exportul de capital,și care să socotească că este posibil ca România să intre în concertul economic mondial, fără să facă să dispară din legislația sa toate acele măsuri discriminatorii împotriva capitalului străin, este ceva extraordinar.**Este extraordinar, mai ales că se presupune de la un economist **un minimum de cunoștințe** chiar atunci cînd și-a petrecut anii tinereții într-o bancă "(Aplauze PNȚ)

▣PNȚ: Porți deschise !

"[...] procesul de naționalizare și desnaționalizare a unei economii naționale , este un proces de ordine quasi- natural.[...] **noi nu ne închinăm în fața capitalului străin , noi nu socotim** că capitalul străin, cum vreți dvs. să faceți să creadă opinia publică ,**va aduce la noi mana cerească**; noi facem un singur lucru , dle Slăvescu ; **noi deschidem porțile României , pentru a reintra în circuitul capitalului internațional și pentru a putea să se facă astfel economia acestei țări . "**
(p. 1135)

Madgearu /'29

▣Delimitări doctrinare .

"Ați încercat să comparați lupta noastră , de astăzi, cu lupta dintre dvs. și partidul conservator".Încercare vană, **dle Slăvescu** : "repetițiile istoriei nu sunt întotdeauna la situații identice " (cum a spus f. frumos raportorul **M.Ghelmegeanu**, care ar trebui să-i

dea de gîndit lui **Slăvescu**, care niciodată nu a prezentat un raport de asemenea "talie" ! (aplauze PNȚ) Ghelmegeanu a spus că **noi, de la conservatori, nu am moștenit decît "simțul criticist"** , iar ca acte pozitive "**aplicarea fierului roșu**" , pe care "v-am făcut-o de cîte ori a fost nevoie ". (aplauze PNȚ)

"**Procesul dintre dvs și conservatori** a fost mai mult un **proces academic** , care **nu a dus la rezultate pozitive** , nici chiar în **domeniul moral**.

Procesul dintre noi și dvs. este de altă natură, este **un proces politic de realități** , pentru că noi rezemăm forța noastră de **o realitate socială** care este astăzi **în plină ascensiune** [țărănismul] , pe cînd **forța dvs. este într-o plină decadență**. (aplauze prelungite PNȚ)

Madgearu /'29

▫ **Legea PNȚ : organizarea Statului pe alte baze .**

" [...] noi astăzi îndeplinim prin legea noastră **un rol istoric**. [...] în primul rînd, **rolul descătușării forțelor economice** ale națiunii , [...] în al doilea rînd , noi îndeplinim **marele rol al despresurării Statului , asediat de o coterie după război.**"

(aplauze PNȚ)" **Legea aceasta** [...] va contribui într-o largă măsură la **organizarea Statului nostru pe alte baze** . Ea cheamă la inițiativă toate Departamentele și serviciile publice ale acestei țări :

-Agricultură

Ministerul de agricultură va pune de acord **legea pescăriilor** , **legea terenurilor inundabile** , **legea pădurilor** , **regulamentul cu privire ferme , stațiuni și puncte agricole** , cu dispozițiile acestei legi.;

-Industrie

Ministerul de Industrie va avea să organizeze **legile speciale economice** , regulamentele cu privire la **organizarea întreprinderilor din Ardeal**;

-Finanțe

Ministerul de Finanțe va organiza **regia Monopolurilor satului** , schimbînd **legea regiei** și adaptînd-o la principiile minimale ale acestei legi ; **Imprimeria generală a statului** , tot așa va fi reorganizată ;

-Comunicații

Ministerul Comunicațiilor își va schimba legile sale de organizare : **legea căilor ferate** , **legea PTT** , **legea privitoare la organizarea porturilor și docurilor** și serviciile de **navigațiune** ș.a.m.d , potrivit dispozițiilor acestei legi .[...]

-Armată

Ministerul de Război (cum spunea așa de frumos gral Rășcanu) va găsi în această lege îndemn pentru reorganizare , pe baze sănătoase , a tuturor **stabilimentelor și atelierelor militare** ale Statului ;

-Justiție

Ministerul de Justiție va găsi în această lege posibilitatea de reorganizare pe baze comerciale a **atelierelor de la închisori** ; **Ministerul Instrucțiunii** , va găsi organizarea **atelierelor** de la diferite școli profesionale ;

-Sănătate

Ministerul Sănătății Publice , va găsi reorganizarea **stațiunilor balneare** și exploatarea lor pe baze economice ;

Ministerul Artelor , va găsi în această lege , posibilitatea unei organizări pe baze serioase a **teatrelor** din această țară (p. 1135)

Madgearu /'29

▫ **Consecințele sociale ale legii**

/ **Legea trezește la o viață nouă funcționarea țării** . Ea înlesnește un proces de

selecțiune a funcționarilor ,coresponzătoare intereselor obștești.
 / Lovește în inerție, răsplătește meritul,etc etc.....(aplauze PNT)
 / Grăbește procesul de înviorare a economiei naționale ;
 / Este și o asigurare pentru împrumutătorii de azi și de mâine ai României,
 că banii vor fi cheltuiți cu folos (aplauze PNT)
 / Sporește resursele economice și financiare ale statului;
 Îndeamnă la votarea proiectului de lege .
 Madgearu

Guvern Maniu . Legislatura I .Sesiunea II . 1929 /1930

Madgearu (Finanțe),Mihalache (Agricultură), aurel Vlad (Industrie

---

-----

5)Mesajul Regal ,15 nov.'29

(DAD,MO.1, șed.din 15 nov.'29, p. 1-5)

[L.D : subtitlurile, parantezele, sublinierile, colorările , îmi aparțin]

Guvernul Maniu

Finanțe-Virgil Madgearu]

«Reușita stabilizării monetare

[Ministrul de Finanțe, Virgil Madgearu]

"Stabilizarea monetară , realizată la începutul anului acestuia , **a reușit pe deplin.**
 (ovațiuni furtunoase) **Situația financiară a Statului** s-a îmbunătățit mulțumită **măsurilor de cruțare** a banului public și **efortul fiscal** cerut contribuabililor.(ovațiuni prelungite)
 Rezultatele încasărilor și cheltuielilor execuțiului în curs ,ne îndreptățesc a crede că **bugetul anului acesta va fi echilibrat** și astfel **se va pune capăt desechilibrului financiar din anul trecut** . (ovațiuni furtunoase, strigăte de bravo)
 Totodată [...] **căile ferate** și a sporirii **transporturilor [...]** **situația financiară** a acestei instituțiuni economice de Stat s-a îmbunătățit și putem spera că **bugetul ei va fi echilibrat** .(ovațiuni , aplauze prelungite) [...]

/Legea CEC

Odată **stabilizarea asigurată** ,a sosit momentul să ne preocupăm de **organizarea economiilor** pentru a înlesni **procesul de formațiune al capitalului național**.În acest scop, veți avea să cercetați **proiectul de lege** pentru organizarea **Caslei de depuneri și de Consemnațiuni "** (ovații)

/Legea energiei

"Ca o continuare a **legislațiunii** pentru **punerea în valoare a avuțiilor publice** , se vor supune deliberărilor Domniilor Voastre **schimbările** necesare în **regimul legal de producere și organizare a energiei** ,care să înlesnească dezvoltarea rațională a **uzinelor termice și electrice.**

Agricultură-Ion Mihalache]

/Legea pădurilor

Către același sfârșit veți avea să cercetați și să votați **legea de reorganizare a Casei Pădurilor și a pădurii Statului "** (ovațiuni prelungite)

/Legea cadastrului

"Pentru a da stabilitate proprietății rurale, vă veți ocupa de **legea de cadastrare** a țării .
(ovațiuni)

/Legea ptr. îndrumarea și încurajarea agriculturii

"Îndeplinind preocuparea Domniilor Voastre de căpetenie de a îndruma agricultura țării spre progres, prin **legea pentru îndrumarea și încurajarea agriculturii**, veți pune noi baze dezvoltării economice a țării " (ovațiuni)

Prin **legea comasării rurale**, legea pentru organizarea **Camerelor agricole**, legea pentru **plantarea terenurilor**, prin legea de **organizare a colonizărilor** și prin legea **asigurărilor mutuale agricole**, veți completa ciclul de măsuri absolut indispensabile pentru propășirea agriculturii noastre " (ovațiuni furtunoase , prelungite)

Industrie, dr. Aurel Vlad

/Lege industrială

"Față de situația actuală a legiurilor noastre, , privind industria mare, meseriile și industria casnică , guvernul va supune Domniilor -Voastre un **proiect de lege industrială** , a cărei alcătuire va avea drept scop nu numai **unificarea regimului industrial** pentru toată țara și **sistematizarea întregii legislații industriale**, dar mai ales **îndrumarea producției industriale** a țării - industria mare, meseriile și industria casnică - pe calea științifică a progresului ,potrivit **noilor tendințe de raționalizare** a vieții economice moderne. " (ovațiuni prelungite)

Comerț, dr. Aurel Vlad

/Lege pentru reglementarea și încurajarea exportului

"În scopul **reciștigării debușeelor** pentru produsele noastre de export, a căror desfacere pe pițele străine întâmpină greutăți considerabile, și pentru **îndrumarea producției noastre de export**, în special a **producției agricole** pe căile moderne, singure cari pot deschide perspective noi în viitor ,guvernul va veni cu o **lege pentru reglementarea și încurajarea exportului.**"

/Legea concurenței neleale

"Procesul economic al **desfacerii interne a produselor**, fiind astăzi **normalizat**, socotim că "**legea pentru înfrînarea speculei ilicite**" nu mai are câmpul de aplicare pentru care a fost creată .Această lege va fi **înlocuită** cu "**legea concurenței neleale**" care , asigurînd pe consumatorul mare pentru obiectele de primă necesitate împotriva oricărei încercări de trustificare sau de acaparare în scop de speculă, va da în același timp liniștea și siguranța necesară activității comerciale , punînd-o astfel la adăpostul unor imixțiuni și presiuni vexatorii." (aplauze prelungite)

6.)Proiectul de Răspuns la mesaj, 22 nov.'29

(DAD, MO 2 , șed. 22 nov.'29 ,p. 10 - 13)

(Președ. Șt.Ciceo-Pop ;**Raportor M.Ghelmegeanu**)

[Finanțe]

Adunarea Deputaților ia act cu bucurie că **stabilizarea monetară a reușit pe deplin** și că rezultatele încasărilor și cheltuelilor exercițiului în curs , îndreptățesc **Guvernul** a crede că **bugetul anului acesta va fi echilibrat.**

Adunarea Deputaților , este hotărîită **să susțină** , fără nici o abatere ,**politica de cruțare a banului public** ,drept **corectiv** absolut necesar **efortului fiscal cerut contribuabililor** ,ca urmare a **dezechilibrului financiar de anul trecut .**

Adunarea deputaților, ieșită din încrederea națiunii, este convinsă că a servit interesele superioare ale Statului , cînd , **fără șovăire**, și-a luat **greua răspundere de a cere Țării sacrificii noi , ca să se îndrepte lipsurile** constatate în trecut și să se întărească **creditul Țării în afară.**[...] vom lucra cu stăruință pentru complectarea **legislației agricole și industriale.**

[Agricultură]

[...] dezvoltarea agriculturii prin **legea comasării rurale**, organizarea **camerelor agricole**, organizarea **colonizărilor** și **asigurarea mutuală agricolă**.

Guvernul se poate rezema pe **concursul Adunării Deputaților**, care nu va întârzia să aprobe **legea industrială**, reglementarea **încurajării exportului** și **legea concurenței neleiale**.

[Industrie]

Îndrumarea **producției industriale**, potrivit **noilor tendințe de raționalizare**, este calea cea mai potrivită pentru dezvoltarea ei, câștigînd în modul acesta **dreptul la încurajarea Statului**, în **concordanță cu respectarea intereselor agricole fundamentale**, față de configurația economică a țării noastre .

7)Pompiliu Ioanițescu (PNȚ) , discurs la mesaj, 28- 29 nov.'29

(DAD, MO.5 , șed. din 28 nov.'29, p. 73- 90)

Pompiliu Ioanițescu / '29

▣ Împrumutul stabilizării .

/Guvernul Maniu,grație bunului renume dobîndit în străinătate ,de îndată ce restabilit libertățile publice și cetățenești și a civilizat viața publică, a putut efectua **împrumutul stabilizării**. "**Noi am făcut în câteva săptămîni stabilizarea monetei** " ,punîndu-se temelie sănătoasă vieții financiare a Statului. (aplauze PNȚ)

[Franței i-au trebuit mai multe guverne pentru stabilitatea monedei naționale ; Belgia a încercat de două ori, pînă la reușită !]

" Nu trebuie uitat " colaboratorul dlui președinte" ,**Mihai Popovici** (ovațiuni prelungite) ex- ministru de Finanțe" ,pe **Ion Lugoșianu** , subsecretar la președinție (ovații prelungite) și pe actualul ministru de finanțe, **Virgil Madgearu** (aplauze prelungite).
Pompiliu Ioanițescu / '29

▣ Politica dezastruoasă financiară a PNL .

[LD:Lumea aceasta și oamenii ei a dispărut de mult Nu ar trebui să am reacții emoționale. Dar ,cînd citesc ce spune acest Pompiliu Ioaniescu ... mă înfurii.Urât caracter !]

/Cîtă încredere a dobîndit România , numai **prin plecarea lui Vintilă Brătianu, socotit " cioclul"** finanțelor românești.**Vina liberalilor** , nu se reduce la întîrzierea stabilizării, ci în **zădărnicierea tuturor "legilor mîntuitoare"** pentru finanțele țării.

În **1921**, contra **Legii Titulescu** (pe atunci ministr. de Finanțe în gov.Take Ionescu) privind **impozitul progresiv asupra averilor mari ,impozitului împătrit pe averile îmbogățitorilor de război și justificarea averilor foștilor demnitari ,liberalii au combătut legea, pentrucă la ei sunt "marii bogătași "** , "**îmbogățitorii de război"** , "**acumulatorii de averi"** (grație demnităților ce le-au avut.)

Cînd au venit la putere, **au desființat legea, salvîndu-și averile.**

Pompiliu Ioanițescu '29

8.)Fritz Conert (PNG,deputat de Năsăud),Comunicare, 29 nov.'29

(DAD, MO. 5, șed. din 29 nov.'29, p. 75)

[L.D: adresată miniștrilor de Interne (Vaida)și agriculturii (Mihalache)]

Conert / nov.'29

▣Demagogia din jurul aplicării reformei agrare.

/"Prea mult durează demagogia politică care se face la țară în jurul reformei agrare.

În interesul general al Statului, o **lichidare urgentă a acestei chestiuni** ar fideci foarte dorită.Cu părere de rău , trebuie să constatăm însă **existența unor indicii** cari permit concluziunea că , cel puțin în anumite cazuri, și probabil în urma unor **influențe de sus**, **chestiunea reformei agrare - chiar acolo unde a fost definitiv rezolvată - se pune , din nou, în discuție** [...]"

Ex.:Ticușul Vechi-Ticușul Nou

Încălcându-se art. 139 al legii agrare pentru Ardeal, de ex., în com **Ticușul Vechi** (Tîrnava Mare), la reclamația **Ticușului Nou**, din nou i se pretinde **o nouă expropriere**. La 22oct.crt., un grup de **35 bărbați și flăcăi "voinici" [români și PNT !]** din Ticușul Nou, înarmați cu topoare, s-au încăierat cu **11 oameni și pădurarul** din Ticușul Vechi [nu spune etnia, bănuiesc,germani], fiind oameni grav răniți, și jandarmii neintervenind.

#Noi Comisii ptr.plângeri în Ardeal

DI ministru al Ardealului [Voicu Nițescu], acum cîteva luni, **a dat un ordin circular către d-nii prefecți**, însărcinîndu-i a institui pentru diferite plăși și județe, **comisiuni care să primească plîngerii în materie agrară.**

"**Această măsură care se aplică numai în Ardeal duce, după părerea mea,numai la o nouă agitație a populației rurale,** mai cu seamă prin felul cum se pun întrebările.

Cu regret trebuie să constat că **există o serie întreagă de cazuri**, unde **s-au comis mari nedreptăți**, mai cu seamă în executarea expropriierilor,în dauna proprietarilor. Trebuie să cerem ,deci, o urgentă reparare a nedreptăților făcute.[...]

Evenimentele de la Ticușul Vechi au produs cea mai vie agitație printre populația săsească.În numele și **din încredințarea partidului german**,am onoarea de a cere celor doi miniștri:**Abrogarea ordinului d-lui ministru al Ardealului** sus-menționat;

(p. 75)

Conert / nov..'29

9.)I.Gh.Pardos (PNT,țăranist, Prahova), Interpelare,29 nov. '29

(DAD, M O. 5, șed. din 29 nov.'29, p. 79- 82)

"Cazul Vidrighin "

«Răspuns Virg. Madgearu .

[LD: un scandal , o dispută cu Madgearu privind regia CFR.Nu știu cine avea dreptate, am selectat exemplul ,pentru a înțelege mai bine substratul sau consecințele marilor schimbări introduse de Madgearu în legislația economică, în administrarea regiilor]

-Pardos :Se zvonește că **Stan Vidrighin**, dir. gral al Regiei autonome CFR, va încheia un contract pe 10 ani, pretinzînd un **salar de 4 milioane și jumătate**, dintrun **buget sărăcit și deficitar**, cînd mii de salariați sunt amenințați cu concedierea (**sgomot, întreruperi, vociferări la PNT**),cînd peste tot se cer economii și sacrificii .

Opinia publică din România, indiferent de culoare politică,**cere** înlăturarea pretențiunilor nejustificate ale acestui inginer chiar **înlăturarea lui** din fruntea acestei regii .(**sgomot , întreruperi la PNT**)Cere să i se pună la dispoziție actele și conceptul contractului , procesele verbale ale Consiliului de administrație al CFR, pentru a-și dezvolta interpelarea.

-V. Madgearu (ministr. Finanțe) : vrea să răspundă el ,pentrucă își ia toată **răspunderea acestui contract**, încheiat cu Vidrighin, în timp celor 6 luni cît a fost **interimar la ministerul Comunicațiilor**.

/Regia autonomă CFR

Prin aplicarea Legii comercializărilor (aprobată de Parlament), **regia CFR a devenit autonomă**, iar **Parlamentul a abdicat complet** de la drepturile sale privind controlul **actelor adinistrative**,rezervîndu-și drepturile numai la discutarea bugetului.

Încît ,**intervenția dlui deputat nu-și are rostul...**

-Cezar Spineanu (PNT):De ce nu ,cînd ministrul este controlat de parlament ?

-V.M.:privind salarizarea pe care a stabilit-o Consiliul de administrație.

Legea CFR a stabilit că dir. gral poate fi numit cu Contract sau prin Decret regal.

Din cauza **sistemului de salarizare, au fost goniiți,pînă acum,toți inginerii capabili**, care au fost atrași de instituțiile private, care le ofereau salarii strălucite(**aplauze PNT**)

-Cezar Spineanu :totuși **Tancred Constantinescu** a venit de la o instituție privată

-V.M.: de ce nu au răbdare să-l vadă pe Vidrighin la lucru, să vadă bugetul CFR...

(face un **portret laudativ profesional al lui Vidrighin**: fiu de țaran din Rășinari ;cel mai capabil inginer din generația sa; conducător al uzinelor de apă din Timișoara;a vrut și Capitala să-l angajeze după război dar fără să-i acorde salariul cerut ; etc etc),

considerînd că nu trebuie să-l judece după gazetele de scandal deoarece **el speră ca**

Vidrighin să lichideze " *cuibul de țilhari* " de la CFR (vii aprobări la PNȚ).

Mai bine se dau unui inginer capabil 3 milioane salariu, (nu 5-6.000.000, ca până acum) care nu este cointerestat de alte afaceri, care va echilibra bugetul CFR, va aduce beneficii, și se vor putea mări și salariile funcționarilor...

Roagă să i se acorde acest credit, să-l lase pe dir. general să lucreze...

-I.Pardos: nu este mulțumit de răspuns ; ironizează pe colegii care l-au aprobat pe Madgearu; nu este de acord că Parlamentul nu are drept de control ;dacă Vidrighin are un pic de patriotism în vine, să facă și el sacrificiu ,măcar un an, cu o leafă modestă

- **Aurel Leucuția** :Nu cumva interpelarea lui Pardos are legătură cu demisia lui de la organizația județeană Prahova ?

-D.Manu (PNȚ):se asociază interpelării lui Pardos.

Pardos-Madgearu / '29

10.)I.I.Mirescu (PSD , deputat de Ilfov), discurs la mesaj ,2 dec.'29

(DAD, MO. 7, șed. din 2 dec.'29. p. 124-133)

[**L.D.** : text integral xeroxat.În calculator, dispersat problematic, parafrizat, rezumat, schematizat,cu subtitluri , etc....]

Mirescu /dec.'29

▣**Industria -ca "interes politic".**

[**LD:** acesta era avantajul pluralismului politic, al prezenței opoziției în Parlament .

În mod firesc , de data asta ,social-democratul Mirescu corectează exagerările partizane, răuvoitoare , răzbunătoare ale lui Madgearu.Cât despre exemple , ele sunt mai mult decât edificatoare]

/Măsurile PNȚ= acte de răzbunare

"Industria pe care dvs.o numiți parazitara, nu este în întregime parazitara, și măsurile pe care dvs.le-ați luat pornite din răzbunare , răzbunare fără a cerceta situația fiecăreia în parte.[...]

Este adevărat că industria carboniferă și metalurgică de la noi, în bună parte, nu și-au înțeles menirea lor.[...] s-a complăcut timp de 10 ani în situația comodă a furnizoarelor de Stat.[...] ea a căutat să obțină de la toate guvernele avantajii peste avantajii , în dauna Statului și a consumatorilor [...]

Acest protecționism vamal exagerat [...] odată înlăturat , industria de la noi țipă că nu mai poate rezista concurenței străine.[ex.Reșița, Valea Jiului]

"[...]nu este însă adevărat că toată industria trebuie pusă la olaltă și credem noi că nu era la locul său să se vină cu sabia și cu politica de răzbunare , așa cum a venit d.ministru Madgearu. [...]

Cînd avem în țară 130.000 muncitori șomeri,să se împrumute 350 de locomotive din Germania, să se ia cu împrumut cîteva mii de vagoane din Ungaria, Polonia și Cehoslovacia, și să se facă comenzi de 1 miliard lei , mașini agricole, în străinătate.

[...]

-Ilie Rădulescu (PNȚ) : locomotivele și vagoanele erau necesare imediat.

-Mirescu :Avem fabrici care pot scoate 200 de locomotive pe an ; trustul suedez care a preluat fabrica de chibrituri, consideră România o colonie pe care o poate exploata cum vrea ...

-Ilie Rădulescu :Aceasta este demagogie.

-Boicotarea industriei naționale

-Mirescu :Toate primăriile își comandă toate mașinile și tot materialul tehnic din străinătate."Aceasta înseamnă boicotarea industriei noastre , din motive politice [...]**a răzbunării dvs politice** contra liberalilor [...]"(p. 129)

...Madgearu, sub pretextul "raționalizării", lovește diferite ramuri industriale (de ex.cea tipografică, momopolizată acum de imprimeriile Statului, iar cele locale, sunt falimentate) .

...Fabricile de zahăr, sub pretextul protejării producătorilor de sfeclă, împiedică importul de zahăr , monopolizînd consumul prin taxe vamale prohibitive;

...Fabricile de hîrtie ,într-o țară de analfabeți,**atentează direct la cultura și educația poporului.** Au materia primă aproape gratuită; au primit mii de ha de păduri ca donațiuni

din averea Statului (ex.Letea) ;mîna de lucru pe preț de batjocură ...

dar **prețul este de 3 ori mai sump decît în străinătate.**

-Ilie Rădulescu :"[...] știți foarte bine că **este vorba de o industrie a familiei Brătianu.**"

- Pamfil Șeicaru :**Un trust olandez a solicitat exploatarea papurii din Deltă, din care s-ar putea face o hîrtie de lux. Industriașii de hîrtie au sărit ca și cînd ar fi sugrumați!**

- D.R.Ioanișescu (subsecretar de stat la Interne):"**De cînd suntem la guvern, avantajele extraordinare cari se dădeau fabricilor de hîrtie , nu se mai dau [...].**"

Ziare ca "**Universul**" și "**Dimneața**" vor importa mari cantități de hîrtie .Din depozitul lor, vor cumpăra celelalte ziare, și se va termina astfel cu monopolul hîrtiei.

-Mirescu : " ne acuzau unii din membrii PNȚ , că noi suntem **apărătorii cu orice preț ai industriei de la noi din țară.Noi nu suntem nici pentru protecția exagerată , dar nici pentru libertatea desăvîrșită a intrării în țară a produselor străine , fără nici un control.Noi suntem pentru apărarea industriei naționale** atîta vreme cît **nu grevează bugetul Statului și pe consumatorii țării.**" (p. 130-131)

Mirescu / dec.'29

11) dr.N.Lupu (PT,deputat de Fălciu), discurs la mesaj, 11 decembrie 1929

(DAD,MO.11, șed.din 11 dec.'29, p. 218-227)

(Intervenții în discurs : Maniu, Madgearu)

[LD: voce particularizată în peisajul parlamentar PNȚ.Opozant prin " dezertare " și colaborare cu PNL,Lupu se manifestă ca un autentic "**țărănist**", amintindu-le începuturile, regretând "abdicările", bucurîndu-se, parcă,de eșecuri, dar lăsînd totdeauna o "portiuță" de înțelegere.În fond, Lupu a reprezentat , atunci, pentru PNȚ , șansa prezenței **unui opozant** mai comod decît absenții liberali ,mai apropiat decît socialiștii,și minoritarii]
Lupu /dec.'29

▣ Criza economică.

" [...] astăzi **țara are** desigur alte **mari probleme.Dvs nu le știți:** nu ați pus degetul pe rană, **nu ați găsit boala**, nu ați căutat **nici remediu.**" (le-o va arăta el)

"Pot să afirm că , **de cînd există statul român,nici odată nu am trecut printr-o criză economică mai gravă decît cea de astăzi.** De sigur că aceste rezultate ,aceste efecte, **se văd puțin în București**,unde se concentrează întreaga bogăție a țării,dar cea mai mare parte dintre **dvs.veniți de la țară** și puteți să observați acest lucru."

#Starea sanitară precară

"**Starea sanitară** v-a descris-o d.prof. Mezincescu.A uitat să adauge că, 50 % din **tinerii** înscriși la recrutare, sunt respinși ca **neapți și nedezvoltați.**

Avem în țară **1 milion de tuberculoși** și peste **25 % de alcoolici.**

Rassa și poporul degenerează și degenerează de mizeria fiziologică trupească."

#Stat falimentar :nici de păstori,nici agricol

/"**De la 1918** încoace noi **nu mai suntem** ,nici **Stat de păstori** [ca pînă la 1829], nici **Stat agricol** [ca înainte de război] , **suntem în vînt .**"

/Termometrul economic al unei țări este balanța ei comercială :diferența dintre import și export .[arată cum a fost înainte]De la 1919, pînă la 1923, începe **degringolada**, căci media pe acești 5 ani este **un minus de 856.000.000 lei hîrtie** ,iar de la 1923 la 1928, **este de 5.225.000.000 lei!**

/Bugetele țării , crescînde pînă în 1923, descresc din 1924 ;

/Producția țării în permanentă descreștere, **balanța comercială** continuu negativă, **cheltuelile bugetare** crescînd de 2-3 ori, impozitele sufocante, vor duce țara la **faliment.**

#Industrie parazită

/Industria parazită întreținută din buzunarul protecționist al Statului, cu taxe prohibitive care apasă pe consumator;

/În România **se consumă anual** :12.000 vagoane de zahăr, la care se plătește cu 10 lei /kg, în plus, adică peste **2 miliarde !** Și avem 40.000 ha sfeclă.

Se consumă 300.000 vagoane de cărbuni , care se vînd cu 3000 lei mai scump/la vagon, alte **2 miliarde!**

Se consumă 150.000 vagoane țigetei și derivate cu 1,5lei mai scump/kg ceea ce înseamnă

alte **2 miliarde !**

Se consumă 30.000 vagoane fier brut și prelucrat și plătim cu 10 lei /kg [4 lei, îl corectează

Madgearu] taxa vamală , ceea ce face 1 miliard și jumătate!

"Pe lângă suma de 3.400 lei pe care o plătește contribuabilul la buget, se mai plătesc, astfel, **10 miliarde** pentru a întreține o "**industrie parazită**". (p. 220)

Lupu / dec'29

Studiu de caz: agricultura în Tutova

(Pe baza unei statistici a deputatului Udrea, din Tutova, care i-a oferit-o lui)

În Tutova, din **17.000 împrietăriti**, au plătit lotul doar **6.000** de oameni, dintre aceștia, **2000 l-au și vîndut** .

În satul Zorleni, la 109 locuitori, cu o suprafață de 689 ha, există o datorie de 7 milioane și jumătate!

-Lege contra cametei !

El a atras atenția lui Madgearu privind aceste dobînzii, și a propus o **Lege a cametei**, dar acesta i-a spus că fenomenul nu poate fi oprit.

În nici o țară din lume nu există dobînzii atît de mari !

-Virg.Madgearu: "Nu, dle doctor, d-voastră **sunteți într-o mare eroare**. Din antichitate și pînă acum, **de cîte ori s-a încercat să se pună fie prețuri maximale fixe, fie dobînzii maximale**, nu s-a ajuns la **nici un rezultat**. [...] fenomenul **dobînzilor exagerate**, el este o **consecință a întregii situațiuni economice și financiare**, care a fost produsul **împrejurărilor de după război**. (dă și alte explicații)

-Lupu : "**Ajunge, ajunge**. O să vă auzim la buget. **Abuzați!** [...] **Și acum cînd ești la guvern, ne faci dta expuneri savante, cari au aerul să ne arate că trebuie să înnotăm în mocirlă și să murim așa.**

"Aceasta este una dintre **cele mai mari probleme ale ceasului de față** și de dînsa văd că nu vă ocupați în mesaj" , iar din răspunsul ministrului de finanțe, Madgearu ...

"oricît d-ta te războiești cu celălalt antagonist de teorii economice, cu d-. Vintilă Brătianu , însă semănați amîndoi ca două picături de apă. Este imposibil ca cineva să poată să vă convingă." (mare ilaritate la **PNȚ**)

Lupu /dec.'29

-Credit pentru țărani!

/Nu există țară din lume în care agricultura să poată progresa , dacă este silită să împrumute bani cu mai mult de **3-4 maxim la % dobîndă.** "**Și te desfid pe d-ta , d-le ministru de finanțe, să vii cu oricare statistică din lume și să-mi arăți o agricultură prosperă cu împrumuturi de peste 4%.** Rezervorul de producție pentru o țară este această **țărănime**, țărănime legată de glebă este poporul."

Pe drumul pe care a apucat-o guvernul, **creditul agricol nu va reuși** .

"Nu prin împrumut în străinătate se poate face, și **nu mai cheltuiți degeaba pe călătoriile d-lui Lugojanu și d-lui Potârcă în străinătate**, căci în chipul acesta nu puteți face nimic.

Este numai o singură cale [...] din bugetul Statului să luați în fiecare an **3-4 miliarde** , să le dați **la țărani cu o dobîndă de 3-4 %** , acești bani nefiind pierduți și întorcîndu-se înapoi de la țărani la Stat. Nu există altă cale "

-Voce PNȚ : "**Adică prin noi înșine!**" (ilaritate)

-Lupu : "D-lor, **pentru un partid țărănist, care a luptat toată vremea împotriva bancocrației, împotriva băncilor mari, împotriva capitalului, împotriva finanțelor, și numai pentru clasa țărănească, nu este nici o măsură utilă pentru țărani, de la care să te împiedice o teorie oarecare de la o academie oarecare.**"

-Pamfil Șeicaru : "D-le dr. Lupu, eu am o **mare nedumerire** : cum s-au putut găsi **10 miliarde** să se acorde **creditului industrial**, care nu s-au lut de la capitalul străin, ci s-au luat numai de la Banca Națională [...] și **nu se găsesc 10 miliarde pentru agricultură**, cînd industria se ruinează din cauza agriculturii sărăcite "

(Madgearu îi promite să-l lămurească)

-Lupu : Pînă să-l lămurească pe Șeicaru, el îi spune că este una din **greșelile "capitale"**, că a fost lăsată o țară , timp de 10 ani, **fără credit agricol.**

Guvernul PNȚ a făcut împrumutul și "ați plătit 4 miliarde și jumătate industriei ,

care crăpa - mai bine crăpa definitiv - și nici un ban din împrumut agriculturii,și este o crimă că s-au găsit guverne - nu al d-voastră - care să vîre 10 miliarde în industrie și să nu dea nimic pentru țărănime."

-Virg.Madgearu : "Nu este adevărat"

-Iuliu Maniu: "Die dr Lupu, cu aprobarea d-voastră,am votat o lege prin care am dat **500 de milioane exclusiv agriculturii,și nu ca împrumut**, dar ca o încurajare a acțiunii agriculturii ,o primă de încurajare,care ,pentru întâia oară în cei 30 de ani din urmă, s-a întîmplat în țara noastră." (aplauze prelungite la PNT)

-Lupu : Nu este destul . [schimbă direcția atacului] **Ați dat legea circulației bunurilor...**
Lupu / dec.'29

12.)Iosif Jumanca (PSD) , discurs la mesaj, 11 dec.'29

(DAD. MO 11, șed. din 11 dec.'29. p. 228-238)

[Discurs integral xeroxat.În computer, dispersat problematic]

Jumanca /'29

▣ Împrumutul extern

/ N-a venit momentul să se stabilească **aportul pe care PSD l-a adus în această luptă comună**, dar **istoria îl va stabili cîndva**.Printre altele, faptul că **străinătatea a luat act de această colaborare** , și **guvernul a putut realiza împrumutul**.

C.Popescu-Gruia : "Dar bancherii sunt social-democrați ?"

-D.Moldoveanu : "N-au dat bancherii; au dat guvernele , mai ales Anglia și Franța. Vint.Brătianu a încercat cu bancherii și n-a reușit.

-Iosif Jumanca :a contat **asentimentul gov.Germaniei**,prezidat de un **social-democrat**

-D.Ionescu-Botoșani : Așa dar ați dat **creditul moral !** (Ilaritate la PNT) (p.228)

Jumanca/11 dec.'29

13.)Virgil Madgearu (ministr.Finanțe),"demascarea" PNL ,12 dec.'29

(DAD, MO.12, șed. din 12 dec.'29, p. 243- 248)

Madgearu / '29

▣PNT-PNL:Conflict de interese între instituțiile de credit

[LD:este un bun subiect pentru un "studiu de caz".Un **război veritabil** între guvernul PNT-dus de Madgearu – cu **instituțiile create de PNL**.Între **CFR și CRR**.

Și în acest caz ,autorii de istorii economice ar trebui să studieze aceste conflicte , nu de pe poziții de "**mânie proletară**"- asta au făcut-o aproape 50 de ani ! –ci ca fenomene politice specifice economiilor capitaliste .Și de la acești istorici , poate am putea afla :cine avea dreptate ,în acest caz :PNT sau PN? Eu semnalez doar existența conflictului . Dar ,cunoscînd f.bine evoluțiile ulterioare, avansez că , fără ca PNL să fie total "inocent" ,PNT, ajuns la putere ,doește să-și adjudece parte din privilegiile rîvnite prin "administrarea" avuțiilor naționale, înființînd instituții paralele .

Atenție :CFR(PNL)este **Creditul Funciar Rural** iar CRR(PNT) este **Creditul Rural Românesc**

Atenție : hotărăște unde dai documentul : Guvern sau Economie]]

/PNL nu respecta instituțiile create de adversari

Maniu și Mihalache au primit în audiență delegația **Creditului Funciar Rural**, care și-a prezentat **doleanțele** , hotărîndu-se o **comisie mixtă care să le studieze**.

Spre mirarea guvernului,ziarul "**Vitorul**" a publicat un **Comunicat de "răzvrătire"** împotriva Legii (iul.'29) ,care ar fi fost îndreptată contra Creditului Funciar Rural.

PNL nu a respectat niciodată instituțiile create de adversari.

"Nu numai că a **împiedicat** creațiunea unor **instituții** necesare țării,care erau **inițiate** de adversarii lor de pe atunci, de **partidul conservator**, dar n-a fost instituțiune care să nu fi fost **ostracizată , persecutată dusă pînă la nimicire**, prin acțiunea partidului liberal, dacă acea instituțiune nu fusese o creațiune a sa. "(aplauze PNT)

Au mers atît de departe,încît **cînd Partidul Consevator a înființat Academia de Înalte Studii Comerciale, Vintilă Brătianu a făcut o Declarație că nu va păstra** acea instituție, că România nu are nevoie de ea, că este un lux.A fost "salvată" doar pentru că, printre

profesori, erau "amici" de-ai săi.

/ **PNȚ nu împărtășește** această "**concepție de distrugere**", deoarece a venit la putere pentru a **însănătoși toate instituțiile "bolnave"**.(p. 243)
Madgearu /'29

/PNȚ a retras o serie de "privilegii" acordate CFR

/Prin **Legea din iunie, s-au luat** de la Creditul Funciar Ruralunele **operațiuni** cari "**nu cadrează**" cu Cred.Func.Rur.

a) Monopolul indiguirilor

Prin legea din 1923 (votată în absența opoziției) se dăduse CFR, **monopolul indiguirilor**. Din 1924, la zi, CFR nu a făcut nimic, pentru că nu a avut susținere financiară. PNȚ, prin **Legea pescăriilor și terenurilor inundabile**, a lăsat pe seama **inițiativei private, întovărășită cu a Statului**, să rezolve această mare problemă de economie națională, anulând "*un privilegiu*"

b) Construirea și exploatarea antrepozitelor și magazinelor generale

A luat de la CFR și **dreptul de a construi și exploata antrepozite și magazine generale**, pe aceleași considerente. Problema antrepozitării și înmagazinării cerealelor și altor produse agricole, este o problemă prea generală, prea complexă, pentru a fi soluționată de o singură instituție.

c) Monopolul asigurărilor agricole

A luat de la CFR **monopolul asigurărilor agricole**, deoarece PNȚ are în programul său o organizare "*pe baze mutuale*" a asigurărilor agricole. (aplauze PNȚ)
În schimb, **a lăsat CFR toate celelalte atribuțiuni**: creditul ipotecar și pe gaj; finanțarea de întreprinderi agricole; operațiuni de bancă; deși nici ele nu cadrau cu o instituție de credit ipotecar.

d) Dreptul BNR de a face operațiuni nefirești

A scos **dispozițiunea** după care **BNR** era obligată să **reescompteze polițele CFR**, cu simplă semnătură. După stabilizare, **BNR nu poate să facă decât operațiunile firești, care, după război, au fost deformate, fără consultarea Parlamentului.**
(explică, argumentează)

"Prin urmare, nu este vorba de nimic altceva, decât de **a încadra această instituție, CFR, în cadrul general de operațiuni legitime și permise ale Băncii Naționale a României.**" (p. 244) (aplauze PNȚ)

Dar CFR nu este deprins cu aceste operațiuni, pentru că "a fost învățat" cu ceva mai ușor. (explică reescontul, "operațiunea" făcută în 1923 de CFR, de la alte bănci etc), ceea ce nu mai poate continua.

e) Reducerea unor drepturi la Casle de Credit Agricol (filiale CFR)

În 1925, conducerea liberală a BNR a înlesnit crearea unor **Casse de credit agricol județean**. Aceste casse de credit au devenit, de fapt, filiale ale CFR (secția bancară). Legea PNȚ **reduce** de la 1/2 - la 1/3 din valoarea mărfurilor, **împrumuturile pe gaj**, din prudență, deoarece există o mare fluctuație la prețurile cerealelor.

f) Stoparea extinderii privilegiilor a) b) c) la nivelul României Mari

În 1925, se spune, **CFR-București** ar fi renunțat la **monopolul pe întreaga Românie**, în schimbul celor **3 privilegii** (a, b, c). Dar acest "**troc**" dintre guvern și CFR, **nu se putea face** deoarece între Vechiul Regat și România Mare **există o schimbare de situație**. Această "operație" **nu putea trece dincolo de Carpați!** În realitate, prin aceasta, **s-a deschis robinetul BNR**, deviind funcțiunile sale, ceea ce a fost "o enormitate", **făcută pentru salvarea unor bănci particulare grevate de creditele ipotecare.**
Domnii de la CFR ar trebui să fie "recunoscători" că **li s-a lăsat secțiunea bancară**, pentru că **"cine ridică steagul răzvrătirii, sub acest steag pierе"** (aplauze PNȚ)
" [...] n-am făcut **legea din iulie** trecut dintr-un **spirit de meschină răzbunare**, nu avem să ne răzbunăm nici măcar păcatele guvernelor trecute, **atăcînd instituțiile de folos obștesc. Noi luptăm în politică, în cîmp deschis, noi nu luptăm în politică în**

beciurile băncilor " (aplauze PNT) (p. 245) (Explică legiferarea PNT nu ca un exces, ci ca o necesitate) Vezi la Fișier **Legislație**.
Madgearu /' 29

▫Societățile de credit agrar

[LD: cifre , statistici .Din ele extragem datele pentru a demonstra **fenomene politico-economice,doctrinile economice** ale partidelor (dacă ele sunt rezultatul urmărit), **programele economice** susținute în opoziție sau la guvernare , în Vechiul Regat , și după război.,în România Întregită.Și aflăm lucruri interesante Le spune Madgearu .]

/Retro'Vechiul Regat

Față de situația de **dinainte de război**,cînd, pentru proprietatea mare numai din **Vechiul Regat (cea mică nu primea credite)** se ridica la **725 milioane lei aur !** ;
40 % din întregul scont al BNR, era imobilizat pentru creditele agricole ;
40 % pentru industrie ;
20% rămînea pentru comerț.

/1918-1928.România Mare :credite agricole acordate

Într-un moment de dezvoltare a **noii agriculturi țărănești**,
Societatea de Credit Funciar Rural a acordat **credite** de numai 1.178.000.000lei ;
Băncile de credite - 1.800.000.000 ;
Băncile Populare- 1.598.000.000;
Centra Cooperativelor sătești- 400.000.000 ;
Casele de împrumut pe gaj- 221.000.000 ;
În total,4.416.000.000 lei (140 milioane lei aur) .

Atît era **creditul pe care agricultura României Întregite** ,în momentul examinării problemei(1928).

Lui Madgearu i s-a părut că aceasă **situație era anormală**,că trebuiau **găsite alte credite** pentru agricultură,penru **a nu fi gîtuită în fașă**.

Îndiguirile, cu termene de investiții în 30-40 de ani, cu capitaluri imobilizate, de cîteva miliarde, nu puteau fi lăsate la CFR (p. 245) (**explică concepția sa - vezi la fișier Legiferare**)

▫"Porți deschise" capitalurilor străine

/ "[...]numai aceia care nu văd,penrucă **nu au văzut niciodată,sau care nu văd, penrucă sunt oameni de rea credință,numai aceia ar putea să afirme**, fluturînd ca totdeauna,tricolorul național,că **trebuie să așteptăm pînă vom putea avea un capital național, pentru ca să-l aruncăm și să devină mînos pentru agricultura țării.**" (p. 246)(aplauze PNT)

/ "Noi suntem deschiși cu **ochii asupra realității** ; noi nu avem **interese lăturalnice**, care ne conduc în acțiunea noastră politică, și, rotindu-ne ochii de jur împrejur, am văzut că, după război,**din cauza aceluiaș fenomen, al devalorizării capitalurilor**, în Germania, în Austria, în Polonia,în Cehoslovacia, înJugoslavia, în Bulgaria și în alte părți, **s-a făcut exact acelaș lucru,s-au creat noi reforme juridice**, pentru a se pune la îndemînă **noi obligațiuni funciare**, care să poată să fie **acceptate pe piețele internaționale**, pentru ca **să vină capitalurile din afară și să fructifice agricultura din această țară.**" (aplauze la PNT)

Prin legea de astă vară,"**Voim să dăm acces agriculturii române la piețele străine de capitaluri**;voim să începem **o emisiune de obligațiuni**, cari să poată fi **plasate în America și în Anglia și în Franța**, pentru ca **să ne vină capital din ce în ce mai ieftin**,să-l putem da **direct agricultorului.**"

Și cum este mai simplu să se acorde **credit ipotecar proprietății mari și mijlocii, cum proprietatea mică țărănească trece prin mari dificultăți** (și nu este terminată **cadastrarea**),de aceste credite **ar fi profitat primele două**.

Dar există ,astfel,posibilitatea ca ,**piața internă de capital** să-și sporească **posibilitățile de credit** pentru **agricultura românească**.(Aplauze PNT)

Madgearu /'29

▫"Cooperația" / Băncile Populare / CRR

/Agricultura țărănească are nevoi" specifice"de credit - "o știm noi mai bine decât ei [PNL]cari nu au nici un contact cu dînsa " .

"Pentru că noi întemeiem creditul țărănesc pe cooperăție, pe care voim să o vedem în sănătoșită,pe care voim s-o vedem întărită.

CRR

"Creditul Rural Românesc (CRR),organizat pe bază de cooperăție,cu capital străin și cu emisiune de obligațiuni .

"Și cine voiește în mod sincer ușurarea creditului țărănesc,trebuie să fie partizanul Creditul Rural Românesc cu capital străin." (p.246) (aplauze la PNT)

"Astăzi nu e vorba de a încheia un împrumut străin , este vorba de a se întemeia o instituție de credit [CRR] cu jumătate credit al Statului și cu jumătate capital particular,din care numai o parte capital din afară,și este vorba ca prin mijlocirea acestei instituții să aducem capital înăuntru, pe bază de obligațiuni fonciare[...] dacă cineva nu vrea să devină ridicol, și dacă nu vrea să fie, într-adevăr de rea credință, trebuie să dovedească inutilitatea de a aduce capital pentru agricultură din afară pe această cale. (p. 247)

Legea de reorganizare a CEC ,care să creeze și o centrală de formațiune a capitalului mobilier românesc ,care să hrănească Băncile Populare.

Madgearu / '29

Comunicatul PNL:Vinovăția:Amenințările.

[LD: unul din cele mai amenințătoare (și denigratoare, oarbe, falsificante)discursuri rostite de Madgearu la adresa PNL .Furie? Frică ? Miza reformelor sale ?Eșecul disperat al luptei pentru puterea economică?Neputința și eșecul politicii sale economice ? Din p.d.v. politic, situația seamănă cu cea din toamna 1928, numai cu roluri inversate. Consider momentul dec.'29,un "București'29" replică liberală la "Alba Iulia'28" ,la care , înșă, guvernul Maniu (recte Madgearu)nu numai că nu părăsește puterea , dar reacționează impulsiv,intolerant, demagogic.

Fiecare frază, propoziție, chiar cuvânt, poate fi amendat, poate fi contrazis , poate fi contraargumentat.Pentru a nu interveni în text, voi pune în paranteze drepte câte un semn exclamării la aceste afirmații nejustificate]

"Prin aceasta ,voiește PNT să distruagă reforma agrară ? (cum spun adversarii) pentru că voiește să pună la îndemîna țăranilor credite ieftine, știință de carte , unelte bune ?

-Legiferarea strâmbă a reformei agrare

"Reforma agrară noi am făcut-o.[!] Ei au legiferat-o strîmb[!],și dacă noi n-am fi exercitat impulsii din afară,și control dinăuntru [!],legea agrară ar fi fost și mai strîmbă decât este astăzi.

Și dacă legea agrară ar fi fost aplicată de noi,ea nu ducea nici la abuzurile exproprierii [!] ,nici la abuzurile împrumutării. " [!] (aplauze la PNT)

"Să nu creadă d-nii aceștia , din clubul disperaților din Calea Victoriei [PNL] (aplauze prelungite, bravo! la PNT) crezînd că dau impresia că vorbesc din anvon de biserică,că lumea românească a uitat de era constanineșteană [Tancred Constantinescu] , care a fost Țara Românească, era de ruină a vieții economice și sociale.(aplauze prelungite ,bravo! la PNT) .

-Act de dușmănie împotriva țăranimii

În lumina acestor considerațiuni și acestor fapte, Comunicatul pornit de la clubul din Calea Victoriei [în legătură cu instit.de credit] apare ca un act de dușmănie îndreptat împotriva țăranimii ." [!] (aplauze prelungite, îndelung repetate la PNT) .

PNL voia să țină țăranimea în lăntuită de cămătăria liberală[!] ;ei urmărec "să anarhizeze viața acestei țări" [!] ;este cel mai îndrăzneț "îndemn la răzvrătire", [!] care s-a auzit vreodată în țara românească ;nici de la clubul socialist,nici de la clubul comunist,nu a pornit un "îndemn mai îndrăzneț de răzvrătire împotriva creditului țării ." [!] (aplauze prelungite la PNT)

-Act de sabotare a industriei

"Ieri au încercat să creeze agitațiuni printre industriași, zilnic sabotează activitatea

industrială, **îndeamnă la grevă**, căutînd colaborări acolo unde nu ar trebui să le găsească niciodată. **Cei ce au urechi de auzit, să audă !"**

-Act de agitare a țărănimii

"Astăzi încearcă, dlor, **să agite plugărima**, că noi, prin **Legea circulației pămînturilor** între țărani împroprietăriți, și **numai între țărani împroprietăriți, distrugem reforma agrară**.[...] **sprijină toate acțiunile de ațitare ale funcționării publice "**

-Pamfil Șeicaru (ziaarist independent, pe liste PNȚ) : Și în armată

"Am încercat, cum veți vedea la examinarea bugetului, **o reducere moderată** a numărului exagerat al **funcționarilor publici**. Au publicat în ziarele lor, cifre înspăimîntătoare, că voim **să înlăturăm 150.000 de funcționari**.[...]au organizat ceea ce numesc asistența judiciară, îndemnînd **funcționarii pensionați pe baza unei legi**, să dea Statul în judecată și însuș **șeful PNL** este cel care **promovează** această acțiune de **anarhizare a instituțiilor Statului**." (aplauze PNȚ)

-Declarație criminală contra capitaliștilor străini

"Dar **culmea gravității** o prezintă partea din **Comunicat**, privind **amenințarea capitaliștilor străini**. Ascultați dlor, căci vreau să immortalizez, în paginile *Monitorului Oficial*, această **declarație criminală**:

<Dealțul o astfel de măsură este de natură să înșele și pe capitaliștii străini cari, necunoscînd condițiile locale și caracterul special și național al reformei noastre agrare, ar fi expuși la consecințele gravelor perturbări, pe cari le va dezlănțui încercarea de aplicare a unui asemenea regim .>

Ascultați domnilor, **amenințarea directă a capitaliștilor străini**, că dacă vor plasa capitalul lor în creditul agricol, ei vor răzvrăti populația țării, pentru că să poarte consecințele capitaliștii străini ."

-Voci PNȚ: Rușine! Rușine!

-Acțiune criminală a unui partid antistatal

-V.M.:"Este un act de o necugetare și de o criminalitate, necunoscute nici în literatura comunistă !" [vezi parantezele de mai jos, apoi revine, **concluziv**]

"Prin urmare, **nu există nici un fel de scuză pentru acțiunea criminală** pe care au făcut-o dnii din clubul disperaiilor din calea Victoriei.[...] **partidul liberal** prin această acțiune s-a așezat pe **o poziție opusă Statului**; s-a așezat în dușmănie cu Statul. [...] a ieșit din lege și **trebuie tratat ca un partid care s-a așezat în afară de lege**." (aplauze prelungite, bravo, la PNȚ)

"**PNL** își va clarifica poziția față de țară: **dacă se solidarizează cu șeful [IGDuca]**, care a ajuns la această situație de șef, pentru că **i-a revenit rîndul prescris de lista eredității**, **stabilită de mafia acestei organizațiuni politice** [LD:atac oribil, incalificabil !]

lipsită de orice însușiri politice; dacă se solidarizează cu **actele acestea disperate ale șefului său**, atunci trebuie **să-i urmeze și soarta** Nu poate să existe un om care să se așeze deasupra unei țări. **Pe un asemenea om, țara trebuie să-l înfrîngă "** (p. 248) (aplauze prelungite, strigăte de bravo, la PNȚ)

*Madgearu:Acțiunea PNȚ din 1928

[LD vis-à-vis de acțiunea PNL din 1929]

Este vreo asemănare între **atitudinea pe care am avut-o noi** față de **Împrumutul** pe care ei îl căutau în străinătate și față de situația de astăzi ? Pentru că, cu siguranță, **voi citi mîine în oficiosul lor această tristă scuză**, că ei ar imita o **atitudine a noastră**. Ce am făcut noi ? Noi am dus **nu în preajma tratatelor de împrumut**, dar din momentul cînd s-a deschis ultima legislatură, **am dus o campanie împotriva ilegalității Parlamentului**. Noi, dlor, cari **știam**, cum știe toată țara, cum știe și opinia publică din străinătate, **originile ilegale și ale guvernului și ale Parlamentului** de atunci; noi am declarat ceea ce este firesc, ceea ce este în cursul normal al gîndirii politice curente, **am declarat că nu poate să angajeze țara un împrumut de miliarde**, care cere **sacrificii** și pune **sarcini noi** pe populație, **un Parlament care nu reprezintă voința națiunii**. Noi am oferit **capitaliștilor străini o garanție în plus**, dar niciodată nu am spus că, chiar dacă ei ar face împrumutul, noi nu vom recunoaște împrumutul.[...] **noi am spus că ei nu au capacitatea legală de a încheia un împrumut străin**." (p.247)

[L.D.: se cere afișarea discursului, semn de omagiu. Cu asta își încheie discursul.]

Madgearu /'29

▣ CRR

/"Astăzi nu e vorba de a încheia un împrumut străin , este vorba de **a se întemeia o instituție de credit [CRR]** cu jumătate **credit al Statului** și cu jumătate **capital particular**,din care numai **o parte capital din afară**, și este vorba ca prin mijlocirea acestei instituții să aducem capital înăuntru, pe bază de **obligațiuni fonciare**[...] dacă cineva nu vrea să devină **ridicol**, și dacă nu vrea să fie, într-adevăr de **rea credință**, trebuie să dovedească **inutilitatea de a aduce capital pentru agricultură** din afară pe această cale. (p. 247)
Virgil Madgearu /'29

14.)N.Bogdan (PNT, deputat Hunedoara),Interpelare:Lupeni'29, 12 dec.'29

(DAD, MO 12, șed. din 12 dec.'29, p. 265- 274)
Bogdan /'29

▣Valea Jiului.Retro'1918

(LD: **Vezi pe larg și context la Muncitorime**)

-Efectele naționalizării românești a minelor

Pentru toate guvernele, **muncitorimea din Valea Jiului** a fost **problema "cea mai delicată "**.După izbucnirea războiului, după scumpirea crescândă, Societățile miniere au ajutat muncitorimea în natură (haine, alimente) fixînd salariile după **mina Lonea** (care era a Statului, un fel de "regulator")

Prin naționalizare,Statul și-a pierdut orice control,și Societățile miniere și-au făcut de capul lor, astfel ajungîndu-se la situația de azi.

Pe vremea ungarilor, **Minele din Valea Jiului** formau **2 societăți** : **Lupeni -Uricani** și **Salgo-Tarian**.

În dec.1918, sub stăpînire românească,**Winklemer** (dir general al minelor)s-a prezentat **Consiliului Dirigent**,și a oferit aceste mine pe prețul de **100 milioane coroane**.

Consiliul Dirigent, neavînd banii necesari, a trimis o delegație **la București** ,în frunte cu **Bontescu**,la **ministerul Industriei (Al.Constantinescu)** rugîndu-l să cumpere **acțiunile pentru Stat**. A doua zi, după ce s-a consultat cu **Vintilă Brătianu** ,

Răspunsul a fost :statul nu are bani.

/La izbucnirea bolșevismului în Ungaria,Consiliul Dirigent nu a mai putut lua legătura cu direcția generală a minelor de la Budapesta.

-Eșecul băncilor românești

În schimb, **Vintilă Brătianu** a trimis pe **Tancred Constantinescu în Elveția**, acesta **cumpărînd 55% din acțiuni** ,pe **18 mil.franci elvețieni** (Tancred ar fi primit, pentru asta, un comision de 2mil jum.franci elvețieni) .

Vintilă Brătianu a sperat în revalorizarea leului "prin noi înșine" ,dar aceasta n-a venit și băncile care au cumpărat aceste acțiuni (Marmorosch Blank și Banca Românească)**datorează 540 milioane lei** pentru cele 18 milioane,iar **acțiunile stau gajate la o bancă din Elveția.**

Prin urmare, Statul este obligat să plătească Societăților miniere,anual, **51milioane lei dobîndă, deoarece băncile au făcut un comerț ce nu a reușit.**

Pentru a ieși din încurcătură,**Societățile** au tot scumpit cărbunele, au redus salariile,etc.
(ex.În Silezia , un vagon = 2.200; în Valea Jiului = 12-16.000lei)

Bgdan/'29

15.)P.C.Andrei (PNT) ,discurs la mesaj, 16 dec.'29

(DAD,MO. 14, șed. din 16 dec.'29. p. 318-324)

[L.D-Discursul integral, xeroxat ;în calculator, dispersat problematic
Titlurile, sublinierile, colorarea ,parantezele drepte îmi aparțin.

Comentarii în jurul **legii Circulației pământurilor ....**
Este evident că Petre Andrei reprezenta "**stînga**" **democratică..**]

Andrei / dec.'29

▣ **Agrarianism = Țărănism ?**

(vezi pe larg și context **la fișier Țărănism**)

-Circulația bunurilor = o nouă burghezie ?!

Dr. Lupu afirma că **PNȚ** tinde să creeze o nouă burghezie (citînd, mai ales, Legea circulației bunurilor).

-Lupu (PT) : "Tocmai așa o să fie.N-ar fi bine să te angajezi prea mult.Ai s-o pățești.

Dacă legea aceasta va avea efect, ai să ajungi la acest efect : **o sută de mii de kulaci** dta știi ce este un kulak - și **un milion de țărani proprietari...**"

-Virg.Madgearu: dle dr Lupu țin să-ți atrag atenția...

-Lupu : M-ai întrerupt toată vremea cît am vorbit,acum mă întrerupi și la întrerupere ?

-Madgearu : atunci atrag atenția opiniei publice că **dr.Lupu nu știe ce este cifra;** sau **exagerează**, ajungînd la miliarde , sau o reduce la zero!

Procesul circulației pămîntului nu este un fenomen mecanic, ci "**un fenomen social**." Pe calea **eredității**, avem un **proces** așa mare de **fărîmîtare a loturilor** și așa atît de **repede** , pe care l-am dat țărănilor pe calea **împroprietării** , încît **acest proces** în 100 de ani **va fi contrabalansat** , numai într-o oarecare măsură, de **permisiunea** acordată în legea circulației pămîntului,**de a se cumpăra loturi pînă la 25 ha.**

Apoi mai este un **al doilea proces**,pe care evoluția proprietății rurale din alte țări l-a arătat :este **procesul de asociere a proprietății mari și a proprietății mici.**

Așa că **putem să fim cît se poate de liniștiți**, în ceea ce privește **spectrul proletarizării** pe care **dvs, ca adevărat partid țărănist**, îl înfățișați opiniei publice." (aplauze la **PNȚ**)

-dr.Lupu : Nu știe ce va fi mai tîrziu , în ce privește faptele și teoria."**Eu mi-am corectat acum discursul**,și m-am trezit cu șapte pagini de întreruperi ale dlui Madgearu.Nu-l mai lăsa să te întrerupă, dle Andrei,căci **îți strică tot discursul .**" (Aplauze, ilaritate la **PNȚ**)
Andrei /'29

▣ **Proprietatea țărănească.**

[L.D. interesant este "legitimitatea" țărănismului prin apelul la doctrina socialistă !]
"Și atunci, cînd **dr. Lupu** ne aducea **acuzățiunea că noi creem o nouă burghezie**, că **reprezentăm numai proprietatea mijlocie,nu proprietatea mică**, era mai catolic decît **Papa.**"

-dr.Lupu : "Află de la mine că **nu cei mai buni cultivatori vor cumpăra loturile de 25 ha, ci cei mai hapcăi.** [...] Eu știu procesul de la mine de la țară.

Această reformă ar fi fost de înțeles într-un moment cînd dvs. **ați fi asigurat creditul agricol** și țărănimea n-ar fi în lipsa aceasta grozavă de astăzi, cînd va fi **nevoită să-și vîndă pămîntul.** Și atunci,vom ajunge să creem **o nouă chestiune agrară** și să reîncepem munca lui Sisif [...] trebuie **să expropiem iar pe cei cari au pămînt.**"

-P.Andrei : "**dr Lupu** , din colaborarea cu partidul liberal la guvern, a folosit măcar atîta lucru :**nu mai este acuzat de bolșevism și extremism** .

Atunci **dr. Lupu** să recunoască **acest principiu** pe care socialiștii, care sunt de stînga, sunt nevoiți să-l recunoască:**pămîntul trece în mîinile celui mai bun cultivator.** **Legea** circulației bunurilor **asigură pe micul proprietar** ,îi dă posibilitatea **să-și mențină cele 5 ha de pămînt**,să le cultive,să-și sporească gospodăria,îi dă însă posibilitatea celui

mai muncitor și mai eonom, să agonisească mai mult și să mărească proprietatea sa.

Petre Andrei / dec.'29

16.)Teodor Fischer (Club parlamentar evreesc),discurs la mesaj,17dec.'29

(DAD, MO. 6, șed.din 17, 18 dec.'29 ,p. 103 - 109)

Fischer / dec.'29

▣ **Meritul gov.PNȚ:alungarea fantomei "prin noi înșine"**

Recunoaște **marile merite ale guvernului** pe acest tărîm: stabilizarea valutei ; echilibrarea bugetului ; **alungarea fantomei lui <prin noi înșine >**
Ele s-au executat cu **hotărîre și auspicii sănătoase**, găsindu-se acum în stadiul "**convalescenței**"- cum a spus curajosul economist al guvernului, Virgil Madgearu. "[...] **operațiunea a izbutit, criza este învinsă, procesul tămăduirii progresează.**" (aplauze la **PNT**)

#Legea cooperăției=nerespectarea principiului libertății

Asta nu înseamnă că tot ce a făcut guvernul este lăudabil.
Se constată o anume "**încetineală de melc** ", o "**slăbire a energiei și hotărîrii**", "**se chibzuește și se ezită prea mult**",...
El **nu este prea convins** de temeinicia considerentelor invocate pentru **Legea cooperăției**, în care vede o "**nerespectare a principiului libertății de asociere**" ; (face o serie de observații la legile cu caracter economic și financiar)(p. 107)
Fischer / dec.'29

17)M.Ghelmegeanu (PNT,deputat Ismail,raportor la R.la mesaj,17 dec.'29

Discurs -concluzie , la dezbateri mesaj și răspuns 17 dec.'29
(DAD, MO 16, șed. 17 dec.'29 , p. 355-366)

[LD : discursul integral, xeroxat.În calculator, dispersat problematic.

Deși a spus că nu va polemiza cu PNL, întregul lui discurs nu a fost altceva ,decît o **antiteză PNT-PNL**

Accentul pe o argumentare metamorfozată semnificativ :**PNT -partid de "centru"**, de "echilibru", de "arbitraj", **între stînga (PSD) și dreapta (PNL)** .

Regimul PNT: regim democratic :**țărănism atenuat,agrarianism și industrialism PNT**])

Ghelmegeanu / dec.'29

#Emanciparea Statului român de cauza economică a PNL

[LD:a face din hărțuirea intereselor economice ale PNL un scop în sine ,poate fi considerată o competiție economică specifică capitalismului .A considera ,însă ,această luptă ca o emancipare a statului român căzut "pradă" PNL,este excesiv și lipsit de elementară demnitate.Când mă gândesc la faptul că acest om ,peste un deceniu , devenea un zelos sprijinitor al regimului carlist ,iar în deceniul următor ,la fel de zelos pro-comunist, pun sub semnul întrebării integritatea morală a acestui politician-cameleon . Altfel, urme în istoria politică a României, a lăsat .]

"Contribuția pe care **partidul nostru a adus-o** ,pentru **însănătoșirea regimului politic al partidelor**, este de a fi emancipat cauza politică a Statului român,**de cauza economică a partidului liberal.**" [...]

N-ar fi ,d-lor deputați,**un păcat mai mare**, decît ca acum să înlocuim **exclusivismul liberal ,cu exclusivismul nostru politic** ,pentru a da acel mizer spectacol al **Statului**, care trece ca **pradă politică din mîna unui partid, în mîna celui alt partid.** "

"Statul , într-un **regim politic al partidelor**, trebuie să rămînă **ferit de acapararea de sus, ca și de jos**, și aș invoca în acest sens vechea concepție juridică a **Statului -persoană morală** - care simbolizează **națiunea pe deasupra partidelor.**"

Ghelmegeanu / dec.'29

#PNL-funcția socială bancară

[LD: interpretare "**conservatoare**" , convertită sui-generis în **ideologie țărănistă.**]

Întregul **regim al partidelor** era în funcție de modul cum PNL a înțeles să-și îndeplinească "**funcțiunea socială**".

Or ,partidul liberal a înțeles că bogăția sa nu se va ridica de la coarnele plugului , ci de la ghișeele băncilor.

Ghelmegeanu (dec.'29

«Stat "industrial"(PNL) -Stat "agrar" (PNT)

Întreaga **politică economică a PNT** neagă **cele 2 "miraje" ale lui Vintilă Brătianu** : că **postulatul dezvoltării noastre economice este trecerea cît mai rapidă de la stat"agrar" la stat "industrial"** ;

și că **singurul mijloc** de normalizare a vieții economice,o oferă **mijloacele financiare.**

Împotriva acestor miraje, **PNȚ s-a ridicat cu hotărâre**, pentru a elibera țara de aceste greșeli ,afirmînd **"primatul orientării agricole."**

Țărănismul nostru nu a răsărit din cărțile și doctrinele nimănui;el s-a ridicat din asprele realități ale vieții noastre, de acolo de unde a pornit și s-a ridicat și minunatul om [Ion Mihalache] , care în Vechiul Regat ,a întrupat țărănismul cu cinste și cu competență" (aplauze la PNȚ)

/Această politică este și în interesul dezvoltării industriale.

" Noi suntem o țară venită tîrziu la viață economică .**Singurele debușuri** pe care industria ar putea să le găsească la noi, **sunt debușurile interne;**toate celelalte **debușuri externe sunt ocupate și nu mai putem spera** că puterea politică a Statului, ar putea să mai obțină **împărțirea zonelor de influență** , deja împărțite, și ocuparea **debușurilor externe** , care deja sunt **acaparate de alții.[...]**

Dar **piața internă** este în funcție de **puterea de consumație** , în special a **țărănimii** , care formează majoritatea populației noastre și **decî numai o politică agrară** este o politică care ducînd la **înstărirea și ridicarea țărănimii** , creiază debușurile necesare pentru **dezvoltarea noastră industrială."**(p. 359)

Ghelmegeanu /dec.'29

▣ **Legea circulației bunurilor.**

În programul PȚ dinaintea fuziunii, stă scris: **<între alte măsuri, se vor stabili normele de circulațiune ale pămîntului țărănesc.>**

/La Congresul din 1925, Ion Mihalache a prezentat o broșură cu programul partidului,

"Noul regim agrar" - pe care l-a subscris și susținut și Lupu - că

se vor lua măsuri ca să se înlesnească **"disparițiunea proprietății pitice "** ,

să se ajute concentrarea proprietății **"în limitele puterii de muncă a familiei"** ,

în care scop"se va lăsa **libertatea circulațiunii pămînturilor date țărănilor"** ,

pînă la limitele "anunțate și fixate de lege după regiuni și împrejurări" ,

în scopul **"selecționării naturale a plugarilor serioși ."** (aplauze la PNȚ) [...][...][...]

- **Ghelmegeanu** : Politică pe care o urmați în trecut, sub imboldul dlui Mihalache, a fost

de a se crea o **proprietate țărănească economică, în locul proprietății parcelare,**

care, din punct de vedere economic, nu poate răspunde menirei sale."

/ În **Basarabia** și în **Ardeal**, exproprierea a lăsat în mîna țărănimii

proprietăți de peste 5-10 ha, și chiar 20 ha ;

proprietatea **pitică-parcelară de 1,2,3 ha**, este tipică în **Vechiul regat;** [...][...][...]

Ghelmegeanu / dec.'29

▣ **Țărănime-"Țărănism"-PNȚ: rol de arbitru.**

[L.D: atenție.Poate cel mai clar și coerent exprimată, esența doctrinei țărăniste. Deziderat ,nu împlinire .Dacă se poziționează între "stînga" socialistă și "dreapta" liberală, ar fi putut să se considere de "centru" ,nu de "arbitru" .]

Atunci cînd **clasa țărănească se va fi emancipat economiceste**,poate va deveni o

clasă conservatoare,dar **nu în sensul dorit de socialiști**, nu va fi o clasă

conservatoare de păstrare a bunurilor cîștigate prin egoism și păstrare prin rutină,

ci o clasă **conservatoare în sensul de depozitară a principiilor de progres social** ,

fiindcă o țărănime **bazată pe proprietate de muncă și ridicată prin cooperatie** ,

este o țărănime **care va ajuta la ridicarea unei societăți** ,întemeiată pe **aspra morală a**

muncii și pe rolul capitalului ,[prin creditul rural] **reduc în anexă și în serviciul**

drepturilor muncii."

"De aceea , pînă atunci, cred că **rostul partidului nostru** este ca între **stînga socialistă**

și **dreapta liberală**, să păstreze **un rol de arbitru** [...]

Ghelmegeanu /dec.'29

/PNȚ: industrie .

[L.D:Cu premize realiste ,cu ingrediente demagogice și reductționiste , nu putea rezulta decât o concluzie eronată, politicianistă.]

La noi **industria** este întrucîtva privilegiată, fiind **susținută** , din motive diferite,și de

socialiști (interesul mîinii de lucru) și de **liberali** (interesul consiliilor de administrație)

"între aceste două egoisme, pornite din motive diferite, partidul nostru va trebui din

nou să **îndeplinească un rol de arbitru inaugurînd o politică industrială** ,care să fie în

acord cu condițiunile naturale de existență ale mediului în care trăim.

Ghelmegeanu / dec.'29

-Protecționism -raționalizare.

Dezvoltarea industriei în țara noastră, este condiționată de **politica protecționistă**.
"De aceea, din p.d.v.al Statului, **tot rostul unei politici industriale**, se reduce la **a ști ce industrie merită protecțiunea Statului și mai ales cât o merită.**"

"Ori, d-lor, în **politica noastră industrială** pe care **o inaugurăm acum**, nu se acordă **protecțiunea**, decît numai pentru **industriile care valorifică materiile prime indigene, agricole sau miniere**."

/ În ce măsură însă aceste întreprinderi **merită protecțiunea** ?

"**Noi am susținut raționalizarea** [...]"Va să zică d-lor, **raționalizarea industriei nu este o marotă a d-lui ministru Virgil Madgearu**, [cum o calificase Mirescu] ci este **singurul mijloc** care poate să hotărască **care întreprinderi economice merită acest sacrificiu continuu**, impus prin politica protecționistă, **consumatorilor.**"

-Madgearu:raționalizarea

-Madgearu: "Te rog să-mi dai voie d-le **Mirescu** să **constat o totală concordanță** între **argumentarea dvs.** și aceea a vice-președintelui **Uniunii Industriașilor Români.**"

[Madgearu a ținut o conferință la "Institutul pentru organizarea științifică a muncii "despre Raționalizare, în cursul așa-numitei "săptămîni a raționalizării".

Uniunea Industriașilor, s-a adunat "intempestiv" și, în lipsa președintelui demisionat [???], în aplauzele lui **Stelian Popescu** [dir."Universul"] **vice-președintele** a afirmat același lucru ca Mirescu. Mai mult, l-au acuzat că este "dușmanul industriei" !]

A ținut să facă această precizare, pentru că ei susțin că "întrucît ne găsim astăzi într-o **criză de capital**, nu este locul de a vorbi de realizarea **unui program de raționalizare.**"
"Or, domnilor, **realizarea unui program de raționalizare nu este o chestiune de un ceas**, ci **de o serie întregă de ani**. Dar **raționalizarea trebuie să înceapă**, și trebuie să înceapă în prim rînd, cu **perfectiunea utilajului industrial**, care încă la noi în țară nu a ajuns la nivelul celui din apus, și **din etapă în etapă**, trebuie să se meargă **pînă la raționalizarea muncii de toate categoriile.**" (În unele întreprinderi, deja, se studiază acest program)

[Madgearu, ca fost ministru al industriei și comerțului, mîhnit- revoltat- ofensat că a fost etichetat drept "dușman al industriilor" trece la o tiradă patetică, arătîndu-și realizările, dar și caracterul pătimaș]

/ Este el dușman, cînd, prin tarif vamal, a raționalizat industria hîrtiei ?

/ Cînd a plătit Industriei, 4 miliarde datorii ale Statului ?

Ghelmegeanu, Madgearu /dec.'29

18.)Cristel Ceaușoglu (PT-Lupu), Interpelare: libertatea presei, 19 ian.'30

(DAD, MO. 28, șed. din 19 ian.'30, p. 655)

[LD: xerox integral. Sublinierile, parantezele, îmi aparțin Interpelarea vizează încălcarea libertăților cetățenești -presă, întruniri, demonstrații - de către Ministerul de Interne.

Vizat : Armand Călinescu (nu Mihalache!) Dar atenție! La aproape 2 ani, Madgearu va fi dezmințit de atitudinea sa față de Vidrighin]

Ceaușoglu / ian.'31

"Cazul Vidrighin"

" **Ați fost atăcați pe chestia Vidrighin** - ca să luăm o chestie care a ținut încordată atenția opiniei publice -**că ați risipit milioane, fără ca Vidrighin să fie un specialist care să merite atîta leafă. Presa și-a făcut datoria. A atăcat extrem de violent și cu exemple personale. D-voastre singuri ați recunoscut, acum, greșala și marea risipă făcută. Și atunci întreb: cine plătește ? Statul.**

Cine e de vină ? Presa ? Nu, guvernul !"

Ceaușoglu / 19 ian.'31

19.)1-4 mai'30. Manifestul-program, lansat la Congresul general PNL.

(BCS, fond Saint-Georges, pachet XLV, ds.4, fila 84- 104)

[LD: text integral, fișe de mîină, introdus în calculator. Capitolele, dispersate problematic. Subtitluri, sublinieri, paranteze, semne, etc, îmi aparțin.

Atenție ! : document programatic, doctrinar, cu care PNL lansează oficial bătălia pentru

răstrurnarea de la guvern a PNT ; își fixează coerent și cuprinzător toate componentele și direcțiile de luptă; răspunde (doctrinar și politic) tuturor actelor PNT considerate de el ca dezastruoase, periculoase, distructive, eronate, nerealiste, nefondate.

Prin comparație cu programul PNT de guvernare, se pot determina concepțiile comune dar ,mai ales, diferențele și divergențele privind guvernarea României.

De la părăsirea guvernării , cel mai consistent și amplu document.]

#Înteruperea operei PNLde către PNT

PNL este consecvent programelor sale naționale. Din nefericire, **opera sa a fost întreruptă printr-o politică nesocotită și experiențe primejdioase.** [PNT]

PNL / mai '30

▫PNL:neatârnamarea economică față de capitalul străin

PNL rămâne **convins de justetea politicii sale de neatârnamare economică .**

Politica PNL nu implică nici o ostilitate față de capitalurile străine.

Din contra, **PNL recunoaște nevoia colaborării capitalurilor străine** pentru punerea în valoare a bogățiilor țării.Dar,această participare să se facă **în condiții folositoare ambelor părți,ocotitoare pentru capitalul, munca și inițiativa românească.**

PNL este încredințat că,după experiențele demagogice de astăzi, care au împiedicat venirea capitalurilor străine, cele serioase se vor convinge că, formele de colaborare de care poate dispune PNL, le oferă toate garanțiile pentru o sigură și remuneratorie activități, în cuprinsul României Întregite. (p.88)

*Alexandru Topliceanu " Sir Deterding în România "

(rev."Parlamentul românesc", 28 martie 1930, p. 6-7)

Omnipotentul magnat internațional al petrolului (conducătorul trustului anglo-olandez "Royal Dutch Shell ") **a sosit în București să-și vadă sucursala (Societatea petrolieră "Astra Română ") .A fost primit ca un "monarh", recepțiile s-au ținut lanț.**

"Astra română" : începută [cînd?] cu **6 milioane lei aur**,capital străin,în 1930 ajunsese la un capital de **2 miliarde** , valoarea activului trecînd de **6 miliarde.**

Tot ce trece peste 6 milioane lei aur , a fost cîștigat la noi în țară ,după sistemul practicat în lume : acționarii primesc dividende anuale de 4%..

Ani de zile, sir **Deterding a subvenționat direct , în presa din trăinătate,discreditarea României , pe motivul așa-zisei sale xenofobii economice .**Revista sa " **The Near Est and India**" **ne-a tratat ca pe niște barbari,băfindu-și joc de noi.**

Acum vine în țară pentru că știe că de la **guvernul actual PNT**,poate obține noi avantaje. PNL / mai '30

▫PNL:Industria

/Dezvoltarea industriei trebuie încurajată :ca un factor important al **producțiunii** generale;ca un **debușeu pentru brațele disponibile** din agricultură; ca **mijloc de punere în valoare a bogățiilor**, inclusiv ale celor din agricultură.

Trebuie dat **mare atenție industriei legate de agricultură**,constituindu-se în "**complimentul ei firesc**",folosindu-se"condițiile speciale din țara noastră unde **industria nu se prezintă în antagonism cu agricultura**".

În materie de **petrol și combustibil**, de care depinde energia întregii economii și apărarea țării , trebuie **menținută** în cadrele nevoilor superioare ale României , **care a știut să o pună așa , înaintea multor state** (de mai bine de 20 de ani !) , care **astăzi urmează exemplul României.**

/ Mare importanță trebuie dată **căilor de comunicație:** necesitatea normalizării situației CFR; regimul **drumurilor** revizuit , pentru a fi construite cf. tehnicii moderne ;

atenție **căilor de comunicație pe apă** - maritime și fluviale- amenajării porturilor ; atenție **transporturilor aeriene**, pentru nevoile economice și interesele de apărare .

/ **Marile servicii publice** nu pot fi înstrăinate, pentrucă de ele depinde independența economică și politică a Statului.**Poșta, telegraful, telefoanele**, prin importanța lor, nu îngăduie să fie scoase din **exploatarea și de sub controlul direct al Statului.**

Încercările de azi [PNT] de a concesiona aceste servicii unor corporații străine , vor găsi în PNL o energică atitudine de opunere , hotărîrea de a le înlătura , ca neconstituționale.(p. 89-90)

PNL / mai '30

▣PNL:Finanțele

-Reintroducerea **ordinii financiare** ; restabilirea **echilibrului bugetar** ; **economii serioase** ;

-**Desființarea regiilor comerciale** (înființate de PNT), **cu cheltueli inutile.**

-**Revizuirea impozitelor excesive ; suprimarea sporurilor cotelor de impozite** [introduse de PNT]; **înlăturarea abuzurilor fiscale** . (p. 91)

PNL / mai'30

▣PNL:agricultură

România este o țară agricolă. Agricultura este principala ramură de producție.

Astăzi [1930] ea este într-o stare precară.

PNL, care a făcut **împroprietărirea** , consideră ca **o supremă a sa datorie, să consolideze mica proprietate** .

Legea circulației bunurilor [PNT] , menită să **distrugă roadele reformei agrare, este o adevărată primejdie socială, economică, națională.**

Deci ea trebuie desființată fără întârziere.

/ **Agricultura va fi încurajată prin :cercetare științifică** a problemelor de sol și culturi ; **selecționarea** și procurarea de cele mai bune **semințe și rase** ;**educarea profesională** a plugarilor ; **învățămînt agricol aplicativ** ;lege specială de **încurajare a agriculturii** .

/Va fi reorganizat **Ministerul agriculturii** ;**Camerele agricole** ,bine organizate, **scoase de sub influențe politice [practicată de PNT]:**

Întărirea **creditului agricol** ; **convenții comerciale** favorabile agriculturii ;**suprimarea taxelor de export** pentru cereale; facilități pentru **procurarea de unelte**,cu reduceri pe CFR ;

/Atenție deosebită **viticulturii** , **pomiculturii** , **sericiculturii** ;

/ Exploatarea judicioasă a **pădurilor** ;(p. 92)

PNL / mai '30

▣PNL:Cooperăția .

/Are în viața statelor moderne o mare importanță.**Munca și inițiativa PNL în ultimii 30 de ani** , în problema **cooperăției,este astăzi serios amenințată [PNT]**

Mișcarea cooperatistă trebuie restabilită în **drepturile și menirea ei**, ca un puternic instrument de **solidaritate socială** și **propășire economică**.

Menținerea principiilor inițiale ,care au stat la baza mișcării , au aprobarea tuturor **cooperatorilor conștienți**, contribuind la **consolidarea celor două mari reforme:**

împroprietărirea și votul universal.(p. 95-96)

Programul PNL / mai'30

8 iunie'30.Restaurația :Carol II-rege

Guvern GGMironescu.Legislatura I-PNT.Sesiunea III, 1930/'31

Madgearu (Agricultură),Popovici(Finanțe),Manoilescu (Industrie)

20) Regele Carol, Mesajul Regal, 15 nov.'30

(DAD, MO 1, ședința din 15 nov.'30, p. 1-4)

[L.D: text integral,la fișier Guvern .xerox.În calculator, dispersat problematic.

Colorarea, sublinierile, parantezele drepte, îmi aparțin, urmînd a fi comentate]

Prima oară în document oficial cînd se numește starea de **criză economică** .

Participă: Regele Carol, MS Mihai, guvernul, senatori, deputați.
Iată pe ardeleanul liberal Popovici, alături de țărănistul Madgearu, și protecționistul Manoilescu Ce va ieși din asta ?]

«Criză economică profundă

"Problema capitală care urmează să vă preocupe este **îmbunătățirea situațiunii economice a țării**. (ovațiuni prelungite , îndelung repetate, la PNT)

O criză economică profundă apasă toate popoarele. Ea atinge toate ramurile de producțiune. **Industria este tot atât de lovită ca și agricultura**.

"Dar **România, fiind țară agricolă**, simte **mai puternic** criza în domeniul **agriculturii** , iar pe de altă parte , **din cauza lipsei de capitaluri, situația financiară s-a resimțit la noi mai adînc**.

Scăderea vertiginoasă a prețurilor produselor agricole, agravată prin **taxele mari și măsurile de restricție** aplicate acestor produse de către **țările industriale** și prin urcarea exagerată a dobînzilor, a creat la noi **o stare împovărătoare**.

"Crisa avînd un caracter mondial, **deplina ei îndreptare** nu se poate găsi decît pe planul mondial, sau **pe un larg plan internațional**.

De aceea , **Societatea Națiunilor** , preocupată de această chestiune, a pus în studiu **măsurile de îndreptare**. Pe de altă parte, importante **conferințe internaționale agrare**, în care **România** a avut **un rol de prim ordin** și dintre cari unele s-au ținut **pe teritoriul ei**, au pus bazele **colaborării economice a opt State** , din centrul și răsăritul Europei, în scopul **remedierii crizei agricole**.

«Popovici: Măsurile financiare

" Dar , în așteptarea măsurilor cu caracter internațional destinate a pune capăt crizei, **trebuie ca țara noastră să avizeze** imediat la **mijloace menite a îndrepta** cel puțin în parte **răul** și a pregăti **cooperarea** noastră la acțiunea internațională ce se preconizează. (**aplauze prelungite**)

Măsurile cari se impun și pe care Guvernul Meu le va aduce în deliberarea Domniilor Voastre sunt de toate **două categorii** : unele privesc direct **economia Statului** , altele , deși în legătură cu aceasta, țintesc, în prim loc, la **îmbunătățirea economiei private**.

-Comprimarea bugetului

"Din **prima categorie** fac parte **reducerile ce se vor propune în bugetul Statului**, care trebuie **supus la o serioasă comprimare** , pentru a întări creditul însăși al Statului, și a ajuta consolidarea noastră financiară. În adevăr, **este neapărată nevoie a restrînge cheltuelile la nivelul încasărilor reale**, fiind imposibil a se recurge la noi impozite. (Ovațiuni prelungite și îndelung repetate, Bravo !)

-Economii severe

Iar **gravitatea crizei nu permite a spera o completă îndreptare în scurt timp**.

De aceea, **veniturile anului viitor trebuiesc evaluate cu mare prudență**.

Odată cu examinarea bugetului vi se vor supune și **unele legi** în legătură cu aceasta , necesare pentru a asigura realizarea **economiilor indispensabile** " (p.2)

«Madgearu: Agricultură.

-Legea încurajării agriculturii

"În aceeași ordine de idei , Guvernul Meu vă va propune **legea de încurajare a agriculturii** , tinzînd a o îndruma către **o producție de calitate superioară**, realizată în condițiuni mai **raționale**. (ovațiuni relungite)

"Printre măsurile din a doua categorie , menite de a îmbunătăți direct economia privată și , indirect, economia Statului, Guvernul Meu vă va propune **unele legi** destinate **să înfrîngă scăderea prețului** pe plan intern al **cerealelor** (ovațiuni prelungite) și să-l aducă la nivelul prețului mondial.

-Conversiunea :ajutorarea debitorilor agricoli

" Pe de altă parte, Guvernul va supune Domniilor Voastre **măsuri urgente de ajutorarea debitorilor agricoli** (ovațiuni prelungite, strigăte repetate de bravo)

În acest scop, paralel cu inițiativele pentru **aducerea din afară a capitalului** necesar a **instituțiilor de credit**, Guvernul meu vă va prezenta un **proiect de lege** pentru înființarea unei **instituțiuni bancare**, menită să asigure regularea datoriilor ce apasă **întreaga clasă a agricultorilor**. (ovațiuni prelungite, bravo!)

"Această instituție va avea de scop a realiza **soluții acceptate benevol de către debitori și creditori**, îndeplinindu-și misiunea sa în cadrul principiilor sănătoase de **respect al contractelor** și cu ajutorul unei **contribuții limitate a Statului**.
(aplauze prelungite)

-Raționalizarea exploatărilor agricole

"Pentru ca **creditul agricultorilor** să fie așezat pe **noui baze serioase** și folositoare dezvoltării agriculturii, **aceeași instituțiune bancară** va contribui la **raționalizarea exploatărilor agricole**. (aplauze)

"Toate măsurile destinate a îmbunătăți situația economică urmează să fie realizate în cadrul **programului financiar fixat cu ocaziunea stabilizării**, care trebuie să fie **executat și continuat cu fermitate**. (aplauze)

"Concomitent cu diferitele măsuri, indicate mai sus, care în mod normal vor aduce **scăderea dobânzilor**, Guvernul vă va înfățișa o **lege pentru înfrângerea cametei** (Ovațiuni furtunoase, prelungite, strigăte repetate de bravo!)
Mesajul Regal/ 15 nov.'30

21.)Răspuns la Mesaj,raportor N.Polizu-Micșunești,20 nov.'30

(DAD. MO.4, șed. din 20 nov.'30, pag.29-31)

[LD: xeroxat integral ; dispersat problematic ;

Prin parafrazarea mesajului, aceeași impresie de improvizație, de nesiguranță
Nu se mai compară cu Răspunsurile din primele 2 sesiuni.]

Răspuns la Mesaj / 20 nov.'30

«Criza economică.

"Suntem cu toții **îngrijorați de grava criză economică în care se sbate Țara** și care **atinge toate ramurile ei de producțiune**. Avem toată încrederea, încît privește aspectul mondial al acestei crize, în măsurile de îndreptare ce se proiecteze, bazate pe o acțiune de cooperare internațională.

"**Reducerile bugetare** făcute într-un spirit de absolută obiectivitate și dreptate, sunt necesare -deși dureroase; de asemenea, **o lege de încurajare** a agriculturii în scopul **raționalizării** - sunt tot atîtea măsuri cari se impun pentru asanarea economiei generale a Statului și cărora le vom da neprecupețitul nostru sprijin." etc etc.[...]

"Desigur că toate aceste măsuri vor fi în așa fel legiferate, **încît ele să nu atingă întru nimic creditul Țării** și de aceea ele vor trebui adaptate programului financiar fixat cu ocazia stabilizării monetare și reglementate în așa fel încît reputația de cinstit platnic al românului și siguranța la cei ce tratează cu el, să nu fie atnsă." (p. 30)

Răspuns la mesaj / 20 nov.'30

22.)Al.Măță,(Sfat parlamentar basarabean ,Bălți),la measj, 25 nov.'30

(DAD, MO.5, ședința din 25 nov.'30, p.44-57; MO 6, 26 nov.'30, p. 56-57)

[LD: xerox integral ; în calculator, dispersat problematic ;

Sublinierile, parantezele, supratitlurile, îmi aparțin

Cu prilejul disidențelor, se spălau rufe în familie ! Altfel, nu am fi avut, noi, istoricii, "documente" pentru multe aspecte din viața partidelor !]

Măță / nov.'30

#Guvernul Maniu (1928-1930)

(despre gov.GGMironescu, nu se pronunță, pentru că nu și-a prezentat programul)

-Lupenii !

" [...] **avem Lupenii**, cu rezultatele lor, și cu lipsa de măsuri care nu au fost luate la timp, și cu **ocara** care a trebuit să cadă asupra guvernului, că **el ar fi nu numai complicedar**

chiar autorul acestei nenorociri " (sgomot la PNT)

-Sustinerea industriei parazitare !

Rezultatele paleative ale guvernării , au însemnat **sustinerea industriei parazitare**, tocmai aceea **pe care, în opoziție, PNT a combătut-o!** [...] **În agricultură**, unde a fost d.**Mihalache**,și nu s-a putut reglementa problema producției,a **prețurilor cerealelor**

-Conversiunea :supralicitare demagogică

Creditul Agricol înființat, promisiunea **conversiunii datoriilor agricole**,din care s-a făcut o "**supralicitare de democrație agrară**" , discutat cu mare tãmbãlãu **de guvern** - ca în proverbul cu **muntele care a dat naștere unui șoarece !** [...] [...] Mățã / nov.'30

23.)Lotar Rãdãceanu (PSD) , discurs la mesaj, 29 nov.-1 dec.'30

(DAD,MO 9, șed. din 29 noiembrie 1930, p. 102- 115

DAD, MO 10,șed. din 1 dec.'30, p. 124- 128)

[LD: discurs integral xeroxat.În calculator, dispersat problematic.

Sublinierile, parantezele , supratitlurile , îmi aparțin..

Chiar dacã are dreptate în unele critici,**exagerãrile, patima, negarea oricãror realizãri, "demascãrile" tardive, tonul belicos, reaua credințã, duplicitatea,perseverența diabolicã** pe anume teme -militarizare, poliție, antisemitism,anticomunism - ridicã semne mari de întrebare privind **sincerul social-democratism la Rãdãceanu**. În orice caz, manifestarea întregului grup PSD,a demonstrat **nefirescul alianței PNT-PSD**,greșala lui Maniu în alegerea aliaților,în lupta **contra PNL.**]

Rãdãceanu / nov.'30

#Țãrãnismul PNT=agrarianism capitalist

[L.D.: atenție la disputa **Rãdãceanu- Madgearu** la fenomene economice de **globalizare capitalistã** ;la teoria **protecționismului agrarian** ; la politicile de **protejare a consumatorilor**.] (vezi pe larg la **Agrarianism**)

" Încercãri au fost, nu tãgãduesc, dar mãsuri eficiente,nu.

"Am citit în ziare cã **se ventileazã ideea unor tratative**, în direcția acestor **convențiuni preferențiale**.Mare i-a fost surprinderea cînd **Madgearu** și-a inaugurat realizãrile

cu **legea comercializãrii**, în care a aplicat tocmai **perceptele capitaliste**.

(nu perceptele anticapitaliste țãrãniste)

-Madgearu : de aceea a creat **Regia mixtã cooperatistã ?**

#CFR-pronunțat spirit capitalist

-Rãdãceanu : a creat o în lege, nu în fapt ;iar **la CFR,cel mai pronunțat spirit capitalist**, o feroce politicã antimuncitoreascã ;

-Madgearu : acolo nu se putea crea o regie mixtã, era de Stat." **Dle Rãdãceanu, dvs sunteți marxist, deci partizanul teoriei evoluționiste**.Eu vã întreb, ca bun marxist, cînd gãsiți o **întreprindere de stat subjugatã** întreprinderilor industriale particulare,care este faza întîi a acțiunii ?de sigur este desrobirea acelei întreprinderide stat din acea subjugare.[...] **am desrobit cãile ferate de minele de cãrbuni particulare**.[...]le-am dezrobit de **întreprinderile de fabricație** și ,mai ales, de cele pentru **repararea materialului rulant**.[...] **am redus prețul cãrbunelui la cãile ferate** [...] **am echilibrat bugetul** acestei regii."

-IIMirescu : **desrobiți-le și de ingineri și corpul tehnic...**

-A.C.Cuza : **Sã rãmînã bolșevicii, sã rãmii d-ta care nu ești inginer...**

-Rãdãceanu : Și de lefurile prea mari... (p. 114)

Rãdãceanu / 1 dec.'30

#Criza economicã din industrie și comerț

Este surprins cã Mesajul Regal se ocupã doar de criza economicã din agriculturã, fãrã a se ocupa și de industrie, deși ea are un rol capital în economia țãrii.

" Cînd **industria se sbate în criza** în care se aflã actualmente,cînd **criza comerțului se vãdește în seria aceasta nesfîrșitã de falimente**,cînd **dobînzile uzuare sugrumã**

Întreaga viață economică, cînd mai presus de toate, **un șomaj înspăimîntător** aruncă mase tot mai largi de muncitori în brațele mizeriei, în **Mesajul regal**, care anunță o politică de guvernare, **nu putea să se neglijeze**, propriu zis aceste probleme, nu putea ca să le trateze **ca o cantitate neglijabilă.**"

Rădăceanu / '30

▫ Criza economică.

" [...] Nu găsim enunțarea **măsurilor** cu care **guvernul** crede că poate **combate criza economică** de astăzi. Evident că noi ne dăm perfect de bine seama că **această criză, ca și toate crizele regimului capitalist, nu poate fi rezolvată în cadrul societății capitaliste, și cu mijloacele de care dispune un guvern burghez.**

Crizele sunt organic legate de societatea capitalistă, și **nu vor dispărea decît odată cu această societate.** Aceasta nu înseamnă că **în cadrul actualului sistem social** nu s-ar putea găsi **mijloacele cari să amelioreze criza** din punct de vedere economic, și **să atenueze efectele sociale** ale crizei asupra masei populației muncitoare."

/ Aspectele crizei actuale : scăderea continuă a consumației ; lipsa de capital ; scăderea salariilor ; creșterea șomajului ; (p. 124)

Rădăceanu / dec.'30

▫ Poziția față de capitalul străin

"Cînd **PNȚ** era în **opoziție**, enunța o **schimbare a politicii practicate de liberali** față de **capitalul străin** și motiva acest lucru pe aceea că **finanța străină nu poate accepta să plaseze capitalurile în România**, în proporție mai însemnată, atît timp cît **în România există un regim de corupție și ilegalitate, de instabilitate generală.**"

"**Noi constatăm** însă că și după venirea la putere a **PNȚ**, cu toate că acest partid are o atitudine principial schimbată față de capitalul străin, **totuș nu s-a produs în mod real schimbarea pe care noi o așteptam**, aceea care **să dărîme zidurile chinezești care fuseseră ridicate în jurul țării de către liberali**, și astfel **să se introducă și**

România în ritmul general al vieții economice europene."

Acest lucru se datorează faptului nu numai că **în România nu s-a înfăptuit**

un **regim cu adevărat democratic**, dar **nu s-a înfăptuit "acel regim de cinste de dreptate, de stabilitate "** de care este nevoie în asigurarea creditului țării în străinătate."

Rădăceanu / dec.'30

#Bugetul-spirit antieconomic, reacționar.

Mesajul cuprinde de astă dată o **enunțare nouă, comprimarea cheltuelilor**, comprimarea bugetului, enunțare a cărei îndreptățire nu poate să fie tăgăduită, dar **modalitatea ei trebuie să fie supusă celei mai necruțătoare critici**, fiindcă putem afirma că **la fixarea lor a patronat un spirit antieconomic și reacționar.**"

(la discutarea bugetului, oratorii social-democrați vor examina în amănunte modul de repartizare a cheltuelilor bugetare)

Rădăceanu / dec.'30

#Fiscalitatea.

Atrage atenția că ar fi necesar să se procedeze și la "reformarea sistemului fiscal nedrept", recunoscută, cîndva, de ministr. Madgearu. Deocamdată constată cu nu s-a venit cu această reformă, și bugetul este alcătuit tot pe vechile principii. (p. 125)

Rădăceanu / dec.'30

#Sporirea bugetului militar

(vezi pe larg **la Armată**)

[L.D : Este absolut suspectă această **înverșunată obsesie a socialiștilor români, privind armata.** O fac cu orice prilej, cu orice preț, dincolo de orice altă revendicare specifică, exagerînd și urmărind ceva efecte ...]

Nu este normal să se comprime la sănătate, învătămînt, ocrotiri, cultură, în schimbul, **la armată bugetul să tot sporească** [...] Deocamdată, **problema cheltuelilor militare** trebuie examinată din punctul de vedere al **posibilităților economice și al echității economice** [...] **Dacă guvernul** trece cu așa de mare ușurință peste **această țară de mizerie, să taie de la toate departamentele**, din toate cheltuelile utile, și **să adauge la armată**, să ni se dea voie să afirmăm că

nu s-a putut vedea **un guvern cu un spirit militarist atât de pronunțat cum este cel național-țărănist.**"(p. 125)
Rădăceanu / 29 nov.1 dec.'30

24.)D.Bogos(PNȚ-Basarabia) , discurs la mesaj, 28 nov.'30

(DAD, MO. 8, ședința din 28 nov.'30, p. 91- 97)

[LD : xerox integral; în calculator, dispersat problematic ;sublinieri, supratitluri , paranteze]

Bogos / nov.'30

#Îngrijorare pentru viitor

/ Mesajul regal, **concis în formă**,cuprinde un **program vast** , și , **"dacă ne dăm osteneala să citim printre rînduri "**își dă seama că **vremurile sunt grele**, că toți ar trebui să fie **îngrijați pentru viitor**.

/ "Este , într-adevăr, **ceva putred la noi** care cere **o intervenție serioasă** o intervenție **energică**, după un **plan bine stabilit și bine chibzuit.**" [...]

Bogos / nov.'30

#Criza economică.

Epoca este influențată de o **criză generală mondială**, provocată de 2 cauze generale: neajunsurile regimului social-economic;contrazicerile economice între națiuni ;

După părerea lui, este de o **"boală trecătoare"**a formelor istorice ale **organizării vieții economice și vieții de stat**.

Bogos / nov.'30

▣Doctrină economică.

-Pesimismul lui Spengler, Ferrero ,

Bogos se ferește să numească **"neoliberalismul"**,transformînd o componentă a sa **-solidarismul - în...doctrină specifică asumată (sau dorită) pentru PNȚ !]**

(Vezi pe larg la **Doctrine**)

Spengler vorbește de **"apusul Europei "** ; **Ferrero**,găsește analogii cu **"decăderea bătrînei Roma"** .Pesimismul lor,i se pare exagerat, fiind vorba nu de "o agonie" ci de o **"boală trecătoare"**a formelor istorice ale **organizării vieții economice și vieții de stat.**"
"Viața cere imperios **forme noi, ruperea definitivă cu trecutul ."**

Bogos / nov.'30

▣Țărănism basarabean

(vezi pe larg la**Țărănism**)

Problema agrară nu s-a terminat odată cu împrăștierea; **țăranul** a fost pus într-o situație din cele mai **nenorocite** : i s-a dat **un lot de 3 ha** , pe care să-l lucreze cu baba lui, și să facă din el un ogor frumos ! Dar **țăranul nu a fost înzestrat cu unelte și vite**. De aceea , mulți din **lotașii împrăștiți (20 %) și-au vîndut pămîntul !**

-Cooperative țărănești

/ **"Pentru a remedia acest rău** , sunt de părere că în primul rînd **trebuie să folosim ideea care nu este a mea**, au enunțat-o alții,**a asociațiunilor țărănești** , pe bază **cooperativă**.

Ba mai mult, aș propune să se facă **apel la marii proprietari**, atîția cîți au mai rămas, să facă dovadă de patriotism, **punîndu-se în fruntea acestor cooperative**, pentru că făcînd laolaltă **agricultură în stil mare**, să scoată pe **țărani din impasul greu** în care se găsesc."Bogos / nov.'30

25.)Virgil Solomon (PNȚ, ardelean, medic , deputat Odorhei) , 29 nov.'30

(DAD,MO, șed.din 29 nov.'30 , p. 106-108)

[LD: discursul integral, xeros; în calculator, dispersat problematic]

Atenție ! Interesant,lucid, echilibrat, original,sincer, **liberal,disciplinat manist, cu simpatii vaidiste clare, adaptat României întregite.**]

Solomon / nov.'30

▣ Armata

[Atenție LD: **p.d.v. absolut PNL !**]

"Poate că **acele miliarde** pe care vom fi obligați să le alocăm **bugetului armatei**, era mai bine dacă ar fi rămas în țară.

▣ Industrie dezvoltată

Am speranța că **guvernul va ști să aprecieze coeficientul industrial în apărarea națională și va face tot posibilul pentru a dezvolta o industrie** care să ne dea posibilitatea ca **alocațiunile ce le facem pentru armată să nu treacă granița țării și care să ne permită o apărare** și atunci când granițele țării ar fi blocate. Repet, trebuie să facem tot posibilul ca **să ne ridicăm armata** la nivelul pe care îl merită și, mai cu seamă, **să o înzestrăm cu tot ce trebuie.**" (p. 108)
Solomon [medic] /nov.'30

▣ Muncă, economii cruțare

[LD: **il citez ca exemplu de prețuire a competenței : nu se bagă în problemele pe care nu le poate explica!**]

" Ar trebui să trec la **problemele economice** , dar, avînd în vedere dificultățile vremurilor prin care trecem, **voi lăsa aceste probleme în sarcina specialiștilor. Personal socotesc** că noi, toți, care locuim în această țară, **avem două obligațiuni: una de a munci** , și a munci cu stăruință ; **a doua, de a cruța**, economie pe toate tărîmurile și în toate împrejurările. **Cînd națiunea noastră** ,care este muncitoare, **va învăța să fie și cruțătoare** , sunt sigur că **viitorul nostru este asigurat**" (p. 109)
Virgil Solomon / nov.'30

26.)Mihail Manoilescu (ministrul Industriei și comerțului) , 3 dec.'30

Răspuns la interpelarea lui Șt.Mihăescu

(DAD, MO. 12, ședința din 3 dec.'30, p. 146- 149)

Răspuns la interpelarea (1 dec.'30) deput. Șt.Mihăescu (PNȚ)

[LD: **Manoilescu** , proaspăt **intrat în guvern și PNȚ**, trăește clipa lui de glorie românească ,datorită contribuției sale la Restaurație .

Vechile lui preocupări de **doctrină economică**,pe care încercase să le "implementeze " **și în guvernarea PP-averescan**,își găsesc un nou teren de aplicare.

Atenție ! la conceptul lui de "**protecționism agrarian** "(Vezi pe larg la **Politică externă**)
Manoilescu / dec.'30

▣ Conferințele economice de la Geneva

O delegație română, sub conducere lui, **a participat la conferința a II-a** , și este bucuros că Parlamentul manifestă interes pentru problemele economice (ceea ce nu prea se întîmpla prea des !) , ca **un semn al timpului**, deoarece s-a intrat într-o **nouă fază a cooperării internaționale** , necunoscută înainte de război : **acțiunea economică concertată**,ca **o componentă a politicii externe.**"

[**vezi în continuare , după paranteză...**]

Conferința economică din 1927, în care multe state și-au pus mari speranțe,**n-a dat rezultatele necesare.** Dar de la '27, s-au înregistrat progrese importante.

Ideologia care s-a creat la Geneva a fost **dominată de două idei** :

/"**toate statele** ,care au **interese economice identice** , **să se apropie între ele**, ntr- un spirit de **solidarizare** ;

/statele constituite în mari grupe , cu **interese identice**,**să trateze între ele** , într-un spirit de **cooperatie.**"

Manoilescu / dec.'30

/Dec.'30.Conferința statelor agricole

Astfel s-a ajuns la conferința a II-a de la Geneva , care a pus **problema de căpetenie** : "**a tratamentului preferențial** urmărit de către **statele agricole ale Europei** pentru

produsele lor agricole.

La baza acțiunii noastre comune , care pornește mai de mult, stau **două principii** :
/ **recunoașterea intereselor speciale ale țărilor agrare**, interese foarte deosebite de acele ale țărilor industriale

\ **necesitatea unei solidarizări a țărilor agricole**, pentru ca, în colaborarea cu țările industriale ,**să apară ca un bloc** și să trateze **nu de la putere la putere** ,ci **de la tovarăș la tovarăș** ,ca membri ai comunității europene. (p. 146)

Manoilescu / '30

Contribuția românească

Această idee s-a născut în **ședința din martie [1930] la Conferința internațională** pentru acțiune economică concertată ,cînd distinsul coleg **Virgil Madgearu** (aflat în fruntea delegației românești)"a afirmat închip oficial **ideea solidarizării statelor agricole europene și ideea tratamentului preferențial."**

Această afirmare a avut de întâmpinat ,de la început,cea mai teribilă dintre **rezistențe a unor interese ce păreau amenințate și a unor vechi prejudecăți** .

"**Toată mentalitatea europeană și toată mentalitatea occidentală** în materie de **comerț internațional** ,a fost clădită pe **ideea unei libertăți totale în schimbul internațional** și ceea ce se numește **clauza națiunii celei mai favorizate** ." [...]
al unei **egalități perfecte** în tratamentul pe care fiecare națiune îl acordă celeilalte.

/**Conferința de la Varșovia, vara 1930.**

Madgearu a avut un **rol principal** în inițierea **conferinței de solidarizare a statelor europene agricole**.Din cele 8 state participante, **5 au aderat la rezoluție**.

/**Conferința de la București** ,(?)

a continuat pe aceeași idee, în același scop.

/**La Adunarea Ligii Națiunilor, sept.'30,**

statele ce participaseră la conf.de la Varșovia, s-au prezentat **ca un bloc**,iar purtătorul de cuvînt al lor a fost **Madgearu**.

"**Rezultatul** acestui **prim contact**,aș îndrăzni să spun, dacă cuvîntul n-ar avea oarecare îndrăzneală, **această ciocnire, [???**] între ideea clară , îndrăzneată, **a statelor orientale ale Europei și Europa occidentală** și rezultatul acestei **prime ciocniri [LD: frază absolut neinteligibilă !]** rezultatul a fos considerabil, întrucît **Comitetul economic permanent** de pe lîngă Liga Națiunilor **a admis** " aproape împotriva așteptărilor " **[!!!]** să pună în discuție problema la...

Manoilescu /dec.'30

Conferința a II-a de la Geneva , nov.-1930 .

Pentru prima oară ,**pe agenda conferinței** a apărut **pentru țările agricole:**

o revendicare veche , acea a creerii **creditului agricol** ;

o revendicare nouă , aceea a **tratamentului preferențial**. (p. 147)

/ **Manoilescu** a continuat acțiunea lui **Madgearu**,la Geneva : Blocul țărilor agricole, format din Polonia, Ungaria, Jugoslavia, Bulgaria, România, cu o aderare "foarte simpatică " din partea Estoniei, Letoniei și Cehoslovaciei (din solidaritate cu noi) .

/ "**Am arătat țărilor occidentale [!!!]** , mai întîi , un lucru , și anume că

este o utopie a se urmări însănătoșirea economică a Europei

pe calea **desființării barierelor vamale [???**] .

"Am dat exemplul României care a produs o puternică impresie.România a redus tariful vamal cu un procent de 10-25 % , în 1929.Rezultatul , care a fost ? A sporit importul produselor industriale din Occidentul Europei ? Dimpotrivă, a scăzut enorm șiam dat cifre , care au impresionat." **[LD: etc etc etc...renunț !]**

Manoilescu / dec.'30

/**Tratamentul preferențial** .

[LD:încerc să rezum ce spune dar este incoerent,neinteligibil,indică statistici neconcludente ... Nu am mai întîlnit așa ceva !]

/ **Importul european de cereale din țările agricole [sau din România ?]** ,reprezintă doar **15%**. (Înainte de război, Vechiul regat + Rusia alimenta occidentul în proporție de 60 %)

/ În **tratamentul preferențial**, există un tarif general, acordat țărilor de peste Ocean, și un **tarif mai redus**, care **ar trebui** acordat **țărilor agricole din răsăritul Europei**.

Manoilescu /dec.'30

[LD: renunț să citez.Poate este interesant dar eu nu pricep nimic, nimic, înșir doar cîteva idei , de ale căror sens sunt sigură...]

/ În cazul micșorării schimbului dintre noi și Occident, pericolul nu este pentru noi, ci pentru țările occidentale: **noi ne vom restrânge la o stare de primitivitate** , dar nu pierim , pe cînd Europa occidentală va fi înfometată ;

/ Un alt pericol constă în faptul că **vom fi împinși, fatalmente, să ne dezvoltăm o industrie forțată** (ceea ce nu convine occidentului) ;

/ Lui i s-a făcut cinstea să participe la încheierea "**Protocolului Stuchy**" (după numele președintelui elvețian) dintre țările grupului agricol răsăritean și Germania, Austria, Italia, Elveția și Cehoslovacia ,prin care, **pentru prima oară, se recunoaște tratamentul preferențial ca o "metodă licită"**;

/ Din acest moment, speră să se inaugureze **o serie de convenții** bazate pe **tratamentul preferențial**; este **un merit mare al guvernului**. (p. 149)

-Voci : "Trăiască Manoilescu !"

-S.Mihăescu : "România a obținut, mulțumită dlui ministru Manoilescu, un foarte greu dar foarte frumos succes, în greua bătălie care s-a dat la Geneva, pentru că dvs știți că Geneva își făcea un punct de eroare din clauza națiunii celei mai favorizate."

-Manoilescu : Exact.

-Mihăescu : "Toate statele , mai ales cele puternice, nu voiau să cedeze din acest drept cîștigat. De aceea România a avut un mare curaj cînd s-a pus în fruntea țărilor agricole, ca să dărîme această prejudecată. Și putem să felicităm guvernul nostru , și în special pe d. Manoilescu, pentru că a reușit așa de bine în această grea misiune. A trebuit pentru aceasta talentul deosebit și competența recunoscută a d. Manoilescu (aplauze prelungite, îndelung repetate)

-I, M. Leon : "Ai abandonat pe d. Madgearu ? "

-Mihăescu : "d Madgearu a avut meritul și curajul de a începe această acțiune."
Manoilescu / dec.'30

27.) Gh. Brătianu (PNL-georgist deputat Iași), la mesaj, 5 dec.'30

(DAD, MO.nr.14, șed. din 5 dec.'30, p. 187-190)

[L:D :discurs integral xeroxat. În computer, dispersat problematic.

Sublinierile, parantezele, supratitlurile, îmi aparțin.

În Parlament exista o încordată așteptare, pentru a se auză ruptura PNL.

El ține tot discursul, fără a anunța ruptura, ignorînd total prezența în parlament al grupului parlamentar PNL]

Gh.Brătianu / dec.'30

▣ Economia

[LD: este evidentă ținta: apărarea burgheziei mijlocii, a micilor funcționari, a lefegiilor...]

" Împrejurările așează evident în **primul plan al preocupărilor noastre chestiunile de ordin economic**. Ele ni se înfățișează **sub un îndoit aspect** : acela al problemelor **bugetare** și acela care privește **economia generală a țării**. "

/Comprimarea severă a bugetului

Despre buget își rezervă opiniile la aducerea lui în dezbateri, dar un principiu poate fi deja formulat : **comprimarea serioasă a bugetului**.

" Cred că **un principiu** trebuie să ne călăuzească în această privință : **echilibrarea reală și severă** pe care țara o așteaptă, nu poate fi numai **o simplă operație de contabilitate**, aplicată pe **o scară nedreaptă**, prin uniformitatea ei ; avem datoria **să eliminăm întii excrescențele monstruoase ale acestui buget**. Nu poate vorba, deci, **o curbă uniformă de reduceri** ; nu poate fi vorba nici de suprimarea cumulului, dacă înainte nu vom avea **bărbăția și tăria de a tăia** ,cu toată hotărîrea, **comisiunile, diurnele, jetoanele, și tantiemele** , cari constituie o parte atît de însemnată a cheltuelilor ce ne apasă." (p. 189) (aplauze prelungite pe multe bănci)

"**Legea cumulului** nu poate avea **nici un efect** pînă nu o vom îngrădi prin aceste **două limitări** , deopotrivă de necesare , **minimul de existență și maximul de leafă** ., peste care , un simț elementar al răspunderilor și al vremurilor grele pe care le trăim, nu ne pot îngădui să trecem.[...] este vorba de **o chestiune de dreptate și de moralitate a vieții noastre publice întregi**."

" Prea multe din **regiile autonome** ne-au dat **exploatări deficitare** .

Să avem bărbăția **să le reducem** și să avem hotărîrea neclintită , ori unde va fi nevoie ,

să le desființăm."

" **Noul buget** nu trebuie să poarte **sarcinile zdrobitoare a unor apariții administrative abstracte** , pe cari aceste experiențe le-au dovedit **inaplicabile, străine și de tradiție și de nevoile noastre (aprobări pe mai multe bănci)** **Sistemul administrativ** trebuie adaptat resurselor reduse ale unui buget care nu poate fi denumit decât **buget de ispășire și de sărăcie.**"
Gh.Brătianu / dec.'30

/Agricultura .

(vezi pe larg la **Agrarism**)

"Dacă privim acum partea Mesajului în care este vorba de **economia generală** a țării , aci o chestiune domină ,desigur, pe toate celelalte , aceea a înșămînțării **[???-cred că a înșănătoșirii] agriculturii**, pe care **partidul național liberal** , în noua sa orientare **economică**, o consideră, cu drept cuvînt, ca **principală ramură de producție** a țării.
Avem față de ea, o **imperioasă datorie** , aceea **de a vindeca** , cu un ceas mai devreme , consecințele grele ale **tratamentului vitreg** de care a suferit în anii din urmă."
" D-lor să nu ne ascundem această **gravă realitate** :că **temeliile** însăși ale **reformei agrare sunt astăzi amenințate**.Această reformă a fost pornită odinioară pe principii firești și legitime de dreptate socială ;ea alunecă însă astăzi , **de pe planul social** pe **planul economic,de pe cel al împrumutării** în acel al **producției și al desfacerii.**"
Gh.Brătianu / dec.'30

«**Legea datoriilor agricole.**

(vezi pe larg la **Legislație**)

"**Agricultorii**, cei **mici** ca și cei **mijlocii**, sunt astăzi **stînjiți** de cumplita povară a **datoriilor uzuare** , care se îngrămădesc totmai rău, an de an.
Această **problemă a datoriilor** a fost îndelung și prea mult **dezbătută** , în ultimul timp, **în presă și întruniri.**" [...] Dar care îi sunt posibilitățile de aplicare ?[...] Dar, pînă atunci, pînă la crearea acelu Credit Agricol...
"**Este exclus** să mai impunem astăzi **bugetului comprimat** sarcina **degrevării datoriilor** ; nu ne opresc numai considerațiuni de ordin practic , dar, în vremurile aspre pe care le trăim astăzi, **trebuie să sfîrșim** odată cu **amestecul și intervenția continuă a statului în viața economică...**
-Nicolae Iorga : "**Foarte bine!**" (**aplauze**)
-Gh.Brătianu :"Trebuie să spunem **cu toată cruzimea**: nu-l mai putem socoti astăzi **drept o instituție de binefacere.**
Creditul extern nu trebuie îndepărtat prin **prea repede aplicare a unei conversiuni premature** , pe de altă parte , **să ne ferim de ispita periculoasă a devalorizării** , ale cărei **consecințe pot fi incalculabile** " (**aplauze**) (189)
Gh.Brătianu / dec.'30

28.)l.Gh Pardos (PNȚ, deputat Prahova),Interpelare ministr. Industriei , 8 dec.'30

(DAD, MO 15, șed. din 8 dec.'30, p. 206)

[LD : din păcate , nu am nici eu documente care să ateste participarea politicineilor înConsiliile de administrație! Nu știu ce soartă a avut interpelarea luiPardos, dar semnalez episodul pentru a arăta cum ,teoretic măcar,se putea face controlul parlamentar al guvernării !]
Pardos / dec.'30

«**Membrii din Consiliile de administrație la Regii și Case autonome.**

"Die președinte, d-lor deputați,am cerut de10 zile **lista completă** a tuturor **Consiliilor de administrație a Regiilor și Caselor autonome.**
Biroul Camerei a înaintat chiar de la 1 decembrie ,o **Adresă** către Ministerul Finanțelor , Cu nr. 287,o **Adresă** către Ministerul Industriei și comerțului și așa mai departe , **la toate ministerele** de care depind **Regiile autonome și Casele autonome.**
"Constat cu regret că, deși aceste Regii nu trebuie să caute prea mult ca să descopere

cari sunt membrii Consiliilor lor de administrație, și, evident, că nu ar avea nevoie de prea mult timp, să cunoască și atotputernicia acestora, totuși, **nu mi s-au remis dosarele cerute**, de care am nevoie pentru discutarea bugetului.

"Vă rog, deci, să aplicați regulamentul și să faceți din nou cunoscut d-lor miniștri, să trimită Parlamentului datele cerute, pentru că **nu de florile mărilor venim aici**. Iar dacă facem un control, trebuie să-l facem, serios și cinstit, bazat pe cifre. Eu aș putea să mă inițiez în chestiune și pe altă cale dar poate că nu aș fi informat cinstit, și n-aș vrea, când voi veni în fața Parlamentului, să discut anumite situațiuni create de Regiile autonome, în mod nebazat sau să fiu descoperit cu un neadevăr. Aș vrea, deci, ca **datele cerute să fie confirmate de guvern**, ca să pot discuta numai strict, în limita adevărului.

"Dacă, însă, **guvernul se teme** să dea aceste date, pentru că, știu eu, ar vrea să le ascundă sau nu ar vrea să le dea din alte motive -mie, ca deputat, trebuie totuși să mi le pună la dispoziție, pentru că **legea îmi dă acest control** și vreau să-l fac cu tot dinandinsul, și cu toată buncredința, în fața Parlamentului, la discuția bugetului. Vă rog de a interveni din nou pe lângă guvern" (aplauze pe câteva bănci !)

-Mihalache: birocrăția e de vină

-I.Mihalache (ministr. Interne) : "Întârzierea se datorește **numai biurocratismului nostru**"
-DRIoanișescu : " Dvs trebuie să luați măsuri. Nu este nimic de ascuns. Să ni se trimită darea de seamă a regiilor autonome, așa cum le obligă legea bugetară"

-Manoilescu : veți fi pe deplin satisfăcut

-M.Manoilescu (ministr. Industriilor) : " Darea de seamă este deja alcătuită. Este o lucrare extrem de voluminoasă și amănunțită a **gestiunilor tuturor regiilor publice și mixte și chiar a concesiunilor**, așa cum obligă legea comercializării. Cu această dare de seamă cred că **veți fi pe deplin satisfăcut**, căci acolo **veți găsi toate amănuntele** asupra tuturor chestiunilor cari v-ar putea interesa, nu numai asupra administrațiunii."

-I.GhPardos : " Dorim să avem cât mai curînd această dare de seamă și totdeodată să **știm pe baza căror calități au fost numiți membrii în Consiliul de administrație**" (aplauze pe băncile opoziției !)
I.Gh. Pardos / 8 dec.'30

29.)**Costache Leanca**(PNT. Sfat parlamentar basarabean-Bălți), 8 dec.'30

(DAD, MO.15, ședința din 8 dec.'30, p. 210- 219)

Replici, intervenții, **Virgil Madgearu, Policarp Bețianu, Mirescu, Șeicaru** ș.a

[LD: **discurs integral xeroxat; în calculator, dispersat problematic. Sublinieri, supratitluri, paranteze etc. îmi aparțin. Stere era cheia acestor anumozități accentuante** Vorbește după Ralea (care nici el, nu "rupe pisica", se menține în echivoc). Se mai adaugă, ca fundal, frustrările basarabenilor, justificate sau nu, dar întreținute și exagerate de sterșiți și lupiști.]

Leanca / dec.'30

#Cauzele crizei economice

"**Criza economică**, fără îndoială, că se datorește **politicii greșite** care a fost practică ani de-a-rîndul de **guvernele care ne-au precedat** și, în al doilea rînd, de **criza economică mondială**, care, evident, n-a putut să nu aibă repercusiuni și asupra vieții noastre economice.

"Această criză economică se manifestă **la noi printr-o reducere considerabilă a prețurilor**, mai ales la **produsele noastre agricole**, și în special la **cereale**.

Această scădere a prețurilor se datorește **întii, unei subconsumațiuni**; din cauza unei **sărăcii generale**, puterea de consumațiune a populației a scăzut.

În al doilea rînd, din cauza unei **supraproduțiuni în agricultura noastră**, provocată, și ea, la rîndul ei, **din cauza introducerii mașinismului**, care, reducînd orele de muncă, a putut să reducă și prețul producțiunii, mărînd această producțiune, atît cantitativ cît și calitativ."

-I.I.Mirescu (PSD):"Aceasta la agricultura internațională; la noi, nu prea este o cauză"

/Scăderea rentabilității agricole

-Leanca : "Rezultatul acestor fenomene ,a fost **o scădere în rentabilitatea agriculturii** ,astfel că am ajuns astăzi ca agricultura noastră să nu mai renteze." (își argumentează teza cu date, nu luată din cărți -cum spune el- ci din realități culese din Basarabia)

Ex.: 1kg de grâu "serjoacă" se vinde cu 1leu ; la măcinat, 1kg de grâu costă 0.50 bani ;deci jumătate din recolta țaranului merge la morar ; morarul nu este de vină, are impozite,derivatele petrolului sunt scumpe;la rîndul lor,acestea sunt puse la mari taxe...

"Și astfel, se reduce la nimic munca țaranului nostru."

/Viticultură degradată

Ex.:în viticultură, în Basarabia există regiuni întregi ale codrului,care înainte erau plantate cu vii moldovenești.**Filoxera le-a distrus** ,pentru că **statul nu s-a interesat** (material și cu îndrumări) ,și **țaranul le-a înlocuit** cu soiuri inferioare ("producători direcți")**interzise de Parlament prin lege, dar fără efect !**

Dar ,în Basarabia, sate întregi produc acest vin ,în schimbul căruia își procură porumbul pentru mămăligă,de la cîmpie!

/Zootehnie nerentabilă

Ex: în zootehnie, pentru vite, se plătesc tot felul de "**bilete** " -**taxe** (la stat, pentru capete; pentru iarmaroc, pentru Camerele agricole, pentru Camerele de comerț etc.)

/Inchiziție fiscală

[LD: **iată că această jelanie nu este o poveste scornită de bolșevici.Circula în mentalul colectiv al epocii.Perceptorii și jandarmii de prin sate erau oamenii cei mai urâți prin sate . Dar în Basarabia ei au fost asociați cu un soi de "ocupanți regăteni "A fost multă politizare demagogică pe această temă.]**

" D-lor deputați, am voit să vă demonstrez acest lucru , pentru ca să vedeți **cît de grea este situația agriculturii noastre.Evident,el nu poate face față plății datoriilor** , anuităților și procentelor datorite și nu este nici măcar în stare să-și îndeplinească acea obligațiune esențială , care este **plata impozitelor către stat.**[...]

Evident, statul nu se poate opri în loc, mașina statului trebuie să funcționeze, armata trebuie întreținută, bolnavii hrăniți și funcționarii plătiți "

Ex.:perceperea impozitelor ,de către un **aparat complet nepregătit,și cu ordinele sălbatece de la centru, cu lipsă de omenie** încît în satele basarabene este o **adevărată jale**, iar încasările merg prost.(p.212)

-Leanca : "Agricultura ar putea fi ușurată, impozitele agricole ar putea fi scăzute și sistemul sălbatec de încasare ar trebui desființat [...]"(p. 215)

-Policarp Bețianu (sterist,Hotin) : "**Este o inchiziție fiscală.** "

-I.Buzdugan (PȚ-Lupu) : "**Aici aveți perfectă dreptate!** "

-Polemică:Madgearu versus steriștii, lupiștii

-Virgil Madgearu (Ministr.Agriculturii) : "Dlor, dați-mi voie, să mergem în orice județ, la **orice gospodar,și are să se plîngă de tot ce vreți,numai de impozitul pe proprietatea agricolă nu se va plînge, pentru că impozitul acesta e mic.**

Alta este problema, și anume:socotind astăzi venitul la ha, și ne întrebăm dacă impozitul acesta grevează astăzi o pagubă, în anumite părți! [...].El se plînge de altele ...

-Policarp Bețianu : Nici eu nu am avut în vedere impozitul agricol.

-Madgearu : "**Se plînge de prețul sării, al petrolului, al chibriturilor,**[industria parazitara liberală !] **de tot ce vrei, dar nu de acest impozit.**

Dealtmnteri, acest impozit se încasează cu foarte mare băgare de seamă, dovadă este că, în județele cu secetă, nu s-a încasat din impozitul agricol nici 30 %.[...]

a fost, cum spui d-ta inchiziție fiscală ? În primul rînd, **termenul de inchiziție fiscală nu se folosește pentru strîngerea impozitelor.**[...]Așa că v-aș ruga ,dle deputat, **să nu mai întrebuințați expresia [...]"**

-Șeicaru : "Se afirmă că , îndeobște , **județele Basarbiei** ,continuu **lovite de secetă** ,mai ales în ultimii **5 ani,s-a avut în vedere oarecare indulgență fiscală.** **Este adevărat sau nu ? "**

-Madgearu : "Dle deputat, vă pot da numele **județelor din sudul Basarabiei,unde s-au luat, și sub mine, și sub d.Popovici, măsuri speciale de ajutorare a contribuabililor."**

(exemplifică) (aplauze la PNT)

-Policarp Bețianu (sterist) : "Aș primi să fiu desmîntit de cineva care vine de la fața locului.[...]dar eu , care vin de acolo, [...] **observ că nu sunteți bine informat.**[...]

Eu, ca reprezentant al județului Hotin, apărînd interesele acestui județ, țin să vă aduc la cunoștință că **județul Hotin**, în comparație nu numai cu celelalte județe din Basarabia, dar cu județele din întreaga țară, **furnizează suma cea mai mare din încasarea impozitului [...]** **grație unor metode care , numai umane nu se pot numi**[...] lată de ce , dle ministru, am numit aceste metode de încasare drept metode de **"inchiziție fiscală" [...]** **N-am exagerat cu nimic."**

-I.Buzdugan (Lupist) : "[...] **în această situație sunt nu numai județele Bălți și Hotin, dar și județele Soroca și Orhei;** și acolo se întrebuintează **aceleași metode** pe care le-a definit atât de bine d.Bețianu [...] toate **primăriile sunt pline cu lucruri de-ale țăranilor, vîndute apoi cu toba.** În toată Basarabia se folosește acest sistem, căci [...] **sub nici un guvern n-a fost această urgie fiscală , urgia agenților fiscali, cum este sub guvernarea dvs. "**(proteste la PNT)

-Madgearu : **dă vina iarăși pe aparatul financiar liberal**, pe mentalitățile funcționarilor, promite măsuri .(p. 216)
Leanca / dec.'30

▣ **Bugetul : să se sacrifice funcționarii**

Bugetul se anunță de 32 miliarde și ceva. Din el, **6 miliarde** este anuitatea , datoria; **10 miliarde** pentru armată . Din buget ar mai rămîne 16 miliarde, din care peste jumătate pentru personal, deci trei sferturi din buget este neproductiv ! **Este un cerc vîrtos !** Dacă se lasă bugetul mare, el nu poate fi realizat ; se micșorează, rămîn pe drumuri funcționari, etc etc.. Cu riscul de a deveni nepopular, **el cere ca** , așa cum toate păturile sociale fac sacrificii ("a ajuns cuțitul la os") , **să se sacrifice și funcționari** care , de bine de rău, **primesc lunar o leafă.**(p.215)
Leanca / dec.'30

▣ **Industria " parazită"**

[LD: **terbil ce aș dori să știu dacă povestea cu fabrica de găurit nasturi este reală ! Atîta pornire pătimașă contra industriei" parazitare"**, trebuie să fi avut o doză de adevăr. Din păcate , în parlament nimeni nu-și asumă rolul de apărare !]

"Și atunci vă întreb pe dvs.ce reprezintă , în raport cu agricultura , atîtea alte industrii: **fabrici de ace, fabrici de cuie, fabrici de nasturi, cari, în schimbul beneficiilor pe care le au pe spinarea statului și a agriculturii** , pot oferi unor puternici ai zilei cîteva locuri în consiliile de administrație."

Ed.Mirto (PNT) : "Die deputat Leanca,rog să-mi permiteți să fac și eu o rectificare. D-voastră **vă înșelați** cînd spuneți **că avem fabrică de nastiri .Nu.**

Noi avem fabrici de găurit nasturi.Legea încurajării industriei naționale se aplică pentru găurile de la nasturi.Noii importăm nasturi și industria națională îi găurește "

(Ilaritate) (p. 217)
Leanca /8 dec.'30

30.)Constantin Stere (PNT.Sfat parlamentar basarabean,Cetatea Albă),

discurs la mesaj, 9 dec.'30

(DAD, MO 16, ședința din 9 dec.'30, p. 227-232)

[Discurs integral xeroxat.În calculator,dispersat problematic.Sublinieri, supratitluri, paranteze, colorare, îmi aparțin.Vorbește după ce **Măță și Leanca pregătiseră dar nu oficiaseră ruperea grupului din PNT.Nici Stere nu o face.**

Ba sporește echivocul, misterele și, pentru mine,neînțelegerea.

Sub aspect oratoric și doctinar,debater redutabil, chiar atunci cînd este în eroare.

Personal regret enorm ingratitudea cu care a fost tratat Stere,mai ales de ardeleni, țărăniști,militari,și,prin obediență ,de PNT]

Stere / 9 dec.'30

▣ **Criza economică mondială**

-<Îngrijorare și groază >

"D-lor deputați, trăim vremuri mari, dar și bogate în primejdii; vijelioase, darnu mai puțin bogate în promisiuni. **Criza**, prin care trece și țara noastră, **nu poate să fie izolată de tragedia** care se desfășoară după marele război, **pe toată suprafața globului**. În adevăr **problema** care este **pusă în fața omenirii** [...] este **aceeaș: de restabilire a echilibrului, de reconstituire.**"

"Un **ilustru gânditor** din apus și-a inaugurat curînd cursul de filozofie din anul acesta, cu o impresionantă irupțiune în sfera realităților vieții: **<Omenirea de astăzi plutește între îngrijorare și groază.** >Un profesor de filozofie e pornit, bine înțeles, să vadă lucrurile mai mult sub aspectul lor **pur, moral și metafizic.**

-Revoluțiuni, tulburări politice, reacțiuni dictatoriale, experimente sociale

[LD: Stere nu le numește dar este lesne de înțeles că se referă la **fascism și bolșevism, deopotrivă, ca experimente politice și sociale, izvorâte din spasmele cataclismului mondial.**]

"Dar chiar **fără un exces de doctrinarism**, nu e greu de a găsi **substratul material** pentru **sbuciumul omenirii**, într-o vreme cînd s-a putut pune chiar **întrebarea asupra viabilității societății de astăzi.**

"Nu am în vedere **numai revoluțiuni și tulburări politice, reacțiuni dictatoriale sau militariste**, nici de **experimente sociale, de anvergură, necunoscute încă în istorie** izvorîte din spasmele **cataclismului mondial.**"

-Ravagiile sociale ale crizei

[LD: dramatic și impresionant tablou social zugrăvit de Stere. Spre deosebire de alți ideologi ai vremii, cu analize partizane segmentiale, el constată degingolada tuturor claselor sociale, de la membrii dinastiilor ilustre, la casta feudalilor trufași; de la clasa mijlocie a industriașilor și negustorilor, până la muncitorimea industrială; de la savanți, la intelectualii diverselor domenii; de la agricultorul înstărit la plugarul trudit.]

"De sigur, **aspectul tragic** al vremurilor, pare și mai întunecat, cînd, din această cauză, **sute de membri** ai celor mai puternice și mai falnice **dinastii europene sunt reduși la o vegetare în exil**, și **mii de descendenți ai familiilor ilustre**, care alcătuiau altădată **casta trufașă a feudalilor**, sunt adesea **siliți să-și caute mijlocul de existență ca șofeuri sau ca dansatori** în localurile de petrecere."

"Dar, **perspectivele** sunt cu mult mai **sombre**, cînd, în afară de orice revoluții și perturbări politice sau sociale, **tensiunea economică** aduce **o sdruncinare** atît de adîncă a **temeliilor vieții noastre sociale**, încît, **ruina claselor mijlocii, scoate din angrenajul activității normale, zeci de mii de existențe, comercianți independenți, industriași iscusiți, intelectuali de valoare, de pe toate cîmpurile de activitate, fiind aruncați în stradă**, fără să mai știe unde să mai caute hrană și adăpost pentru copiii lor."

"Iar pe de altă parte, **milioane** - cifra oscilează între 12 și 15 milioane - de **muncitori industriali se degradează printr-un îndelungat șomaj forțat.**

"Și, în sfîrșit, **zeci și zeci de milioane de țărani** - clasa cea mai statornică și mai rezistentă față de răzvrătirile puhoiului istoric - **zeci și sute de milioane de plugari, amenințați ca ogoarele lor să nu le mai răsplătească munca și strădania.**" p. 227)
Stere / dec. '30

«Criza din România.

"Pentru țara noastră, acest aspect al crizei - întrucît pînă acum **nu cunoaștem și nu putem prevedea nici revoluție, nici perturbări politice sau sociale** - are interesul mai deosebit .

/Românii - un popor de țărani

[LD: confruntă cu opiniile optimiste ale lui Iorga, despre țăranul prahovean !]

"Românii sunt, înainte de toate, **un popor de țărani**"

-ACCuza (LANC): "Și de jidani !" [LD:hodoronc tronc!]

-Stere: "Și ruina agriculturii poate duce la **paralizia întregii munci naționale**, la **dezintegrarea aparatului de stat**. Ar fi o orbire neiertată să nu dăm destulă **importanță acestei crize, reducînd-o la o simplă depresiune trecătoare a pieții**, pentru produsele agricole. **Depresiunea**, ea însăși, este **un efect** al unui mare proces **economic mondial.**

/Decalajul prețurilor agrar/industriale

Ex. Un țăran gospodar cinstit i-a spus că a vîndut cu **1 leu / kg. orz**, și trebuie să plătească **cu 3 lei / cutia de chibrite** (cu 40 de bețe).

Înainte de război, era **15bani / 1 kg orz** , și **5bani /cutia de chibrite** (cu 100 de bețe).

O cutie ,cît pentru **un chibrit de astăzi !**

" Am simțit groaza și îngrijorarea despre care vorbește **metafizicianul german** amintit, la **povestirea nemeșteșugită a țăranului din Prahova.**"

...În **aug.1928**,*Anuarul statistic* al Institutului agricol din Roma, indica că **porumbul**, la Brăila,era **115.000lei /vagonul** ;în **1930,20.000 lei / vagonul** (scăzut de 5 ori!);

...În Buletinul de informațiuni publicat de BNR, din datele anexate la Raportul d-lui Auboin , între '28-'30,**prețul grîului a scăzut de 3 ori, a porumbului și ovăzului de 4 ori, iar a orzului de peste 4 ori ;**

...Din *Albumul* publicat de Ministerul Domeniilor, la Congresul internațional de agricultură, care evaluează producțiunea agrară pe ultimii 5 ani, rezultă că **media de producțiune** a ajuns la **900.000 vagoane** , din care 270.000 vagoane grîu,630.000 vagoane , porumb, ovăz, orz, secară.Dacă se pun prețurile cele mai avantajoase, **valoarea acestor recolte nu poate întrece 20 miliarde lei**

...În **1928**,anuitatea datoriei externe, de **6 miliarde**, putea fi achitată cu **65.000 vagoane porumb** (un sfert din recolta noastră, de 400.000vag.) ;în **1930, ea cere 325.000 vagoane** (peste 3 sferturi din recoltă !)

(face și alte calcule , pentru a demonstra ruina țăranului) p. 228)

Stere / dec.'30

/Supraproducție agricolă ?

Poate fi și asta, dar este trecătoare și relativă.Stocurile se epuizează, prețurile urcă, producția își ia avînt.S-au produs **mai multe cereale** ca înainte de război ?

Statisticile dau un **răspuns negativ** :(compară datele **perioadei 1909-1912** cu ale **perioadei 1923-1928**):

grîu -106 (cu 1% mai mult), secara -97 (cu 3% mai puțin) , ovăz -100 (fără variație) ,porumb- 106 (cu 6% mai mult),ceea ce dă **o medie de 2% mai mult.**

Dar și populația a crescut , în acest timp, cu 7% , încît , pe cap de locuitor,este chiar **un deficit, nu un surplus** de producție.

Este adevărat că **se manifestă un surplus la legume, fructe, cacaoa** dar aceasta **nu reprezintă hrana românului !**

...Din *Anuarul* Institutului agricol din Roma,rezultă clar că **România**,în întinderea ei actuală ,produce astăzi **cu 30% mai puține cereale** ,decît producea între 1909-1913.

"Și atunci, înțelegeți dvs.,că **nu supraproducția , nu surplusul excesiv de recoltă, poate explica această scădere a prețurilor.**

Iar cînd **la prețul cerealelor scăzut de 4 ori** , se mai adaugă și **o producțiune inferioară**,înțelegeți efectele pentru economia națională."(228-229)

Stere / dec.'30

«Datoria publică.

"D-lor, suntem o țară îndatorată. Cu mare greutate am putut fixa quantumul datoriilor noastre publice.D-l ministru de Domenii [**Madgearu**] , acum un an **ministru de Finanțe**, un **iscusit mînuitor de cifre**, dar, în același timp, **un om cinstit**,în **Expunerea de motive a bugetului**,publica **o tabelă a datoriilor noastre** .

În **comentariul** care însoțea tabelul spunea:<**Situația** aceasta , **nu reprezintă valoarea actuală a diverselor datorii**.Ele sunt seriate pe scadențe diferite, și, în afară de aceasta, **unele dintre ele**, cum sunt **datoriile de război**, precum și **aranjamentul cu Germania**,sunt plătite la un curs inferior parității .**Un tablou exact al acestor valori,va fi dat în curînd în vileag**,de către **serviciul datoriei publice.** >

"Din nenorocire, acest tablou n-a apărut."

-Madgearu : "A apărut în **Buletinul** Ministerului de Finanțe" .

-Stere : "**Nu mi s-a dat**,n-am știut unde să-l caut.**Dar** , în orice caz, tot de la Ministerul Finanțelor ,și sper că sub iscălitura birourilor respective, **mi s-au dat cifre** ,care nu pot varia față de cele publicate în Buletin"

"După datele acestea,**datoria publică a României** , transformată după cursul de astăzi, se urcă la **185-186 miliarde**, fără să ținem seama de **datoria flotantă**, care ,după "*Statesman's Jear Bock*" din anul trecut, se urca la **13 miliarde."**

Această datorie reprezintă ,deci ,aproape **200 miliarde**, ceea ce reprezintă **o sarcină de**

cca 56.000 lei pentru fiecare cap de familie.(p. 229)

Stere / dec.'30

▀Industria.

/Nenorocita politică economică a încurajării industriei naționale

[LD:Toate argumentele,subsumate demonstrației anti-industrialistă,anti-liberală.

Exemplele privind industriile românești pot fi adevărate-sunt special alese! -dar privite prin lupa țărănistă a parazitismului industrial,sunt ,într-adevăr ,penibile.

Dar demonstrația lui Stere are un viciu de fond .Exemplele alese de el pentru a explica cauzele crizei agrare – SUA, RUSIA sovietică – dovedesc contrariul tezei sale.

Stere inversează cauzalitățile pentru a-și servi doctrina , dar deplânge faptul că nu avem tractoare !]

"Cu o recoltă de 80 de miliarde, cu un buget de 37-38 miliarde,valoarea producției noastre industriale este de 59 miliarde, din care17 miliarde -industria alimentară (din care ,12 miliarde cu materie primă agricolă, care a mai fost socotită odată) ,încît adaosul real nu poate fi decît de 5 miliarde.[...] "**Nenorocita politică economică în ce privește vestita <încurajare a industrie naționale >**"

"De 30 de ani avem o politică economică care, în mod fatal trebuia să ducă la acest dezastru.De ani de zile, pentru încurajarea industriei naționale,se încuraja în realitate risipa muncii naționale care nu crea decît valori fictive,nu aducea avuții economiei naționale ,ci numai sarcini."

Ex. :industria de oglinzi, care introduce, fără vamă și taxe,plăci de cristal, tăiate, șlefuite, bizonate, foi de mercur, din care,prin simplă juxtapunere, se creează "oglinda națională"

Ex.: fabrica de nasturi, care găurește nasturii ;

Ex: fabrica de cuie , care doar bate cuiul la cap;

Ex: 14 fabrici de zahăr, din care 8 lucrează, 6 stagnează (dar sunt plătite pentru asta !

Fabrica Chitila încasează 40 milioane,ca să nu lucreze!)

" În adevăr, cîte miliarde reprezintă în economia muncii naționale aceste industrii parazitare !" (p. 229)

Stere / dec.'30

▀Cauzele crizei agricole.

I.Marea revoluțiune în tehnica agricolă.

În deceniul 8-9 al sec. trecut,a mai fost provocată o criză agricolă de o revoluție tehnică.Atunci au apărut primele mașini agricole, puse în mișcare prin tracțiune animală.

-Ex.SUA, Canada

"Mai tîrziu a apărut factorul mecanic.În ultimii ani, s-au creat multe mașini,care au produs o adevărată revoluțiune în tehnica agricolă.(dă o serie de date, explică agricultura tehnică americană și canadiană, performanțele lor,scurtarea timpului lucrărilor- arat, semănat, recoltat - ,productivitatea crescută)În ultimii 5 ani, întinderea cultivată în SUA s-a redus cu peste 12 milioane ha, iar producția a crescut cu peste 16%;

Are în funcțiune peste 1 milion de tractoare, au fost scoși de la munca cîmpului peste 7 milioane de cai, iar sute de mii de fermieri s-au ruinat.

Din acest p.d.v., situația agriculturii românești , seamănă cu cea a industriei : înapoiere tehnică,rentabilitate scăzută (de vină, fiind, și nenorocita politică industrială,de "încurajare" a industriei !)

"Nu avem în țară decît vreo 3.000 de tractoare, (în loc de 150.000 necesar minim) pentrucă sunt fixate taxe de import enorme, tarife de transport uriașe (p. 230-231)

-Ex.:Rusia Sovietică

Rusia sovietică, a chemat un fabricant american care a instalat la Țariîn (Stalingrad), pe Volga,o fabrică de tractoare care acum scoate peste 5.000 tractoare pe an. Și va reuși, în 5ani,să construiască 200.000 tractoare.

[LD :Atenție ! Temîndu-se , parcă, de reacțiile parlamentarilor români,el ținea să

precizeze că **informația** o are dintr-o lucrare a americanului **Calvin Hoover** (prof. la Univ. din Duke), **care spunea** : < **Niciodată** , în istoria lumii **inteligenta și sufletul omului nu au fost lipsite cu mai multă brutalitate de libertate și demnitate ,ca în Rusia sovietică.Nu lipsește acolo numai libertatea academică, libertatea cuvântului, libertatea presei, libertatea gândirii ,potențaii comuniști cer mai mult chiar decât abstențiunea de la o acțiune oprită; cer renegarea , prin publicitate ,a credințelor, și a gândurilor cetățenilor. >**

Socot , deci , că acest om nu poate fi taxat de prieten al sovietelor.Și acest om, în același timp, **afirmă că** , dacă anul acesta **Rusia** va avea **o recoltă îndestulătoare , planul ei economic de cinci ani**,are șanse de a reuși.Și prima condițiune a acestui plan,este o revoluție în tehnica agricolă . **60 de miliarde anual** se cheltuesc în **investițiuni pentru agricultură** , din care numai pentru tractoare,peste 20 miliarde.(p. 231)
C.Stere / dec.'30

31.)**dr.Nicolae Lupu (PȚ) , discurs la mesaj, 12 dec.'30**

(DAD, MO 19, ședința din 12 dec.'30, p. 276- 284)

[LD: discurs integral,xerox ; în calculator, dispersat problematic; Supratitluri, sublinieri, paranteze, îmi aparțin.

Dr.Lupu este, acum, mai în largul lui decât în 1928 ! Este cel mai dur discurs din sesiune.Multe din afirmații sunt adevărate.Pretinde că vorbește pentru **rege și țară. Le cere să plece de la guvernare.**Jubilează răutăcios, parșiv, demagog, la situația critică în care este guvernul și PNȚ.Dar nici din Guvern, nici din Parlament,pe fond ,nu-l mai contreză nimeni .]

Lupu / dec.'30

«Falimentul regimului PNȚ

"Iar pentru țară vom spune:**De ce ați fost dvs.chemați la guvern acum doi ani ?**

"Ați fost chemați pentru a rezolva o serie de crize, cari apăsau cu greutate asupra țării, de un șir de ani.[...]iar **astăzi**, nici o luminiță , nimic, **este doliu în sufletul d-voastre.Pentru ce ?** Pentrucă **nu ați rezolvat nici una din crizele** cari v-au fost date pentru soluționare ." (promite să demonstreze ,pe rînd , această afirmație) (p. 276)

Lupu / dec.'30

«Criza din România

Le amintește ce le-a spus,în 1928,că ,dacă vor reuși să nu lase ogoarele nearate și vor adînci brazda măcar cu 5 cm mai adînc decât pe vremea lui Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul,vor binemerita de la patrie. **Ce s-a făcut ?**

-Țăranul.

" Cînd ați ajuns la putere , **se ara cu doi boi, astăzi se ară cu două vaci,cărora li se văd coastele ,sau cu doi cai prăpădiți [...]** acum **țara este abia un sfert arată."**

Ex.(furnizat de Ion Andreianu, președ.Camerei agricole din Fălciu)Un **țăran cu 5 ha pămînt**, o soție,doi copii mari, o pereche de boi,vacă cu vițel, inventar agricol,care-și muncește singur pămîntul.(face diverse socoteli: recoltă, preț, cheltueli, etc)

Aceasta este situația generală, **mai rea ca a unui servitor care muncește la boier.**(p. 278)

-Orășanul

În comerț, situația este disperată .Rezumă un memoriu al președintelui **Sfatului Negustoresc** din Bîrlad (pe care Lupu l-a înaintat regelui) , în care arată cum **negustorii au sărăcit ,afacerile merg mizerabil .**

Avocații , doctorii , farmaciștii, nu cîștigă nici un sfert ca înainte ;sărăcia a ajuns la **maximum în toate straturile sociale** : < **numai umbra spinului la ușa creștinului. >**

În curînd, acolo vom ajunge.**(V.Toncescu** rîde ironc) Ușor îți vine să **rîzi d-le Toncescu , cine știe în cite consilii de administrații ești vîrit ! "** (Ilaritate) (p. 278)

Lupu / dec.'30

/Tehnica agricolă.

D.Stere spunea de **URSS** ,unde se fabrică tractoare .**Stalin**, în preambulul de la quinquinal, zicea așa:<**Mergem cu repeziciune la socialism , prin industrializare,**

lăsînd îndărîtul nostru restul secular al vechii Rusii.Devenim țara metalurgiei , a automobilelor și a tractoarelor ;și cînd vom fi toți, în Uniunea Sovietică, pe automobil, și va fi pus mojițul pe tractor ,onorații capitaliști , cari se laudă cu civilizația lor, să mai încerce să ne întrecă. Vor vedea atunci cari sunt țările civilizate și cari sunt înapoiate.>

"Mai întîi să rîdem de naivitatea lui Stalin , care crede că , dacă mojițul urcă pe tractor și uniunea Sovietică are automobil, a civilizat țara."

Lupu / dec.'30

/Viticultura.

[LD:exemplele lui Lupu par căutate cu lumînarea opozantului..Dar pe mine mă pune pe gânduri.Această "înapoiere" a noastră ,nu putem să punem numai pe seama împrejurărilor istorice.Gata cu plînsul de mila românului care nu-și face drumuri ,nu-și face pivnițe sănătoase , depozite etc etc.Chestia cu vinul exportat în Polonia ,falsificat de negustori ,îmi pune mie pe tapet un grav subiect de meditație :nu cumva ,noi, românii, suntem un neam puturos,de hoți,de înșelători ?Și clasa politică pe măsură ?]

Ex. Vasile Vasilache, țaran neaș, din Odobești, a scos 100.000 decaltri de vin de Odobești, și nu vînduse nimic ! Iar Costache Iarca,din Buzău, cu 30.000 deca, la fel.

"De ce? Pentru că noi nu ne-am îngrijit de viticultură,cum a făcut Franța, sub imboldul lui Pasteur."Am fi putut exporta vin în Polonia, țară cu 50 de milioane de oameni,iar Rusia va cîștiga și această piață (industria vinului din Caucaz și Ucraina)

Și n-ar fi trebuit decît să se construiască decît 4 pivnițe sistematice, în diferite centre ale țării, care ar fi costat doar 40 milioane.[...]

-Căpățineanu : "Ministerul de Domenii a dat 60 de milioane pentru pivnițele cooperativelor.

-Lupu :Am exportat cîteva mii de decaltri de vin în Polonia, în 1928,și negustorii care l-au trimis l-au falsificat cu alcool metilic.Polonezii l-au aruncat în piață, și cînd el, Lupu, a cerut pedeapsă aspră pentru mișei (amenzi, confiscarea averii, închisoare) au fost protejați !

-Madgearu : "Am pus pedepse." (p. 279)

Lupu / dec.'30

▣ Pescăriile

"Avem o bogăție grozavă de pește în toate bălțile ,avem specialiști în materie de pescării,avem profesori de universitate, tot ce vrei.

l-a pus însă pe d.Căpățineanu ,ca el să cultive peștii Țării Românești."(Ilaritate)

-D.G.Căpățineanu (PNȚ) : "Eu nu vreau să te întreprup,dar voi da socoteală de ce am făcut la Pescăriile statului"

-Lupu : "Eu spun dinainte că n-ai făcut nimic.De unde te-ai inventat pescar ?

Nici nu știi ce e o undiță" (Ilaritate)[...] Habar nu ai ce este la Minister.Vorbești numai în teorie." (p. 279)

Lupu / dec.'30

/Pomicultura

Se pare că avem niște varietăți de nuci deosebite : albe, frumoase, fragede, miez dulce.

La Paris sunt foarte căutate.În 10 ani,am exportat nuci de 25 milioane, dar am importat automobile de 35 miliarde.Anul acesta , s-a timis un vapor de nuci de la Constanța (negustori greci) .Nucile au ajuns la New-York putrede, și au fost aruncate în ocean !

Lupu / dec.'30

/Avicultura

1 k grîu costă 1leu,iar 1 ou, 3 lei ! Cum e posibil asta ?! Sunt 2 milioane de familii țărănești, dacă fiecare ar crește cîte 20 de găini..

Nu s-a făcut nimic nici în această direcție (Marin Pițigoi rîde)Rîzi d.le Pițigoi, eu nu vorbesc de ouă de pițigoi(Ilaritate)

-Marin Pițigoi : "Eram obișnuit să aud vorbind lucruri mai serioase. "(zgomot, întrepreri)

-Lupu : Exportul Danemaricii se bazează pe producția de ouă ! (p.279) [...]

▣Consecințe sociale

"Acesta este sentimentul unanim al țării, al tuturor claselor sociale, concluzia e că **guvenul apasă greu pe umerii d-voastre și apasă ca o lespede de plumb pe sufletul țării. Salvați-o! Salvați-vă!**"

"**Au cerut**, de când sunteți la guvern, **muncitorii pîine, și le-ați dat la Lupeni, gloanțe;**
"V-au cerut invalizii pensii , și le-ați dat tulumbe cu apă și ciomege pe membrele lor schiloade.

"**V-au cerut negustorii un trai mai ușor, le-ați răspuns cu matrace aduse din America.**

"Să nu dea Dumnezeu **să vă întoarcă și ei și matraca, și furtunul, că atunci vai de voi și vai de țară. Am zis !"** (aplauze la PȚ) (părăsește Parlamentul) (p. 284)

Lupu / 12 dec.'30

32.)A.C.Cuza (LANC, deputat de Roman, discurs la mesaj, 13 dec.'30

(reintră în parlament prin alegeri parțiale) ,
 (DAD, MO.20, ședința din 13 dec.'30, p. 297-310)

[LD: discurs integral xeroxat; introdus total în computer , dispersat problematic.

Sublinieri, paranteze, supratitluri, colorări, îmi aparțin

Poate fi considerat **mesajul lui "testamentar", total.**

Evreii -constituie **ținta** predilectă; **Antisemitism istoric, rasist, religios, naționalist, politic, cultural, economic, psihic-obsesiv** .Articulat doctrinar, enunțat dar nu argumentat. Toate problemele, abordate **de la , prin** sau ajungînd **la evrei.**

Exponent (?)sau **inspirator** (?)al clișeelelor care alcătuiau substratul ideologic al antisemitismului românesc. Vorbește peste 4 ore; ședința ține cca 7 ore, pentru că este întrerupt, apostrofat, contrat, încît poate constitui și o mostră de felul cum **el** ("bătrînul obsedat" și "iresponsabil") și **curentul cuzist** ("boală de tinerețe", fenomen "haotic" marginal, necaracteristic) erau tratate , în epocă , de politicieni.]

Cuza / dec.'30

▣Problema economică.

/Lipsa de metodă și competență.

"**IV.Problema economică** [...]dezbătută și răzbătută din toate punctele de vedere , încît ar urma **să repet concluziile d-voastre mărunte**, asupra diferitelor cauze, cu **cifre foarte savante**, cu **considerațiuni iscusite** așa zise economice, sub **privirea severă a marelui economist** care este **d. Virgil Madgearu**, (ilaritate) care trece de la **finanțe** la industrie , de la **industrie la agricultură, pe toate le dă gata**, și după ce se va duce și de acolo, **va rămîne un dezastru complet pentru țară "** (ilaritate)

"Eu cred că **la d-voastre este o lipsă de metodă**, care duce la rezultate catastrofale.

Care este metoda d-voastră ? **Metoda dvs este metoda analitică cifrică mărunță.**

Veniți la tribună și **înșirați fiecare**, după specialitatea lui, unul o ia cu **statistica grînelor**, celălalt cu **statistica boilor**, alții cu **statistica salariilor**, și dă-i înainte, înșiră-te mărgărite, **cu cifrele**, și după ce au înșirat toate statisticile acelea savante, vin **<teoriile >** , ca aceea cu statistica cu **tractoarele** [Stere] sau teoria chibriturilor, a **cutiilor de chibrite** [Leanca Lupu] , pentru ca , la sfîrșit, din toate astea , **să nu rămînem cu nimic, cu nici o învățătură**, pentru îndrumarea obștească."

Cuza / dec.'30

/Capitalul străin- singura salvare a României ?

[LD: chiar și perpetuarea acestei veșnice dorințe de capital străin la români, cum dracu s-o tratez ? Bine-nțeleș neînjurînd-o ! Dar fără să cad în patimile lui Cuza, prefer abordările liberale]

" Ceea ce preocupă pe deputați, **este o singură soluțiune** de la care așteaptă tot binele : **capitalurile străine**. Nu mai găsesc altă soluțiune decît venirea capitalului străin, pentru **ca să salveze țara aceasta.**

Problema aceasta a capitalurilor străine a fost dezbătută și de **onoratul reprezentant al minorității germane, d.dr.Hans Otto Roth**. Și d-sa **nu vede altă mîntuire** , altă salvare, pentru țara românească , **decît venirea capitalurilor străine.**

Capitalurile străine formează calul de bătaie , printre teoriile tractoarelor și chibritelor, și printre statisticile dvs. de tot felul, ca **singura soluție salvatoare a țării.**

"Ei bine, d-lor, **eu cred că sunteți într-o profundă eroare** , într-o eroare **catastrofală,**

primejdioasă chiar și pentru **existența națiunii române.**

Și atunci, d-le președinte, vedeți **cît este de necesar** de a fi expuse , de la această tribună , **alte puncte de vedere** , decît ale dvs.

Dvs., toți, sunteți pentru capitalurile străine.**Ce vreți o contrazicere mai mare ?**

Și atunci, dlor deputați, vedeți dvs., că **aveam datoria ca să spun aici** , în ultimul moment, ce cred eu, **ca să luptăm pentru apărarea drepturilor** , așa precum le socotim noi,ale nației românești, asupra acestui pămînt."

***Planul lui Schopkez**

"Cum că **afacerea** este de domeniul **unei mari primejdii naționale** în sfera acestei concepțiuni a **capitalurilor străine** ,a apărut **cel mai extraordinar plan** pe care și-l poate închipui cineva, **produs de către un senator, Schopkez** .Nu mai e nevoie să spun cărei națiuni aparține."

-Madgearu : "D,Skhopkez este catolic"

-Cuza : "Cunoaștem noi catolici de aceștia.

Și ce propune acest domn **Skhopkez** ? Iată care este ideea lui .Să se creeze :

<O instituție în felul regiilor autonome , care ar primi de la stat,în plină proprietate sau în concesiune, pe 50 de ani,

1.Exploatările industriale ale statului , cum sunt: căile ferate,serviciul de navigație, uzine metalurgice, terenuri petrolifere etc.

2. Averele imobiliare a statului ca: păduri, terenuri inundabile,rezervele de pămînt, etc., pescăriile, monopolul zahărului și alcoolului,căderile de apă, și, în genere, energia națională aparținînd statului.

Instituția autonomă , devenind stăpîna acestor bunuri și drepturi ale statului ,le-ar negocia mai departe ,prin vînzarea sau concesiunea către unul sau mai multe grupuri străine, iar produsul acestor operații ,în valoare de 2-300.000.000.dolari, ar fi vărsat statului .Instituția autonomă n-ar face decît serviciul de samsar cinstit, după o expresie celebră.Cu banii astfel realizați ,statul ar face mai întîi asanarea datoriilor agricole , iar ce ar rămîne, ar fi întrebuințat pentru sporirea circulației monetare .> [LD:nu dă sursa citatului].

/România-colonie jidănească !

"Cu alte cuvinte,**Schopkez vrea vînzarea României și cumpărarea ei pentru 2-300.000.000**, de către acea regie autonomă, care ar fi stăpîna pe țară și ar transforma-o într-o **provincie a capitalului jidănesc internațional.**

Acesta este scopul care se urmărește .

Iar toți aceia care sunt partizanii capitalurilor străine ,nu-și dau seama că aceste capitaluri , chiar acum, ocupă o mare parte a României și că se tinde să se stabilească în România adevărate colonii jidănești ;că noi am ajuns să **nu mai fim stăpîni pe avuțiile noastre naționale ,am ajuns în stăpînirea unor așa numiți experți ,** impuși nouă **de aceste capitaluri străine**, așa că nația română nu se mai poate mișca și avem pe deasupra **sărăciei, și rușinea subordonării nației românești unor străini, așa cum țara și nația română nu au fost** nici chiar în timpurile cele mai rele ale **vasalității turcești. "**

" Dar, d-lor deputați, dacă cel puțin ,după această perspectivă a vînzării României -căci este vorba de vînzarea ei - am putea să spunem că s-a făcut fericirea nației românești.Nici atîta nu se face.**Am avea atunci o țară stăpînită de bancherii jidani , cu experți și cu conducători străini în toate părțile** , iar elementul românesc redus la starea de iloție ,de robie către capitalul jidănesc internațional." (p. 316)

Cuza / dec.'30

/Cauza crizei economice:capitalul jidănesc parazit

"Dlor deputați ne găsim aici în fața unei hotărîtoare probleme , de mare însemnătate, a nației românești.[...] pentru existența neamului [...] suntem în ultimul ceas Este o criză generală.Aici este o totală confuzie.Analiza mărunță se ocupă de criza națională,dar **criza națională este în legătură cu criza mondială.**și, pînă la un punct, este vinovată criza mondială, și așa mai departe." [...]

"Eu voi rezuma **părerea mea** , în această privință , în **trei teze precise :**

Prima teză : criza mondială , ca și criza națională românească,**au aceleași cauze generale și aceleași soluții.**

A doua teză : criza mondială, ca și criza națională românească,**sunt crize organice de**

dezechilibru al puterilor de producție.

A treia teză : acest dezechilibru economic se datorează **capitalului jidănesc parazitărilor**

(p. 316)

Cuza / dec.'30

/Lichidarea industriei parazitare !

"Pentru a înțelege ceea ce se petrece cu noi azi,să-mi permiteți a vă aminti pe scurt

câteva date din dezvoltarea economiei naționale a popoarelor moderne.

" Totul pornește de la agricultură.**O agricultură primitivă**, dezvoltată și în legătură cu prefacerea materiilor prime încredințată unor **meseriași** ,care sunt **organizați în bresle**. Această stare a economiei naționale , nu poate într-un moment dat,să răspundă necesităților cari i se pun de către **necesitățile de export**,cari se cer a fi din ce în ce mai mari.Și atunci, **popoarele moderne** trec de la forma meseriilor organizate în bresle , în **forma manufacturilor** care centralizează puterile de producțiune [...] în care prevalează lucru de mână."

-Voce : "Dle profesor, dar cunoaștem aceste lucruri de pe băncile școlii"

-Mirescu : " Dle profesor, eu constat că dvs. **vreți să țineți tot cursul** , pe care nu l-ați mai ținut de mult, de când ați fost scos la pensie.În același timp, d-le președinte, constat că dvs.aplicați d-lui prof.Cuza un regulament cu totul deosebit"

-Cuza : " Te rog adresează-te Camerei și nu mai lăsa să fiu întrerupt"

[...] **"Ce se întâmplă în România ?" În România, țară agricolă,prin intervenția capitalului parazitărilor de speculă jidovesc, țara este împinsă către dezvoltarea unei industrii parazitare.** [...] și , concomitent cu această industrie [...]

Dar ce ar fi dacă această industrie,făcută anume de jidani pe pământul României , nu ar exista ?

" Se naște întrebarea în adevăr : este necesar ca să continuăm noi a menține această stare de lucruri ? [...] **Ce trebuie să facem domnilor ?**

" **Mai întâi : să procedăm la desființarea industriilor parazitare ,suspendând protecția vamală de care se bucură.** Trebuie să devenim liberi pe tarifele noastre, ca să putem asigura **debușeuri agriculturii.**[...]" (p. 317)

Cuza / dec.'30

/Orientarea economică spre Germania.

[LD:Atenție ! și din p.d.v.economic,toată pledoaria pentru a lansa **orientarea României spre Germania**]

" **Singurul debușeu**, cel mai **lesnicios** și cel mai **bogat** , pentru produsele agricole românești , este **Germania.Stabilirea relațiilor economice cu Germania** trebuie să fie **o dogmă a politicii economice românești. Câtă vreme nu vom reveni** la relațiuni normale cu Germania, țară industrială producătoare de mărfuri ieftine , cu care , ani de zile am stat în legătură,**noi nu vom putea prospera."**

-Eduard Mirto :"Cunoașteți cauzele.**Noi suntem de vină ?"**

-Cuza :"Eu nu discut cauzele , **eu spun ceea ce este necesar."** (p. 317)

ACCuza / dec.'30

33)A.C.Cuza,(LANC) , continuarea discursului la mesaj,15 dec.'30

Memoriul LANC , către Carol, din 20 sept.'30

(DAD, MO.20, ședința din 15 dec.'30, p.326-341)

[LD:**Camera era exasperată.**Cuza jubilează ,este glumeț,este provocator,se simte sigur pe el, cu aluzii când ironice, când acide, când șantajiste.Motivele pentru care Camera rabdă :poate nădejdea că va critica mai ales PNL,sau dorința de a avea o "voce opozantă" , sau propriile turburări din PNȚ,sau absența ardelenilor de marcă ,sau gândul că va exista o "voce antisemită" tranșantă.

Eu cred că mai degrabă este o **sugestie regală** :citirea **Memoriului LANC** în parlament ,ca un sondaj , pentru a vedea reacția partidelor ,**Carol** fiind interesat în anihilarea **regimului guvernării prin partide,și creșterea puterilor regale.**

În pofida apelului lui Madgearu și al altora , de a nu i se mai îngădui să blocheze lucrările **lui Cuza i se dă cuvântul în continuare.**Vezi integral-fișier **LANC]**

Cuza / dec.'30

▣Problema economică și partidele.

[Rezumă iar problema economică , criza economică ; capitalul jidănesc; cele 3 teze ale lui; industria parazitara; adaugă câteva exemple.]

#Industria parazitara jidănescă

"IV.Partidele nu pot rezolva această problemă pentru că ele sunt stăpinite de o himeră : himera capitalului străin.[...] Partidele ajung la vestitul plan Schopkez, care prevede, nimic mai puțin,decît vînzarea României."

Ex.Industria "românească" din circumscripția Iași :Nathan Wachtel, Strul Aron, frații Solomon,Catz Weissmann, Forster,Lorentz, Leon Bril, Schwam, Finzerhut, Leibovici, Ițic Mandelsohn,Gold, etc.

"Toată industria noastră aproape că este jidănescă "

-Pamfil Șeicaru : "De vină este partidul liberal "

-Cuza :"Evident că este ,**în primul rând Partidul liberal.**Dar cu concursul tuturor partidelor a ajuns jidănescă stăpînă pe toată industria și comerțul țării, prin înlăturarea elementului românesc,cu tantiemele pe care **reprezentanții partidelor** le iau de la aceste **industrii și bănci, căci conducătorii partidelor** nu trăesc decît din **tantiemele din afacerile jidanilor."**

Ex.A venit un jidan Iacobi, din America - cînd jidanul vine din America e mult mai obraznic decît jidanul care nu a fost încă în America !Întîi a dat faliment și trebuit să plece , dar după ce a expirat termenul urmării s-a reîntors, a atras niște doctori români cinstiți și a făcut o fabrică de gheață, care a dat și ea faliment.

"Dar oare **sunt capabili jidanii să producă vreodată ceva?"** (ilaritate)

Din capul unui jidan nu pot să iasă decît drăcii,ei n-au produs niciodată nimic.(p. 329)
Cuza / dec.'30

▣Primatul agriculturii

Quesnay - genial cugetător, neînțeles , mai ales de Adam Smith -a spus că **agricultura este izvorul avuțiilor** .[citează în francezăși traduce]"[...] **noi trebuie să revenim** de pe calea greșită, vițioasă ,pe care am apucat, la **afirmarea și dezvoltarea agriculturii noastre**. [...]Foarte simplu :restabilirea echilibrului organic al puterilor de producție , pe baza **primatului agriculturii.**Acest principiu **ne pune pe noi într-o situație excepțional de favorabilă** pe cînd acest principiu **pune popoarele industriale** , ajunse la o dezvoltare mai mare, **într-o situație foarte grea**

Cum ? **Popoarele industriale** trebuie să-și reducă dezvoltarea lor industrială **la limita propriilor lor agriculturi și a micului import** pe care pot să-l aibă în legătură cu popoarele agricole ." (p. 329)[...]

"Am zis că **este nevoie de resatbilirea relațiilor cu Germania** ,fiindcă **Germania este o țară industrială și are nevoie de produsele noastre agricole"**

[Rezumă și aici ceea ce a zis în 13 dec.]

Cuza / dec.'30

#Industria parazitara și partidele

" [...] cînd **produsele agricole** se vînd la **prețuri atît de scăzute**, produsele **industriale** se vînd la **prețuri exagerate."**

-Ghelmegeanu :" Dați-ne mijloace pentru echilibrare"

-Mirto :"Ce măsuri trebuie luate?"

-Cuza :"Foarte simplu :îi impui să le vîndă așa ! " (ilaritate)

-N.Corodeanu : "Aceasta intră în cadrul principiilor de economie politică!"

-Cuza :"Lasă că **facem noi economie politică, numai să ni se dea puterea în mîna,**și vom face altă economie politică , decît aceea pe care ați făcut-o dvs.ca să ne ruinați **Noi nu înțelegem** acea economie politică grație căreia **țaranul român se ruinează,iar jidanii se îmbogățesc.**Economia noastră politică va avea ca rezultat **ca românul să se îmbogățescă în țara lui, iar jidanul să plece de aici ."**

Ex.În fruntea **trustului zahărului** este **Tancred Constantinescu** [PNL] care este **"paravanul jidanilor"** .Mai sunt și **G.Cipăianu,Zisu , Bistrițeanu** ,după care urmează jidănimia : Oscar Kaufmann, Pincas Schlesinger,Iosipovici Lechner,Lenok, Rotfeld, Abramovici, Blumenfeld, Iosef Mailat,Mauriciu Domony, etc etc.

"Pentru aceasta trebuie noi să ne sacrificăm ? Pentru ca trîntorii aceia să realizeze beneficii ?**E monstruos și o rușine pentru guvernele partidelor** , căci ele au lăsat țara

să ajungă în halul acesta ." (p.330)

Cuza / dec.'30

Memoriul LANC, către Carol, 20 sept.'30

[LD : Sublinierile, colorarea, parantezele, îmi aparțin. Indiferent de vulnerabilitatea unor opinii cuziste, este fără îndoială ,un document serios,coerent, argumentat , care - cred eu -va fi inspirat **tendențele și tentațiile tînărului rege Carol**, multe din tezele lui Cuza găsindu-și aplicări **în regimul instaurat de el în 1938**

Aici extrag doar problemele economice]

#Criza regimului:agricolă,industrială,financiară,de naționalitate

Sire,

"O **criză generală bîntuie țara**. Criză cum nu s-a mai pomenit în istoria ei.

Tot odată : criză agricolă, criză industrială și comercială , criză financiară, criză morală, criză politică și parlamentară, criză de naționalitate.

" **Criză agricolă** : clasa producătoare țărănească , din cauza **scăderii prețurilor** produselor ei, cu toată munca sa trudnică, trăește în **sărăcie și strîmtorare** , incapabilă să-și plătească dările către stat, **jefuită zilnic de o speculă nerușinată** și de o **cămătărie neomenoasă**.

" **Criză industrială și comercială** : Industria și comerțul, **aflați** în cea mai mare parte **în mîna străinilor, scumpesc prețurile și apasă** și mai mult asupra agricultorilor români , în loc să fie o ușurare pentru dînșii, vînzîndu-le ieftin produsele fabricate în țară, cum își vînd producătorii agricoli produsele lor.

" **Criza financiară** : **Statul**, neputînd să-și acopere cheltuelile cu veniturile ordinare, a ajuns **să-și vîndă bunurile , să-și zălogească drepturile regaliene și serviciile publice** , amențat pururea de faliment, pe care îl întîrzie apelînd la **împrumuturi falimentare** , în condițiuni firește oneroase, de la **capitaliștii internaționali**. [...]

" **Criză de naționalitate**: Străinii, **paraziți de alt sînge**, întrucît religia le interzice anume orice asimilare , **s-au stabilit** în mare număr **pe pămîntul țării** , ocupînd mai cu seamă **orașele românești** , pe care le-au desnaționalizat ,și formînd **adevărute colonii** împotriva textului **Constituției** care zice :

< **Art.3.Teritoriul României nu se poate coloniza cu populațiuni de gîntă străină.**>

Această **gîntă străină**, așezată în prea mare număr la noi,**amenință cultura** nației românești și o strîmtorează în toate privințele.Străinii aceștia **nu produc nimic**, dar **consumă**, trăind prin speculă, din aceeași muncă ea singură producătoare , a țărănilor români. Grînele produse de dînșii , care atîdată se exportau, servesc acum consumației interne, a **poporației neproducătoare străine**,prea numeroasă.[...]

"**Se naște întrebarea :cui se datorează, în ultimă analiză ?Cum** o putem înlătura ?

Care sunt măsurile pentru înlăturarea ei ,și **cine** este capabil să le aplice ?[...]

Cuza / Memoriul LANC, sept.'30

[LD: aici **Cuza , ingenios, se va servi de armele adversarilor,aruncate reciproc de la partid la partid, de unele analize lucide ale liderilor,folosindu-le ca tot atîtea argumente în demonstrația sa contra sistemului partidist.**

Faptul că-l citează pe Tătărescu este un argument deloc întâmplător]

/Gh.Tătărescu despre crize

" După ce constata astfel cauzele crizei generale în care au intrat partidele, **reprezentantul citat** [Gh.Tătărescu] al partidului național liberal ,recunoaște toată gravitatea acestei crize, zicînd :

<Fără a afecta un **pesimism deprimant**, trebuie să recunoaștem că trăim **cel mai greu moment** ce l-am avut dela războiul desrobirii.

Criza economică și financiară tinde să se transforme într-un mare **dezastru** pentru întreaga țară.Toate **clasele producătoare** sunt amenințate **de ruină**.

Agricultorii mari și mici, sunt înfrățiți în **aceeași mizerie**, și, pentru economia rurală, și recoltele bune și recoltele rele, sunt deopotrivă de **catastrofale**,astfel plugarii se întrebă **deznădăjduiți** dacă trebuie să mai însămînțeze ogoarele .

Industria și comerțul, tînjesc și scăderea consumației provoacă **stingerea furnalelor** și o **reducere a întregii producții industriale**.**Somajul** a ajuns o **boală endemică**, și ,dacă nu mai putem să exportăm în continuare grîu,în schimb am început să exportăm lucrători.**Flagelul cametei** și o **fiscalitate sălbatecă** , agravează dezastrul.

Burghezia noastră rurală **se proletarizează** sub ochii noștri și sporește armata dezordinii.

Întreaga populație a țării trăește din **expediente** și familii întregi nu mai lucrează decât pentru **bancher și perceptor**, formînd **o nouă clasă de robi**, în serviciul fiscului și al cametei.

Finanțele generale se mențin în aceeași stare de **decrepitudine**

Ca să poată trăi, **statul își înstrăinează bunurile** pentru a face față cheltuelilor de întreținere.

Am concesionat ieri chibriturile și telefoanele, vom concesiona, poate, **mîine, și pădurile statului și bunurile imobiliare**, și nimeni nu poate să prevadă unde se va opri acest **acces de disperare financiară.**>

"Așa vorbește despre criza generală, un reprezentant autorizat al PNL.[...]

ACCuza / dec.'30

34.)Gr.Andreiasciuc (PNȚ-Ucrainean, deputat Cernăuți),la mesaj, 5 dec.'30

(DAD, MO. 14, ședința din 5 dec.'30, p. 197- 199)

[LD : ucraineni "țărăniști", ucraineni "liberali", **mai mult resemnați decât loiali, cu nostalgia marelui de altădată a Ucrainei**, trăgîndu-se, unii, din români "ucrainizați", alții din ruteni colonizați, o minoritate care ar fi putut fi "îmblînzită" cu acordarea drepturilor lor culturale și împărțînd bunele și relele populației bucovinene.

Fără îndoială că, **între bolșevismul de tip sovietic,și soarta de minoritari în România**, el o prefera pe ultima Altfel, el aduce în atenția Camerei câteva **aspecte inedite, de ordin moral**, de bun simț și dreaptă judecată privind psihologia și mentalitățile țărănești
Doc.integral-fișier Ucraineni]

Andreiasciuc / dec.'30

▀Măsuri pentru ameliorarea crizei :economii

" Trecînd la partea măsurilor **pentru ameliorarea crizei economice**, vestită în Mesaj, subscriem cu toții și atagem atenția ca **să se facă economii stricte la stat, județ și comună.**În complectarea acestor economii, trebuie **să se dezvolte o propagandă pentru economia generală**: la țărani, la funcționari și la toate clasele sociale, fiindcă **s-a constatat o boală morală :ca urmare a psihozei războiului,lumea cheltuește mai mult decât poate**.În multe state din Europa, s-au înființat **societăți pentru propaganda de economii generale**, apar ziare și pagini întregi de ziare, destinate pentru propaganda acestei idei."

Andreiasciuc / dec.'30

▀"Hangaralele" țărănești "

" Acum să privim perspectivele de cheltueli a țăranilor. La noi, **în Bucovina,afară de impozite ,pe care țăranul nostru le plătește regulat**,în raport cu alte provincii, **se cheltuește mai mult pentru băutură și haine**, și numai economia singură îi va sili să strîngă punga la nivelul cîștigului .

Asupra țăranului apasă greu și simțitor, vrînd nevrînd,**cheltueli inutile**, cari pot fi, dacă nu suspendate, cel puțin pot fi normalizate și micșorate.Aceste cheltueli inutile se simt mai greu în această criză, și intră într-o mare parte a **deficitului țăranului** nostru. Acestea sunt :**cheltuelile pentru diferite procese**, de care **sunt pline judecătoriile**, în mare parte pornite **pentru nimicuri** sau pentru **ambițiuni personale**.

Dorința țăranului nostru este ca **procesele să fie scurte și ieftine**, iar taxele să fie normalizate ,nu la minimum, ci la maximum.

Obiceiurile creștine,moștenite încă din vremea robiei ,ne costă mult.

Înmormîntările ,cununiile,botezurile,nimicesc întreaga economie a țăranului de ani, dacă nu chiar o parte a averii."

Celelate taxe, nu sunt normalizate,și în cele mai multe cazuri, trec peste puterea materială de plată "(p. 198)

Gr.Andreiasciuc / dec.'30

35.)Dr.N.Lupu (PT) , Comunicare : țăranii din jud.Someș , 16 dec.'30

(DAD, MO 22, șed.din 16 dec.'30, p. 348)

A fost chemat de **delegații țărani din județul Someș**. A fost la Dej.
L-au așteptat mii de țărani. Situația lor este disperată.

«Starea disperată: pierderea averilor pentru datorii

Din statisticile făcute de ei, sunt **îndatorați la bănci** (ipoteci și cambii) cu **peste 1 miliard și jumătate**. I-au arătat hîrțile, prin care **averea lor** - pămînt, vite, casă - le este **scoasă la licitație**.

Un oarecare **Arpad**, cetățean ungar, care a dobîndit cetățenie română, **a adus bani cu dobîndă mică de la Budapesta, dînd-o cu dobîndă mare la români, îngenunchind tot județul, bătîndu-și joc de români.**

Oamenii au apelat la prefect, deputați, guvern dar în zadar

/Lege contra cametei !

Vînzările curg, averea lor se macină... Pînă se va veni cu **Legea contra cametei**, să se ia măsuri.

Lupu / dec.'30

36.)I. Rosenthal (atașat de presă, New-York), telegramă, 21 ian.'31.

(AIC, fond Casa regală, Carol II, dosar 77/ 1931, f. 3-4)

-transmisă prin Legația română - Davila.

-Congresul XIII al federației evreilor româno-americani

Al XXII congres al "Federației evreilor româno-americani", prezidată de **Wolfson**, a avut mare **răsunet**, **presa evreiască și americană** consacîndu-i largi spații, ca pe o manifestație în favoarea României, a Regelui Carol.

Ministrul **Davila** a fost invitat și a **participat la congres**.

"Times" și "Harald" au relevat - cf. declarațiilor președ. **Wolfson** - armonia și încrederea reciprocă între organizațiile americane și Legație.

<Dacă această politică se adopta mai devreme, creditul României suferea mai puțin.>

La Congres, **Wolfson, Hirsch, Klepper, Deutsch**, au exprimat **dorința** vie de **colaborare < la refacera României, ajutînd astfel implicit pe coreligionari >**

Rezoluția Congresului s-a inspirat din **expunerea d-lui ministru Davila**, constituind **< un călduros apel către americani și evrei să ajute pe toate căile refacerea țării, acordîndu-i asistență financiară, pentru prosperitatea României. >**

Rosenthal / ian.'31

Guvern Iorga-Argetoianu .Vezi fișier următor